

อภิธานการ

การออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์บริการร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำนักหอสมุด

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร
วันลงทะเบียน..... 23 ส.ย. 2554
เลขทะเบียน..... 1.5520 A.A.9
เลขเรียกหนังสือ..... 34.5

ภาณพงศ์ มาอุดม ภา 32 ก
2554

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

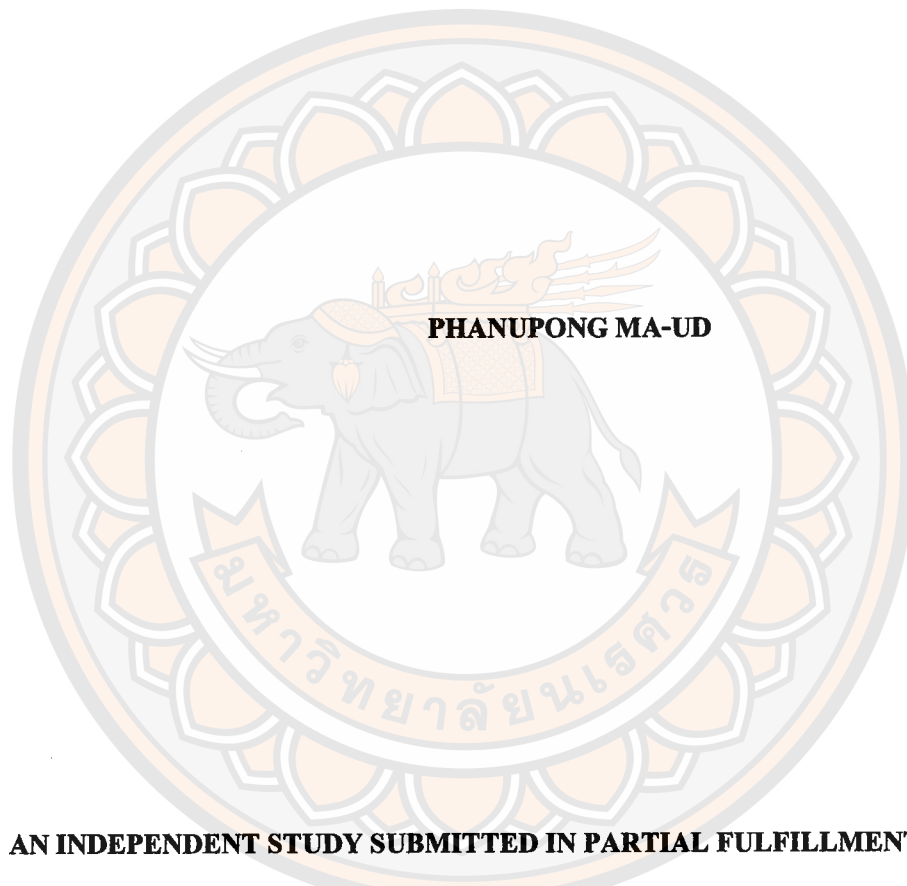
หลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาการออกแบบสื่อวัฒนธรรม

มีนาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

**THE DESIGN CORPORATE IDENTITY FOR BODY DONATION CENTER FACULTY
OF MEDICAL SCIENCE NARESUAN UNIVERSITY**

**AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE
REQUIREMENTS FOR BACHELOR OF FINE AND APPLY ART IN INNOVATIVE
MEDIA DESIGN**

MARCH 2011

COPYRIGHT 2011 BY NARESUAN UNIVERSITY

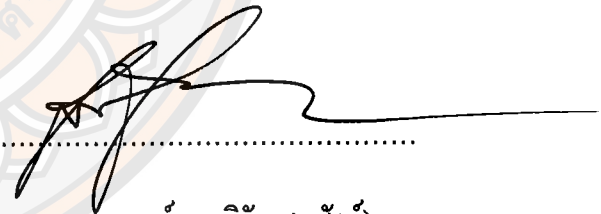
อาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาศิลปะและการออกแบบ ได้พิจารณาศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง เรื่อง การออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิตภาควิชาศิลปะและการออกแบบ สาขาวิชาการออกแบบสื่อนวัตกรรม ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

.....

(อาจารย์คณีย์ เรียบสุนกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์)

หัวหน้าภาควิชาศิลปะและการออกแบบ

ประกาศคุณูปการ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยมีความรู้สึกซาบซึ้ง ในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์คณัฏ เรียบสกุล และรศ.ดร.นิรัช สุกสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ ที่ได้สละเวลาช่วยแนะนำในการทำภาคนิพนธ์ รวมถึงอาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะและการออกแบบทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาให้คำปรึกษา และแนะนำข้อแก้ไขบกพร่อง ตลอดจนช่วยกระตุ้นความคิดและจิตวิญญาณของผู้วิจัย ให้เกิดการพัฒนาด้านความคิด สติปัญญา ที่สำคัญทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจ ความมานะ อุตุน และทำให้สร้างสรรค์ภาคนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ภาควิชาศิลปะและการออกแบบ ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษา และคำแนะนำในหลายๆ ด้าน คอยให้กำลังใจ และคอยช่วยเหลือตลอดช่วงเวลาการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.อิทธิพล พวงเพชร หัวหน้าศูนย์รับบริจาคร่างกาย ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์รับบริจาคร่างกาย ประวัติความเป็นมา กระบวนการและข้อมูลอื่นๆ

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณนายอนุพงศ์ มาอุดม และนางศุภิพร มาอุดม ซึ่งเป็นบิดาและมารดาผู้ให้กำเนิด ผู้ให้ชีวิตและให้ทุกสิ่งทุกอย่าง จริงใจตลอดมากับผู้วิจัย คอยดูแลเป็นห่วงเอาใจใส่มาโดยตลอด และสนับสนุนงบประมาณต่างๆ และเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่สามารถประเมินค่าได้

ภาณุพงศ์ มาอุดม

มีนาคม 2554

หัวข้อภาคนิพนธ์	การออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้วิจัย	นายภาณุพงศ์ มาอุดม
ที่ปรึกษา	อาจารย์คณีย์ เรียบสกุล
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (การออกแบบสื่อนวัตกรรม) มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2553

บทคัดย่อ

การออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับศูนย์รับบริจาคร่างกายให้เกิดความน่าสนใจและเป็นการประชาสัมพันธ์สำหรับนิสิต นักศึกษาและบุคคลทั่วไปให้เกิดความสนใจและรู้จักศูนย์รับบริจาคร่างกายมากขึ้น

การดำเนินงานวิจัยมีแนวทางในการศึกษาถึงรูปแบบของการออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย มีวิธีการวิจัยโดยศึกษาข้อมูลทางภาคเอกสารและข้อมูลวิจัยทางภาคสนามที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบจนถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแล้วสรุปการออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย เพื่อนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญการออกแบบและสาขาที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมินผลงาน โดยการวิจารณ์ อภิปราย และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาข้อสรุป ในการแก้ไขขั้นสุดท้ายให้เป็นผลงานในการออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกายที่มีความสมบูรณ์ตามขอบเขตของงานที่วางกำหนดไว้ โดยแบ่งเป็น 2 ประเภทงาน ได้แก่ ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลและขอบเขตด้านการออกแบบ ประกอบไปด้วย ตราสัญลักษณ์ แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์, แผ่นพับประชาสัมพันธ์, นามบัตร, บัตรประจำตัวผู้บริจาคร่างกาย, เครื่องใช้ในสำนักงาน, ของที่ระลึก, นูธศูนย์รับบริจาคร่างกาย ซึ่งมีแนวคิดรวบยอด คือ เชี่ยวชาญก้าวไกล ไปในระดับสากล, The practiced, get ahead to universal standard เพราะต้องการให้ภาพลักษณ์ของศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์มีความเชี่ยวชาญน่าเชื่อถือในระดับวงการแพทย์ที่มีความทันสมัยและเรียบง่ายและสามารถทำการเผยแพร่ต่อไปได้อย่างเหมาะสม

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....1

นิยามศัพท์เฉพาะ.....6

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการออกแบบ.....7

2.2 ยี่ห้อ (identity)17

2.3 การออกแบบสัญลักษณ์ (Logo)18

2.4 การบริจากร่างกาย.....20

2.5 ทานและการบริจากร่างกาย.....22

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....38

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 วิธีการดำเนินงานวิจัยและแผนพัฒนาการดำเนินงานตลอดโครงการ.....39

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 บทวิเคราะห์และสรุปเงื่อนไขการออกแบบ (Design Brief)41

4.2 ขั้นตอนการร่างแบบ (Sketch Design)46

4.3 การพัฒนาและการสร้างสรรค์ (Development and Design)49

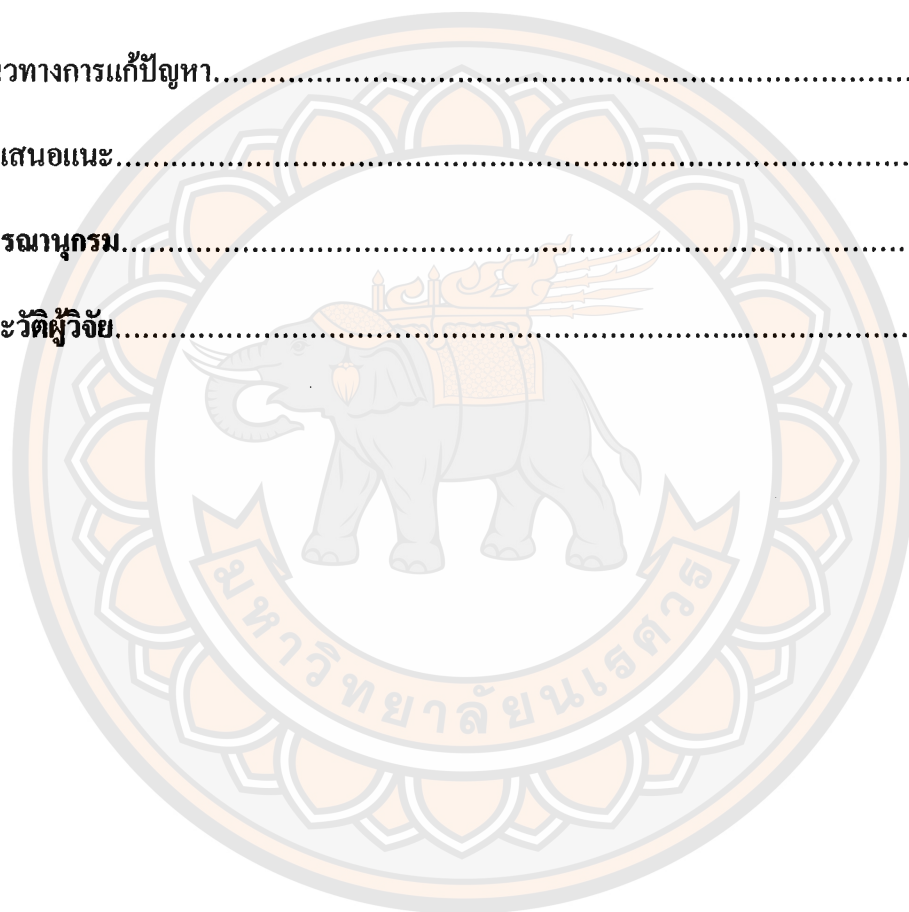
4.4 ผลงานที่สร้างสรรค์ (Corporate Identity Design)56

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	59
สรุปผลงานการออกแบบ.....	60
แนวทางการแก้ปัญหา.....	60
ข้อเสนอแนะ.....	61
บรรณานุกรม.....	62
ประวัติผู้วิจัย.....	63

สารบัญภาพ

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 4.1 ภาพร่างตราสัญลักษณ์ ชั้นที่ 1.....	46
ภาพที่ 4.2 ภาพร่างตราสัญลักษณ์ ชั้นที่ 2.....	46
ภาพที่ 4.3 ภาพร่างตราสัญลักษณ์ ชั้นที่ 3.....	47
ภาพที่ 4.4 ภาพร่างตราสัญลักษณ์ ชั้นที่ 4.....	47
ภาพที่ 4.5 ภาพเครื่องหมายกาชาด.....	48
ภาพที่ 4.6 ภาพตราสัญลักษณ์ขนาดเล็กที่สุด.....	48
ภาพที่ 4.7 ภาพตราสัญลักษณ์ขนาดใหญ่ที่สุด.....	48
ภาพที่ 4.8 นามบัตร.....	49
ภาพที่ 4.9 บัตรประจำตัวผู้บริจาคร่างกาย.....	49
ภาพที่ 4.10 แผ่นพับประชาสัมพันธ์.....	50
ภาพที่ 4.11 กระดาษเขียนจดหมาย/ซองจดหมาย.....	50
ภาพที่ 4.12 ป้ายประชาสัมพันธ์ ภาษาอังกฤษ.....	51
ภาพที่ 4.13 ป้ายประชาสัมพันธ์ ภาษาไทย.....	51
ภาพที่ 4.14 แก้วกาแฟ/จานรองแก้ว.....	52
ภาพที่ 4.15 ปากกา/ยางลบ.....	52
ภาพที่ 4.16 ถุงใส่เอกสารและของที่ระลึก.....	53
ภาพที่ 4.17 ที่คั่นหนังสือ.....	54
ภาพที่ 4.19 เสื้อยืด POLO.....	54
ภาพที่ 4.20 บุษบาศูนย์รับบริจาคร่างกาย.....	55

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 4.21 สื่อประชาสัมพันธ์และของที่ระลึก.....	56
ภาพที่ 4.22 เสื้อยืด POLO.....	57
ภาพที่ 4.23 ป้ายประชาสัมพันธ์.....	57
ภาพที่ 4.24 บูทศูนย์รับบริจาคร่างกาย.....	58

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการเปิดการเรียนการสอนหลักสูตรต่างๆ ทางสายวิทยาศาสตร์ สุขภาพ เช่น หลักสูตรแพทยศาสตร์ หลักสูตรทันตแพทยศาสตร์ และพยาบาลศาสตร์ ต้องศึกษารายวิชาสหวิทยาการวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องการศึกษาโครงสร้างของร่างกายมนุษย์ ในการนี้มหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดจัด โครงการรับบริจาคร่างกายเพื่อประโยชน์ในการศึกษาภาคปฏิบัติ เพื่อให้บัณฑิตกลุ่มสายวิทยาศาสตร์สุขภาพและคณะที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้ความเข้าใจกระบวนการทำงานของอวัยวะภายในร่างกายมนุษย์ ทำให้เกิดความรู้ ทักษะและประสบการณ์จริง ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ในวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การอุทิศร่างกายเพื่อการศึกษา เป็นการสร้างประโยชน์ทั้งด้านวิชาการ ด้านสาธารณสุข ด้านจริยธรรมและการเสริมสร้างสังคมอันจะนำไปสู่พัฒนาการที่ดีต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะในการศึกษาทางการแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์จำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากร่างกายของมนุษย์ เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการรักษาผู้ป่วยในอนาคต

ศูนย์รับบริจาคร่างกายถูกจัดตั้งให้เป็นที่ไว้ร่างกายใหญ่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ และยังหาพื้นที่ไว้สำหรับผู้มาติดต่อบริจาคร่างกายสำหรับผู้สนใจจะอุทิศร่างกายเมื่อถึงแก่กรรมอีกด้วย แต่ในปัจจุบันจำนวนผู้ที่ให้ความสนใจเริ่มลดน้อยลงเรื่อยๆ จึงมีโครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนสนใจและหันมาบริจาคร่างกายต่อไป

อัตลักษณ์หรือ Identity มีต้นกำเนิดในทวีปยุโรปเป็นแห่งแรกในราวศตวรรษที่ 19 โดยเริ่มจากความต้องการของลูกค้า ซึ่งมีความประสงค์ที่จะแสดงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้ซื้อ โดยมีการใช้กับสินค้า หัตถกรรม เป็นสินค้าประเภทแรก สัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์เหล่านี้จะปรากฏอยู่บนสิ่งของทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นกระดาษเขียนจดหมาย ของจดหมาย จนถึงป้ายหน้าร้าน เป็นต้น

ในสหรัฐอเมริกามีการใช้สัญลักษณ์เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพปศุสัตว์ทางภาคตะวันตกของประเทศ ที่เรียกว่าเครื่องหมาย Cattle Brand ได้แก่เครื่องหมายที่ใช้ติดตราสัตว์เลี้ยงในฟาร์ม โดยจะใช้เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์อย่างง่ายๆ หรือใช้ตัวอักษรชื่อย่อของเจ้าของฟาร์ม เป็นต้น ในเวลานั้นยังไม่มีผู้ใดให้ความสนใจในเรื่องของรูปแบบ และความงามตรา

จนกระทั่งได้มีการดำเนินการธุรกิจและเกิดการแข่งขันกันอย่างแพร่หลาย นักธุรกิจทั้งหลายจึงหันมาให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของการออกแบบ ซึ่งมีส่วนช่วยในการเพิ่มยอดขายและภาพลักษณ์ จึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในช่วงทศวรรษ 1930 หลังช่วงเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกา ได้มีบริษัทบางบริษัทซึ่งได้กลายมาเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ในเวลาต่อมาถึงเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวและพร้อมที่จะปรับปรุงการออกแบบสินค้าของตน รวมทั้งปรับกลยุทธ์ทางการตลาดเสียใหม่ จึงทำให้สินค้าเหล่านั้นประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย สินค้าเหล่านั้นได้แก่ สัตว์ชบอย (Dutch Boy) โทรทัสน์ อาร์ซีเอ (RCA) น้ำมัน โมบิล (Mobil) เป็นต้น แต่เนื่องจากการออกแบบอัตลักษณ์ในยุคแรกนั้น ไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

ในตอนปลายของทศวรรษ 1930 ได้มีการตั้งโรงเรียน บาเฮาส์ (Bauhaus) ซึ่งเป็น โรงเรียนที่เปิดสอนด้านการออกแบบในสาขาต่างๆขึ้นในปีแรกจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการออกแบบอย่างจริงจัง จนก่อให้เกิดกระแสความต้องการเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องหมายการค้า (Trademark) ที่แสดงถึงคุณสมบัติเฉพาะของผลิตภัณฑ์นั้น

นับจากช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีความเจริญเติบโตทางอุตสาหกรรมเป็นต้นมา ได้มีนักออกแบบที่มีความรู้ความสามารถจากสถาบันที่มีชื่อเสียงหลายคน เป็นผู้จุดประกายให้กับการออกแบบกราฟิก (Graphic Design) ด้านการนำองค์ประกอบกราฟิกมาใช้ในการสร้างสัญลักษณ์และการออกแบบอัตลักษณ์ อาทิ พอล แรนด์ (Paul Rand) ผู้ออกแบบสัญลักษณ์ให้กับ ไอบีเอ็ม (IBM) หรือ มอร์ตัน โกลด์ซอลล์ (Morton Goldsoll) ผู้ออกแบบสัญลักษณ์ M ให้กับ โมโตโรล่า (Motorola) เป็นต้น อย่างไรก็ตามในช่วงนี้นับเป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เนื่องจากก่อนหน้านี้งานออกแบบกราฟิกได้ถูกใช้เป็นเพียงส่วนตกแต่งให้สวยงามแต่เพียงอย่างเดียว โดยมิได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบกับความสำเร็จทางการตลาด จึงนับเป็นจุดเริ่มต้นของการออกแบบเชิงศิลปะที่สำคัญ ซึ่งเป็นรากฐานของการออกแบบในปัจจุบัน

ในทศวรรษ 1990 ซึ่งเป็นยุคที่บริษัทต่างๆมีการเจริญเติบโตในรูปแบบธุรกิจข้ามชาติและบริษัทรวมธุรกิจได้มีจำนวนเพิ่มขึ้น จึงก่อให้เกิดความต้องการการออกแบบเครื่องหมายการค้าใหม่เพื่อใช้กับสินค้าและบริการที่หลากหลายรูปแบบมากขึ้น หลายบริษัทได้เปลี่ยนเครื่องหมายการค้าเดิมเป็นเครื่องหมายการค้าใหม่ โดยเชื่อว่าจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงขนาดและขอบเขตของธุรกิจนั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงเครื่องหมายการค้าเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายในบริษัทควรจะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วน เพราะเป็นเรื่องที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงแก่บริษัทได้ ยกตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ.1958 เมื่อบริษัท R.J. Reynolds ตัดสินใจที่จะปรับเปลี่ยนสัญลักษณ์ของ บุหรี่ Camel ด้วยการลดจำนวนปริมาตรในสัญลักษณ์และเปลี่ยนตัวอักษรให้ดูทันสมัยยิ่งขึ้น แต่หลังจากออกวางตลาดได้ไม่นานยอดขายของบุหรี่ยี่ห้อ Camel ลดลงอย่างเห็นได้ชัดรวมทั้งมีเสียงแสดง

ความไม่พอใจจากผู้บริโภคถึงรูปลักษณ์ใหม่ จนต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เป็นต้น (Napoles, 1988 หน้า 18) เหตุการณ์ในครั้งนั้นแสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นของผู้บริโภคมีความสำคัญเกินกว่าที่จะมองข้ามได้

ในช่วงต้นและช่วงกลางทศวรรษ 1960 ระบบการออกแบบอัตลักษณ์ได้กลายเป็นแนวคิดสู่ความสำเร็จ ที่ทุกองค์กรทุกบริษัทต่างตื่นตัวกันอย่างมากมา ในการที่จะสร้างสัญลักษณ์และระบบอัตลักษณ์ให้กับบริษัทหรือสินค้าของตน ในช่วงนี้เองที่ Chermayeff and Geisler ได้ออกแบบสัญลักษณ์ให้กับธนาคาร Chase Manhattan โดยลักษณะในทศวรรษ 1960 และในเวลาต่อมา

ในทศวรรษ 1970 ได้มีการเพิ่มจำนวนองค์กรที่ต้องการพัฒนาอัตลักษณ์ในองค์กรของตนขึ้นเป็นจำนวนมากเนื่องจากบริษัทเหล่านั้นตระหนักถึงผลตอบแทนที่ได้รับและต่างทุ่มเงินมหาศาลในการสร้างและเปิดตัวสัญลักษณ์ใหม่ รวมทั้งแผนรณรงค์ต่างๆจนกระทั่งเกิดกรณี Watergate ซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกาประสบกับปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมจึงทำให้องค์กรต่างๆพากันระงับแผนพัฒนาอัตลักษณ์ด้วยการหันไปให้การสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรของตนแทน เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่า จึงนับได้ว่าเป็นช่วงของการถดถอย เนื่องจากบริษัทส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญในอัตลักษณ์ทำให้การพัฒนาอัตลักษณ์ต้องชะงักไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง

ในช่วงกลางทศวรรษ 1980 เป็นช่วงเวลาที่คอมพิวเตอร์ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการทำงานในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้นในวงการการออกแบบก็เช่นกัน ได้มีการคิดโปรแกรมสำเร็จรูปต่างๆ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการออกแบบมากยิ่งขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ทศวรรษ 1980 เป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นตัวผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงการออกแบบและยังคงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่าการใช้อัตลักษณ์ได้เริ่มแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญประมาณสิบปีที่ผ่านมาเอง แม้ว่าในความเป็นจริงในการออกแบบเรขศิลป์จะเป็นที่รู้จักกันในวงการโฆษณาในประเทศไทยมาตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ก็ตาม ดังจะเห็นได้จากการออกแบบในระยะแรกจะเป็นการออกแบบสัญลักษณ์สิ่งพิมพ์ธุรกิจหรือสิ่งพิมพ์โฆษณาให้กับบริษัทหรือองค์กรต่างๆ โดยยังมีได้วางระบบอัตลักษณ์ให้กับบริษัทหรือองค์กรเหล่านั้น เนื่องจากทั้งผู้ว่าจ้างและผู้ออกแบบยังมิได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบอัตลักษณ์นั่นเอง การออกแบบและวางระบบอัตลักษณ์ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการออกแบบระบบอัตลักษณ์ในปัจจุบันเห็นจะได้แก่การออกแบบอัตลักษณ์ให้กับ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) โดยบริษัท Walter Landor and Associates,co,ltd. สำหรับการออกแบบอัตลักษณ์อื่นๆ ในปัจจุบันที่เห็นควรจะหยิบยกเป็นตัวอย่าง

ได้แก่ การออกแบบอัตลักษณ์ โครงการปีท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2541-2542 การออกแบบอัตลักษณ์กีฬา เอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 เป็นต้น

แม้ว่าองค์กรจะมีภาพลักษณ์ที่ดีเพียงใดแต่ถ้าภาพลักษณ์นั้นมิได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณะชนหรือกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย ภาพลักษณ์ที่ดีนั้นย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้องค์กรที่ประสบความสำเร็จขององค์กรนั้นมิได้เกิดขึ้นจากการบริหารงานภายในขององค์กรเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายนอก อาทิ สถานะการทางการตลาดคู่แข่ง เป็นต้น การมีแผนสำหรับอัตลักษณ์ที่ดีจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยรับมือการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (สุมิตร ศรีวบุญย์. หน้า 21,2547)

สำหรับการออกแบบอัตลักษณ์ให้กับศูนย์รับบริการร่างกายคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากนิสิตนักศึกษาและบุคคลทั่วไปภายในมหาวิทยาลัย ในปัจจุบันการบริการร่างกายถือเป็นเรื่องที่ไม่ได้รับการให้ความสนใจนิสิตสายวิทยาศาสตร์ สุขภาพในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้นและความต้องการร่างกายใหญ่มาใช้ในการศึกษาก็เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย แต่การบริการร่างกายในปัจจุบันนั้นกลับลดน้อยลงไปอย่างต่อเนื่องอาจจะมีผู้ที่สนใจแค่เพียงกลุ่มคนที่สนใจในการบริการอยู่แล้วหรือคนที่ใช้ชีวิตคลุกคลีกับสถานะนั้น ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงต้องศึกษาวิธีการออกแบบอัตลักษณ์ขององค์กร เพื่อสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้เกิดความน่าสนใจ ทราบถึงประโยชน์และยังเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้กับศูนย์รับบริการร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ให้กับศูนย์รับบริการร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2. เพื่อออกแบบอัตลักษณ์ให้กับศูนย์รับบริการร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สมมติฐานการวิจัย

ภาพลักษณ์ของศูนย์รับบริการร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ดีขึ้นและมีคนรู้จักองค์กรนี้เพิ่มมากขึ้น

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น อັตลัษณ์องค์กร

ตัวแปรตาม ภาพลัษณ์ขององค์กรและความสนใจของคนในการบริจาคร่างกาย

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงออกแบบพัฒนา ซึ่งนักวิจัยในที่นี้หมายถึง นิสิตวิชาเอกการออกแบบสื่อวัฒนธรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

1.ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

- ศูนย์รับบริจาคร่างกายนั้น มีพื้นที่ตั้งอยู่ชั้น1 คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2.ขอบเขตด้านการออกแบบ

- ประวัติความเป็นมาของศูนย์รับบริจาคร่างกาย
 - แนวคิดที่มาของการออกแบบอັตลัษณ์ให้กับศูนย์รับบริจาคร่างกาย
 - กระบวนการคิดในการออกแบบกราฟิกให้กับศูนย์รับบริจาคร่างกาย
- ประกอบด้วย

- 2.1 ตราสัญลักษณ์
- 2.2 แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์
- 2.3 แผ่นพับประชาสัมพันธ์
- 2.4 นามบัตร
- 2.5 บัตรประจำตัวผู้บริจาคร่างกาย
- 2.6 เครื่องใช้ในสำนักงาน
- 2.7 ของที่ระลึก
- 2.8 นูธศูนย์รับบริจาคร่างกาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.ทำให้ทราบเกี่ยวกับศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศูนย์รับบริจาคร่างกายคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 2.ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค แนวทางการดำเนินงานและ โครงสร้างองค์กรของศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 3.ออกแบบอັตลัษณ์เพื่อดึงดูดและสร้างความน่าสนใจให้กับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 4.เป็นการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ให้กับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อที่จะประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่างๆให้ผู้ที่สนใจและบุคคลทั่วไปได้รับรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศูนย์รับบริจาคร่างกาย หมายถึง เป็นจุดที่ให้บริการทางด้านบริจาคร่างกายของตนเมื่อถึงแก่กรรมให้แก่ทางคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นอาจารย์ใหญ่ให้นิสิตสายวิทยาศาสตร์สุขภาพได้ศึกษาหาความรู้

การออกแบบ หมายถึง การสร้างสรรค์ทางศิลปะอย่างหนึ่ง ของมนุษย์ชาติ ซึ่งมีประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการที่ควบคู่ กันมากับมนุษย์โดยตลอด เป็นศาสตร์สาขาหนึ่งของศิลปะที่มนุษย์ ทุกคนจะต้องรู้จักและสัมผัสกับผลงานการออกแบบอยู่ตลอดเวลา ในชีวิตและประสบการณ์ประจำวัน ไม่ว่าจะเป็ดยุคสมัยใดก็ตาม เพราะ การออกแบบนั้นก็คือความเพียรพยายามของมนุษย์ ในอันที่จะนำเอาทรัพยากรต่างๆ ในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาดัดแปลงขึ้นเป็นสิ่งที่จะเอื้ออำนวย ความสะดวกสบาย และเกิดคุณประโยชน์เกิดคุณค่าต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์สนองตัณหาความอยาก (Needs) ของมนุษย์ในที่สุดนั่นเอง

อัตลักษณ์องค์กร หมายถึง คือ สิ่งต่างๆ ที่องค์กรใช้ในการสื่อถึงความเป็นองค์กรนั้นๆ เช่น ตราสัญลักษณ์ (Logo), สี และคำนิยาม (Motto) เป็นต้น

ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพของบุคคล องค์กร สถาบัน เป็นต้น ที่เกิดขึ้นในใจของคน มักเป็นภาพที่เกิดจากลักษณะ การกระทำ ความประพฤติหรือพฤติกรรมของบุคคล องค์กร หรือสถาบันนั้นๆ เช่น เปาปุ้นจิ้น มีภาพลักษณ์เป็นผู้พิพากษาที่ตรง เด็ดขาด และเที่ยงธรรม ภาพลักษณ์ของ ขงเบ้งมีลักษณะเป็นผู้ที่ฉลาด ลึกซึ้ง สุขุม เห็นการณ์ไกล การเมืองไทยมีภาพลักษณ์ไม่ใคร่คงามนักในสายตาคนไทย ทุกองค์กรต้องพยายามสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของคนทั่วไป คำว่า ภาพลักษณ์ ตรงกับที่ภาษาอังกฤษใช้ว่า Image (กาญจนา นาคสกุล 2546)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงต้องมีหลักในการออกแบบที่สามารถสอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จึงต้องใช้หลักการออกแบบ หลักจิตวิทยาของมนุษย์ รวมทั้งสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นองค์ประกอบหลักในการออกแบบ ซึ่งจะต้องใช้ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการออกแบบ

2.1.1 แนวคิดในการออกแบบ

เมื่อก้าวถึงการเริ่มต้นในการออกแบบ เราจำเป็นต้องมองย้อนไปในอดีตถึงสมัยที่มนุษย์เริ่มกำเนิดมาในโลกเป็นเวลากว่าแสนปีมาแล้วที่มนุษย์ในยุคแรกๆ ดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาอาศัยสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ การดำรงชีวิตอยู่ในโลกมาเป็นเวลานาน ช่วยสอนให้มนุษย์รู้จักสร้างคุณสมบัติเฉพาะตัวที่เป็นประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาตัวเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนสร้างให้เกิดอารยธรรมความเจริญในด้านต่างๆ คุณสมบัติเฉพาะตัวที่ว่าเป็นนี้คือ การรู้จักสังเกตทดลองและการคิดเปลี่ยนแปลงปรับปรุง เมื่อมนุษย์พบเห็นวัตถุสิ่งของตลอดจนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติก็รู้จักสังเกตและจดจำเก็บเป็นความรู้ไว้ในสมอง เมื่อโอกาสอำนวยก็นำความรู้นี้มาทดลองปฏิบัติแบบอย่างที่ได้สังเกตจดจำไว้ ถ้าได้ผลลัพธ์ออกมาไม่ได้ตามที่คาดหมายก็รู้จักคิดเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไข จนเกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการภายหลัง (นวลน้อย บุญวงษ์, 2542. หน้า 7) ปัจจัยเสริมสร้างความคิดของมนุษย์ที่มีอยู่เกิดจากสติปัญญาความใฝ่รู้ มนุษย์ทุกคนมีความคิดของตนเอง สำหรับที่จะสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ขึ้นก็จากความคิดเดิมที่มีอยู่ และถ้าหยุดความคิดที่มีอยู่เดิมนั้น ความคิดสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ก็ย่อมไม่เกิดขึ้น (พาศนา ตันจลลักษณ์, 2526. หน้า 18)

2.1.2 ความหมายของการออกแบบ

การออกแบบ หมายถึง กระบวนการที่สนองความต้องการในสิ่งใหม่ๆ ของมนุษย์ซึ่งส่วนใหญ่เพื่อการใช้ชีวิตให้อยู่รอดและมีความสุขสบายเพิ่มขึ้น

การออกแบบ คือ การวางแผนสร้างสรรค์รูปแบบโดยวางแผนจัดส่วนประกอบของการออกแบบให้สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอยวัสดุ และการผลิตของสิ่งที่ต้องการออกแบบนั้น (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2527, หน้า19)

การออกแบบ หมายถึง การรู้จักวางแผนจัดชั้นตอนและรู้จักเลือกใช้วัสดุวิธีการเพื่อทำตามที่ต้องการนั้น โดยสอดคล้องกับลักษณะรูปแบบและคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิดตามความคิดสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา (สาคร คันช โขติ, 2528, หน้า 5)

การออกแบบ หมายถึง กิจกรรมอันสำคัญประการหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งหมายถึงสิ่งที่มีอยู่ในความนึกคิด อันอาจจะเป็นโครงการหรือรูปแบบที่นักออกแบบกำหนดขึ้นด้วยการจัดทำทางล้อยคำ เส้น สี แสง เสียง รูปแบบและวัสดุต่างๆ โดยมีกฎเกณฑ์ทางความงาม (สิทธิศักดิ์ รัชฎศรี สวัสดิ์กุล, 2529, หน้า5)

การออกแบบ หมายถึง การสร้างสรรค์โดยมีแบบแผนตามความประสงค์ที่กำหนดไว้สรุปได้ว่า การออกแบบคือ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของเดิมให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการใช้วัสดุและวิธีการที่เหมาะสม ตามแบบแผนและจุดมุ่งหมายที่ต้องการ (พาศนา ตัณฑลลักษณ์, 2526, หน้า293)

การจำแนกตามลักษณะที่ปรากฏ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

ก. งานออกแบบ 2 มิติ

ได้แก่ งานออกแบบที่ให้ความสำคัญเฉพาะกับลวดลาย และสีบนพื้นผิวซึ่งรับรู้ได้ด้วยประสาทตา เป็นงานที่เน้นความงามจากการมองเห็นและการสื่อความหมายในเนื้อหาตามการรับรู้จากภาพนั้น งานออกแบบประเภทนี้แม้จะมีการใช้สื่อได้จำกัดเฉพาะลวดลายบนพื้นผิวแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องทำหน้าที่แก้ปัญหาให้ได้ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของงานออกแบบ

ข. งานออกแบบ 3 มิติ

ได้แก่ งานออกแบบผลิตภัณฑ์นาชนิดที่มีความหลากหลายในด้านขนาดตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนขนาดใหญ่ มีหน้าที่ใช้สอยตั้งแต่การใช้งานที่เล็กน้อยไปจนถึงอุปกรณ์ที่มีความซับซ้อน งานออกแบบในประเภทนี้จึงเป็นงานที่มีเนื้อหารายละเอียดเพิงมากขึ้น นอกจากสนองการรับรู้ทางประสาทตาแล้วยังเพิ่มประสาทซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะรูปทรงของพื้นผิวอีกด้วย

2.1.3 ส่วนประกอบของงานออกแบบ

ส่วนประกอบของการออกแบบ มีส่วนประกอบหลายๆ อย่างจะรวมตัวกันเป็นหนึ่งผลงานส่วนจะสวยงามหรือน่าสนใจนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพในการปฏิบัติงานของผู้ออกแบบเอง

2.1.3.1 จุด

เมื่อเรากล่าวถึงจุดในความหมายทั่วไป เราจะเข้าใจถึงส่วนที่เล็กที่สุดในที่ใดที่หนึ่ง เช่นจุดบนกระดาษ บนผ้าหรือบนพื้น จุดทางการออกแบบอาจจะเป็นส่วนที่เล็กที่สุดหรือใหญ่ก็ได้ในทางการออกแบบสามมิติ จุดอาจมีปริมาตรได้ด้วย เช่น จุดในงาน โครงสร้าง งานโมบิลหรืองานประติมากรรม เมื่อเราพบจุดบนงานออกแบบ จุดอาจบอกถึงขนาดตำแหน่ง และแรงดึงดูด จุดในงานออกแบบได้มีสภาพเป็นส่วนสำคัญท่ามกลางบริเวณทั้งการออกแบบ 2 มิติและ 3 มิติ ซึ่งการ

ออกแบบอาจจะออกแบบเฉพาะจุดรวมตัวกับส่วนประกอบอื่นๆ ก็ได้ (ที่มา: วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539. หน้า 21)

จุดจะทำหน้าที่ในงานออกแบบได้ 3 ทาง คือ

- 1) เป็นรูปร่างด้วยตัวของมันเอง
- 2) เป็นเส้นประที่เชื่อมสายตาคับด้วยจุดที่ต่อกัน
- 3) นำมารวมกันเพื่อสร้างรูปที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งจะเป็นรูปร่างที่มีค่าน้ำหนักศิลปะ และมีผิวหยาบที่มองไม่เห็น

จุดสามารถใช้เพื่อบรรยายรูปทรง หรือเป็นธาตุเบื้องต้นแรกในการออกแบบ ภาพในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารเป็นภาพที่สร้างขึ้นด้วยจุด ซึ่งเรียกว่าภาพ ฮาล์ฟโทน ทำขึ้นด้วยการสร้างเม็ดสกรีนจากรูปภาพ ลายเม็ดสกรีนทำให้ภาพเป็นจุดดำที่มีความถี่ห่างต่างกัน การนำภาพสกรีนมาขยายใหญ่แสดงให้เห็นว่า แท้จริงแล้วไม่มีสีเทาแต่เป็นลวดลายของจุดดำเล็กมากมาย (นพวรรณ หมั่นทรัพย์, 2539. หน้า 32)

2.1.3.2 เส้น

เส้นมีอยู่ทุกส่วนในโลกนี้ จากเส้นขอบฟ้าไปจนถึงเส้นละเอียดอ่อนของใบไม้ก้างปลา ใบแมงมุม เส้นแนวตั้งที่แข็งแรงของอาคาร แต่เส้นที่ใช้ในการวาดภาพซึ่งเกิดจากการเขียนด้วยดินสอพู่กัน ฯลฯ เส้นเหล่านี้ย่อมแสดงถึงอารมณ์

ตัวอย่างเส้นไทยธรรมชาติ เช่น รูปร่างของคน จะแสดงลักษณะ 3 มิติ และภาพเงาลักษณะ 2 มิติ นอกจากรูปร่างของคนแล้ว ยังมีเส้นอีกมากมายในธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ที่เติบโตขึ้นไป แนวภูเขาที่ต่อเนื่องกัน ก้อนกรวดที่เรียงรายอยู่ตามชายหาด แนวทางเดินของมดที่เดินไปยังรัง เส้นเหล่านี้บางชนิดแข็งตรง บางชนิดเปลี่ยนแปลงได้

เส้นและรูปร่าง

ในงานศิลปะนั้นรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นจากการเขียนเส้นก่อน เส้นเป็นผลของการแสดงความคิดของตน เส้นแสดงความหมาย มีขอบเขตให้ความรู้สึกว่ามีชีวิต แม้จะเป็นรูปแบบที่ธรรมดาก็สามารถบรรลุถึงความงามได้มากกว่าเส้นที่เขียนอย่างระมัดระวังหรือขาดความเชื่อมั่น

เส้นแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1) เส้นโครงสร้าง

หมายถึง เส้นที่กำหนดรูปร่างและแสดงพื้นหลัง ลายเส้นมีความสำคัญสำหรับผู้ศึกษาศิลปะมาก เพราะเส้นทำให้เกิดรูปร่าง และจากรูปร่างทำให้รู้ว่าเป็นอะไร ภาพเขียนลายเส้นในภาพถ่ายจะไม่มีเส้นเขียนรอบรูปร่าง แต่ลายเส้นในภาพเขียนแสดง โครงสร้างของรูปร่างที่ทำให้เข้าใจได้ ภาพเขียนลายเส้นที่มีโครงสร้างบอกรูปร่างต่างๆ

2) เส้นนามธรรม

ในที่นี้หมายถึง เส้นที่เกิดขึ้นอย่างลอยๆ ไม่มีตัวตนแท้จริงหรืออาจไม่อยู่คงที่ได้ เช่น กล้องถ่ายภาพสามารถจับภาพและสร้างเส้นแบบนามธรรมที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของพลังงาน เช่น การถ่ายภาพรถบนถนนในเวลากลางคืน แสงไฟจากรถวิ่งจะทำให้เกิดเป็นเส้นของแสงในรูปถ่าย บางทีเส้นนามธรรมไม่ได้เขียนขึ้นโดยคน อาจใช้เครื่องมืออื่นช่วย

3) เส้นตกแต่ง มีคุณสมบัติดังนี้ คือ

3.1) เส้นเป็นรูป เส้นไม่เพียงแต่เป็นรูปทรง แต่เป็นรูปลักษณะ และมี 3 มิติ เช่นเส้นรูปนอกของคน พืช สัตว์ และสรรพสิ่งต่างๆ หรือเส้นในงานประติมากรรม

3.2) เส้นเป็นสัญลักษณ์ เส้นจะเป็นเครื่องหมายต่อเนื้อมีความหมายเฉพาะที่ให้กับเส้น เมื่อคนสองคนหรือมากกว่ายอมรับในเครื่องหมายนั้น เช่น สัญลักษณ์ใช้ในการสื่อสาร เส้นของตัวเลขหรือตัวอักษรมีความหมายเฉพาะ ถ้าไม่มีการกำหนดเส้นเหล่านี้ ความรู้ต่างๆ ก็ไม่สามารถเก็บหรือเผยแพร่ได้ ชาติที่เจริญเกือบทุกชาติได้มีการฝึกการคัดลายมือ และถือว่าการคัดลายมือเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง นักเขียนลายมือของจีนและญี่ปุ่นได้รับการยกย่องเป็นศิลปะชั้นเยี่ยมเพราะต้องฝึกหัดเป็นเวลานานนับสิบๆ ปีในการจับพู่กัน การวางมือบนกระดาษและการเตรียมหมึก โดยเฉพาะการยกปลายพู่กันจากกระดาษ นอกจากเรื่องดังกล่าวมานี้ยังพบว่า เด็กใช้เส้นเป็นสัญลักษณ์ในการเขียนรูปด้วย

3.3) เส้นแสดงทรงและเป็นรูปแบบ เส้นแสดงทรง คือ เส้นที่วาดส่วนรูปนอกของสิ่งของมักไม่มีเงาอ่อนแก่ และไม่ได้บอกถึงพื้นผิวของสิ่งของ เส้นชนิดนี้ใช้วาดภาพในลักษณะแบบ 2 มิติ แต่ศิลปินที่ชำนาญสามารถที่จะใช้เส้นแสดงทรงวาดภาพเป็นลักษณะ 3 มิติได้ แต่ถ้าต้องการจะแสดงถึงส่วนละเอียดของพื้นผิวของรูปร่างและแผ่นระนาบ ต้องใช้เส้นรูปแบบ เส้นเหล่านี้จะการใช้การแรเงาโดยใช้ความเข้มของดินสอ ปากกา ถ่าน ฯลฯ เขียนเส้นขนานหรือเส้นตัดกัน

3.4) เส้นแสดงทรงและอวกาศปริมาตร เมื่อเส้นเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของภาพจะเรียกว่า ภาพวาดเส้น ซึ่งมีลักษณะต่างๆ ไป 2 แบบ คือ วาดเส้นแสดงทรงและวาดเส้นอวกาศปริมาตร การใช้เส้นเพื่อเป็นขอบเขตของรูปร่างต่างๆ และแสดงโครงสร้าง จะเรียกว่า การวาดเส้นแสดงทรง ซึ่งอาจเป็นการใช้เส้นที่ธรรมดาที่สุด

3.5) เส้นเป็นลวดลายและพื้นผิว เมื่อเส้นถูกเขียนติดๆ กันหรือเส้นที่คล้ายคลึงกันวาดซ้ำๆ กัน จะสร้างลวดลายและพื้นผิวขึ้น เช่น ในงานวาดเส้นต่างๆ ไป จะใช้เส้นอ่อนไหว เส้นแข็งแรง เส้นสั้น-ยาว หรือเส้นขาดๆ ฯลฯ เพื่อแสดงความรู้สึกที่ได้เห็นจากแบบนั้น

3.6) เส้นเป็นทิศทางและการเน้น ลักษณะที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของเส้นคือ ทิศทาง เพราะเมื่อใดที่มีเส้นเกิดขึ้น จะมีทิศทางพร้อมอยู่ด้วยกัน เส้นแนวนอนหมายถึง ลักษณะที่สงบเงียบและผ่อนคลาย อาจจะเป็นเพราะคล้ายลักษณะของร่างกาย และเส้นแนวทแยงหมายถึง การเคลื่อนไหว

เพราะในการเคลื่อนไหวของร่างกายเช่น การวิ่ง หมุนตัว โยกตัว ฯลฯ ร่างกายอยู่ในลักษณะเอน คนเราจึงสรุปเชื่อมโยงลักษณะเส้นทแยงเป็นการเคลื่อนไหว

ยังมีองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในคุณสมบัติของทิศทาง ภาพเขียนส่วนใหญ่เป็นรูปสี่เหลี่ยมส่วนน้อยที่เป็นวงรีหรือวงกลม ดังนั้นเส้นแนวตั้งและแนวนอนที่มีอยู่ในภาพจะขนานกับขอบภาพ ในลักษณะนี้จะให้ความรู้สึกมีเสถียรภาพที่มั่นคง เป็นองค์ประกอบภาพที่ช่วยลดความรู้สึกเคลื่อนไหว

ชนิดของเส้น

การวาดเส้นด้วยวิธีการใดๆ หรือด้วยเครื่องมือชนิดใดก็ตาม เส้นที่เขียนขึ้นตามความเป็นจริง อาจจะแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องของน้ำหนักและลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างอื่นแต่มีเส้นอีก 2 แบบที่มีความสำคัญในการสร้างภาพ

เส้นบอกเป็นนัย เป็นแนวที่เกิดขึ้นจากการวางตำแหน่งของมดต่างๆ ซึ่งสายตาคงจะมองเชื่อมเข้าด้วยกัน เส้นประเป็นตัวอย่างที่คนรู้จักคุ้นเคย เช่น เวลาคอยรถเมล์ คนจำนวนมากที่ยืนเรียงกันเป็นแถวมีลักษณะสร้างเส้นบอกเป็นนัย คือ เส้นแนวจากเท้าของคนหนึ่งไปถึงอีกคนหนึ่ง หรือจากศีรษะคนหนึ่งไปสู่คนอื่นๆ ซึ่งไม่มีเส้นที่แท้จริง แต่เป็นแนวที่รู้สึกว่ามีเส้น

เส้นในความรู้สึก ในที่นี้ไม่มีเส้นที่แท้จริงและไม่มีแนวให้รู้สึกว่ามีเส้นเหมือนเส้นบอกเป็นนัย แต่มีความรู้สึกว่ามีเส้น เพราะเป็นความรู้สึกที่เชื่อมโยงของสองสิ่งเข้าด้วยกัน สิ่งนี้มักเกิดขึ้นเมื่อมีการมองหรือแสดงกริยาเข้าไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งที่แน่นอน จะเกิดพลังในกริยานั้นทำให้เกิดเส้นในความรู้สึกบังคับทิศทางและสายตาก็จะมองตามไป

2.1.3.3 รูปทรง

รูปทรงเป็นปัจจัยสำคัญในงานออกแบบ รูปทรงเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในความคิดหรือในใจของนักออกแบบ มีลักษณะเป็นนามธรรมโดยการคาดการณ์สำหรับนำไปใช้ในอนาคต จนเมื่อความคิดนี้ถูกจัดทำขึ้นโดยวิธีการจัดเรียง สับเปลี่ยนและโยกย้ายวัสดุต่างๆ จึงเกิดเป็นตัวตนรูปทรงที่เป็นรูปธรรมขึ้น แหล่งที่มาของความคิดเกี่ยวกับรูปทรงนี้ พัฒนาการมาได้จากหลายตำแหน่ง ตั้งแต่การเกิดพลังขึ้นเองในจินตนาการความคิดของนักออกแบบ อันเป็นผลจากการได้รับรู้ข้อมูลหรือมีประสบการณ์โดยตรงสะสมอยู่ในส่วนลึกของจิตใต้สำนึกมาเป็นเวลานาน รอโอกาสอันเหมาะสมที่จะเปิดเผยขึ้นมา นอกจากนี้รูปทรงที่เกิดขึ้นในความนึกคิดยังอาจมีที่มาจากความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ ความเชื่อเหล่านี้ทำหน้าที่ให้ขอบเขตทางความคิดเกี่ยวกับรูปทรง ทำให้นักออกแบบเลือกใช้ลักษณะรูปทรงที่มีความสอดคล้องกับสิ่งที่ได้รับการสั่งสอนมา เช่น ช่างทอผ้าชาวอีสานจะทอธงเพื่อถวายวัดในงานบุญประเพณีด้วยการทอจิดลวดลายที่มีรูปทรงตามเรื่องราวพระเวทสันดรชาดก แต่อย่างไรก็ดีแหล่งที่มาที่สำคัญของรูปทรงสำหรับนักออกแบบยังคงเป็นธรรมชาตินั่นเอง ธรรมชาติเป็นแหล่งรวบรวมลักษณะรูปทรงที่

ยิ่งใหญ่ เนื่องจากรูปทรงในธรรมชาติมีความหลากหลาย แต่ละชนิดได้ผ่านการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ด้วยกระบวนการคัดเลือกและวิวัฒนาการ มนุษย์เราจึงนำธรรมชาติมาใช้ทั้งเป็นแรงบันดาลใจ และเป็นแบบสำหรับการจำลองจนถึงการประยุกต์ใช้ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด การคิดค้นสร้างสรรค์รูปทรง นอกจากจะมีแหล่งที่มาดังกล่าวแล้ว บางครั้งรูปทรงที่ศิลปินและนักออกแบบคิดขึ้นอาจถูกจำกัดหรือถูกกำหนดจากลักษณะรูปทรงของวัสดุที่เลือกนำมาใช้งาน วัสดุที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเพื่อสื่อหรือถ่ายทอดความคิดออกมาให้ปรากฏเป็นตัวตน จึงมีอิทธิพลต่อรูปทรงของประติมากรรมให้สอดคล้องกับรูปทรงที่สร้างขึ้นอย่างมาก ช่วงแคะสลักจำเป็นต้องออกแบบรูปทรงประติมากรรมให้สอดคล้องกับรูปทรงของหินอ่อนที่หามาได้ หรือช่วงไม้จำเป็นต้องเลือกใช้รูปทรงของเครื่องเรือนตามลักษณะและขนาดของไม้ที่มีอยู่ อย่างไรก็ตามก็คิดแหล่งที่มาและเงื่อนไขข้อกำหนดในการเกิดของรูปทรงต่างๆ เหล่านี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของความคิดในการออกแบบรูปทรงเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาขั้นต่อไปเป็นหน้าที่ของนักออกแบบที่จะต้องคิดค้นไปในแนวทางเฉพาะที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เพื่อให้ได้ผลงานชิ้นสุดท้าย ซึ่งมีลักษณะสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการพบเห็นและสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

จากแหล่งที่มาของความคิดในการสร้างรูปทรง ก็มาถึงประเด็นที่เกี่ยวกับวิธีการออกแบบรูปทรง ถ้าเราเอางานออกแบบมาพิจารณาแยกส่วนประกอบเป็นส่วนย่อยแล้ว จะพบว่ามันเกิดขึ้นจากองค์ประกอบจำนวนมาก องค์ประกอบในการออกแบบ ได้แก่ เส้นระนาบ พื้นผิวและสี เป็นต้น เปรียบเสมือนตัวอักษรซึ่งนำมารวมกันแล้วจึงทำให้เกิดเป็นภาษา ศิลปินและนักออกแบบเป็นผู้นำองค์ประกอบเหล่านี้มาจัดรวมกันเข้าเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดรูปทรงใช้หลักการออกแบบ นักออกแบบจะเลือกใช้ระดับของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบซึ่งจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ตั้งแต่ระดับที่สร้างให้มีความเหมือนกัน โดยใช้หลักการออกแบบชนิดการทำซ้ำ หรือความสมดุล ต่อมาเป็นระดับที่ก่อให้เกิดความคล้ายคลึงกัน โดยใช้หลักการออกแบบที่สร้างให้เกิดความกลมกลืน หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปทีละขั้น จนถึงระดับสุดท้ายคือการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบให้เกิดความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง โดยใช้หลักการสร้างความขัดแย้ง นักออกแบบจะเป็นผู้พิจารณาเลือกใช้ความสัมพันธ์แต่ละระดับให้เหมาะสมกับลักษณะของงาน เช่น งานที่ต้องการสร้างความสะดุดตาเพื่อดึงดูดความสนใจอย่างรุนแรง ก็จะเลือกใช้ระดับความสัมพันธ์ที่แสดงความตรงข้ามกันขององค์ประกอบต่างๆ ในงานออกแบบ

ลักษณะรูปทรงต่างๆ ที่มีปรากฏอยู่ทั่วไปสามารถจำแนกได้ 3 ประเภท ดังนี้

1) รูปทรงเรขาคณิต

เป็นรูปทรงที่เกิดขึ้นตามกฎเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ มีลักษณะง่ายต่อการจดจำ มักปรากฏให้เห็นตามสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร เครื่องเรือน เครื่องจักร ของใช้นานาชนิด รูปทรง

เรขาคณิตไม่เพียงแต่เป็นผลงานประดิษฐ์ของมนุษย์เท่านั้น ในธรรมชาติก็พบเห็นได้เช่นกัน เช่นผลึกรูปเหลี่ยมของแร่ต่างๆ ใบไม้รูปสามเหลี่ยม เปลือกหอยรูปกลมหรือกรวยแหลม และรังผึ้ง รูปหกเหลี่ยม เป็นต้น ในงานออกแบบอุตสาหกรรมมักใช้รูปทรงเรขาคณิตอย่างมาก เนื่องจากเป็นรูปทรงที่มีลักษณะสมดุลสม่ำเสมอและแม่นยำ ช่วยให้สะดวกต่อการทำงานขึ้นรูปโดยเครื่องจักร และเป็นลักษณะรูปทรงที่มีประโยชน์ใช้สอยดี เช่น แผ่นเสียงมีลักษณะเป็นแผ่นวงกลม เพราะเหมาะกับหมุนรอบตัว แต่ของใส่เป็นที่เหลี่ยม เพราะสะดวกต่อการเก็บรวบรวมให้เป็นระเบียบ ท่อเป็นรูปทรงกระบอก เพราะมันช่วยให้การไหลตัวดีขึ้นเมื่อใช้เป็นภาชนะบรรจุ ก็เป็นรูปทรงแข็งแรงคงรูปและง่ายต่อการทำความสะอาด หากพิจารณางานออกแบบสมัยใหม่ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 จะพบว่าทรงเรขาคณิตเป็นรูปทรงที่นิยมนำมาใช้ในการออกแบบทั้งหมด

2) รูปทรงธรรมชาติ

คือรูปทรงที่เลียนแบบสิ่งที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติ ซึ่งมีทั้งสิ่งมีชีวิตตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิต ดังนั้นรูปทรงธรรมชาติจึงได้กว้างขวางหลากหลายลักษณะรูปทรงธรรมชาติสร้างความรู้สึกรวมกลืนใกล้ชิดกับมนุษย์ได้ดีกว่ารูปทรงชนิดอื่นๆ แต่จะพบงานออกแบบที่ใช้รูปทรงธรรมชาติได้น้อยกว่า เนื่องจากมีความยุ่งยากต่อการผลิตด้วยเครื่องจักรมือ ในอดีต Art Nouveau เป็นสไตล์ที่นำรูปทรงธรรมชาติมาใช้ในการออกแบบ ตั้งแต่ลวดลายประดับจนถึงงานตกแต่งภายใน ลักษณะเส้นโค้งอ่อนช้อยเกี่ยวพันกันของเถาไม้ แมลง นก และสตรี ล้วนสร้างความอบอุ่นมีชีวิตชีวา และทำให้สไตล์นี้โดดเด่นมีเอกลักษณ์อยู่ในประวัติศาสตร์งานศิลปะและงานออกแบบ

3) รูปทรงนามธรรม

ลักษณะของรูปทรงนามธรรม จะเกิดขึ้นจากการนำรูปทรงธรรมชาติมากระทำการบิดเบือนหรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เป็นการลดรูปให้เหลือเฉพาะส่วนสำคัญ และมีความจำเป็น ซึ่งช่วยให้ยังคงสามารถจดจำรูปทรงต้นแบบได้ ตัวอย่างที่ชัดเจนจะเห็นได้ในงานศิลปะของกลุ่ม Cubism วิธีการบิดเบือนอาจทำได้ทั้ง โดยการใช้รูปทรงเรขาคณิต เช่น ในงานของ Picasso และโดยการใช้รูปทรงธรรมชาติ เช่นในงานของ Matisse เป็นต้นรูปทรงสุดท้ายซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ยังคงสะท้อนถึงลักษณะเด่นเฉพาะของงานต้นแบบ (นวลน้อย บุญวงศ์ , 2539. หน้า 96)

2. 1.3.4 พื้นผิว

พื้นผิว หมายถึง สิ่งที่ตาเห็นหรือสัมผัสได้ด้วยมือบนระนาบผิวดอนหน้าหรือรอบๆ วัตถุ ซึ่งมีลักษณะต่างๆ กัน เช่น หยาบ ละเอียด ขรุขระ ด้านมัน เรียบ เนียน เป็นต้น นอกจากจะหมายถึงพื้นผิวของวัตถุสิ่งของแล้ว ยังหมายถึงความรู้สึกของการสัมผัส แม้จะไม่ได้จับต้องสิ่งของนั้นๆ แต่ความจำของคนทำให้เกิดปฏิกิริยาทางความรู้สึก หรือเกิดความรู้สึกในการสัมผัสเมื่อมองเห็นสิ่งที่มีความแตกต่างของความมืดและความสว่าง จะทำให้รู้สึกถึงผิวไปพร้อมๆ กัน ฉะนั้น

วัตถุทุกอย่างจะต้องมีคุณสมบัติของพื้นผิว พื้นผิวเกิดขึ้นพร้อมกับรูปร่างและเกิดจากเส้นสี คำนำหน้าก่อนแก้ด้วย

ความงามของพื้นผิวปรากฏออกมาในงานศิลปะหลายสาขา ซึ่งการใช้พื้นผิวในงานศิลปะนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เช่น ในงานจิตรกรรม ศิลปินพยายามค้นหาหาสิ่งต่างๆ มาประกอบในการเขียนภาพ เพื่อให้เกิดการกระตุ้นหรือเร้าอารมณ์ ลักษณะของพื้นผิวจะต้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบทั้งหมดของภาพ เช่น การเขียนภาพเหมือน ศิลปินมักจะแสดงคำนำหน้าของสีให้เกิดพื้นผิวหยาบที่เส้นผิว เส้นผ้า เครื่องประดับ หรือพื้นหลัง บางทีใช้ผ้าใบที่มีความหยาบมาก นอกจากนี้ยังใช้ ฝีแปรง รอยพู่กันเรียง เพื่อเน้นความงามของพื้นผิว หรือการสร้างจุดต่างๆ เพื่อให้เกิดความแตกต่างของพื้นผิว กล่าวได้ว่าพื้นผิวได้เกิดขึ้นอยู่แล้วในสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติและเกิดขึ้นจากคนที่เห็นคุณค่าความงามพื้นผิว

การศึกษาความรู้สึกทางอารมณ์ที่เป็นผลมาจากการใช้พื้นผิว จะสังเกตว่าพื้นผิวหยาบให้ความรู้สึกกระตุ้นทางประสาทมากกว่า และให้ความรู้สึกหนักแน่น มั่นคง ถาวร ในขณะที่พื้นผิวเรียบ เนียน ให้ความรู้สึกหยาบ เบาสบาย ความสัมพันธ์การใช้พื้นผิวลักษณะต่างๆ ของพื้นผิววัสดุหลายอย่างด้วยกัน เช่น อิฐ เหล็ก ไม้ กระจก คอนกรีต ซึ่งเป็นพื้นผิวของวัตถุที่ขัดแย้ง แต่สถาปนิกได้อาศัยความแตกต่างของพื้นผิวนี้เพื่อสร้างความงามขึ้น การตกแต่งผิวให้เรียบคล้ายๆ กันมีความสำคัญน้อยลงไป แต่เน้นที่ความรู้สึกของวัตถุมากกว่า

2.1.3.5 สี

มีคุณสมบัติที่สำคัญเป็นพิเศษ คือ ดึงดูดสายตาและทำให้เกิดอารมณ์ร่วม จากการศึกษาความเป็นอยู่ของคนในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าคนเราให้ความสนใจกับภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ แต่ศิลปินบางอย่างไม่มีสี ศิลปินบางคนปฏิเสธที่จะใช้ลักษณะพิเศษของสี อย่างไรก็ตามการใช้สีเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากของศิลปะในสมัยนี้ อันที่จริง โลกปัจจุบันมีการใช้สีกันอย่างกว้างขวาง แทบจะกล่าวได้ว่า อยู่ท่ามกลางการปฏิบัติของสีทีเดียว สมัยก่อนเห็นว่าห้องครัวสีเหลืองไม่เหมาะ เพราะสีเหลืองไม่ควรเกี่ยวข้องกับอาหาร แต่สมัยนี้กลับมีความเห็นว่าสีเหลืองช่วยให้รู้สึกกระตุ้นน้ำย่อย และทำให้ออยากรับประทานอาหาร

สีและที่ว่าง

สีมีคุณสมบัติเฉพาะตัวในการแสดงมิติ ที่จะมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ในอากาศ สีจะให้ความรู้สึกเสมือนเดินออกมาข้างหน้า หรือถอยไปด้านหลังได้ เพราะปฏิกิริยาทางกล้ามเนื้อในดวงตา เวลาที่ต้องมองสีต่างๆ กัน ซึ่งมีความแตกต่างที่ความแรงของสี

สีในวงจรสี แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มสี คือ

- 1) กลุ่มสีร้อน ได้แก่ สีม่วงแดง แดง แดงส้ม ส้ม ส้มเหลือง เหลือง สีเหล่านี้จะให้ความรู้สึกเสมือนเดินมาอยู่ข้างหน้า

2) สีกุ่มเย็น ได้แก่ ม่วง ม่วงน้ำเงิน น้ำเงิน น้ำเงินเขียว เขียวเหลือง จะให้ความรู้สึกเสมือนลอยไปอยู่ด้านหลัง

คุณสมบัติทางอารมณ์

เนื่องจากสีมีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก สำหรับผู้ที่ต้องการจะปลูกเร้าการตอบสนองทางอารมณ์จากผู้ดู การใช้สีเป็นสิ่งที่ได้ผลที่สุด ก่อนที่จะอ่านความหมายหรือบ่งชี้รูปแบบต่างๆ สีได้ช่วยสร้างบรรยากาศสิ่งทีคนเราต้องการเสนอไว้แล้วดังกล่าวมาแล้วว่า สีแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม สีให้อารมณ์ต่างกัน คือ

- 1) กลุ่มสีร้อน ให้ความรู้สึกของความอบอุ่น ความสนุกและปฏิกิริยาเร้าแรง
- 2) กลุ่มสีเย็น ให้ความรู้สึกสงบเยียบ และสามารถแสดงความโศกเศร้า หดหู่ใจ

สีที่ใช้ในการออกแบบจะใช้สีให้ความรู้สึกโดยตรงต่อปฏิกิริยาของคน ที่ประมวลมาเป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้

- สีดำ ให้ความรู้สึก มืด ทุกข์โศก จริงจัง กลัว
- สีเทา ให้ความรู้สึก เศร้าขม เศร้า เป็นผู้ดี สงบ เย็นชา
- สีขาว ให้ความรู้สึก สะอาด บริสุทธิ์ เบา
- สีแสด ให้ความรู้สึก สนุกตื่นเต้น เร้าใจ อบอุ่น อันตราย
- สีแดง ให้ความรู้สึก กล้าหาญ สง่างาม มั่งคั่ง ร้อน
- สีเหลือง ให้ความรู้สึก สดชื่น มีชีวิตชีวา เบรียว ร่าเริง
- สีนํ้าเงิน ให้ความรู้สึก สุภาพ ถ่อมตน หนักแน่น เรียบง่าย เยือกเย็น
- สีม่วง ให้ความรู้สึก เยือกเย็น ลึกลับ
- สีเขียว ให้ความรู้สึก สดชื่น ร่าเริง เป็นสุข
- สีชมพู ให้ความรู้สึก น่ารัก นุ่มนวล อ่อนโยน
- สีนํ้าตาล ให้ความรู้สึก แข็งแรง มั่นคง แข็งแรง
- สีฟ้า ให้ความรู้สึก สะอาด ปราศจากโรค เบา โปร่งใส

2.1.4 การจัดองค์ประกอบในงานออกแบบ

การจัดองค์ประกอบในทางศิลปะหรือทางการออกแบบมีแนวคิดที่ไม่แตกต่างกันเท่าใด นักสร้างสรรค์จะต้องหาแนวทางที่จะทำให้งานที่คิดประดิษฐ์ขึ้นมีความน่าสนใจ เร้าใจได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยอาศัยแนวคิดจากเทคนิคการใช้เส้น รูปร่าง มุมมอง จังหวะลีลา เทคนิคเกี่ยวกับภาพ และการนำเสนอรูปแบบ องค์ประกอบต่างๆ จะต้องเอื้อซึ่งกันและกัน ดังนี้ (วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์, 2538. หน้า 162)

1) การใช้เส้น เส้นเป็นตัวกำหนดรูปร่างและองค์ประกอบในการสร้างสรรค์งาน ซึ่งอาจจะแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้เป็น 5 ชนิดคือ เส้นโค้ง เส้นหมุน เส้นวนไปวนมา เส้นซิกแซ็ก และ

เส้นตรง การเขียนเส้นด้วยวัสดุต่างๆ ที่แตกต่างกันย่อมจะทำให้ลักษณะของเส้นมีความแตกต่างกันไปและแนวการเขียนเส้นด้วยวัสดุประเภทเดียวกันของศิลปินก็สามารถแสดงลีลาของการเขียนได้หลายแบบหลายวิธีซึ่งล้วนน่าสนใจทั้งสิ้นที่นักออกแบบควรจะได้ฝึกฝนให้มีความชำนาญและสามารถเลือกใช้ได้ในทุกๆ โอกาสอย่างเหมาะสม

2) การกำหนดรูปร่าง รูปร่างเกิดจากการใช้เส้นลักษณะต่างๆ กันมาลากต่อกันเกิดเป็นรูปร่างหลักในศิลปะหรือที่เรียกว่ารูปทรงพื้นฐานทางเรขาคณิตและรูปอิสระซึ่งมีรูปร่างไม่แน่นอน ลักษณะที่ชัดเจนของรูปร่างต่างๆ จะเน้นความรู้สึกของการมองเห็นเป็น 2 มิติ คือ แสดงให้เห็นส่วนกว้างและยาว หรือกว้างและสูง เท่านั้น ถ้าเป็นการเน้นส่วนหนาหรือส่วนลึกขึ้นมาจะทำให้รูปร่างต่างๆ แสดงความรู้สึกเป็นสามมิติเพิ่มขึ้น

3) มุมมองทัศนียภาพ การนำเสนอรูปแบบงานสิ่งพิมพ์เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ เราจะสามารถสร้างได้โดยง่าย ด้วยงานเสนอมุมมองของภาพที่จะนำเสนอ มุมมองที่แปลกตาสามารถสร้างสรรค์ขึ้นโดยง่าย อาจจะใช้การถ่ายภาพ ด้วยเลนส์มุมกว้าง หรือเทคนิคพิเศษในห้องมืดหรือจากการใช้วิธีการเขียนภาพ และการเลือกมุมภาพในการเสนอก็ได้

4) จังหวะลีลา การกำหนดจังหวะของแต่ละส่วนหรือการจัดวางองค์ประกอบภาพ จำเป็นที่จะต้องอาศัยหลักการศิลปะ การสร้างจังหวะหรือลีลาของส่วนประกอบต่างๆ ได้แก่ ข้อความ ภาพประกอบหรือสัญลักษณ์ จะทำหน้าที่ 2 ทาง คือ เป็นการชี้นำให้ผู้ดูภาพและสาระข้อมูลตามต้องการและเป็นการเน้นให้เกิดความสวยงามและแปลกตา

5) เทคนิคเกี่ยวกับภาพ ที่มาของภาพที่นำมาใช้ในงานกราฟิก อาจได้จากการถ่ายภาพ การเขียนภาพ หรือการพิมพ์ภาพ การใช้คอมพิวเตอร์ ตลอดจนวิธีการสร้างสรรค์อื่นๆ อีกมากมาย แต่ละแบบแต่ละวิธีการสามารถสร้างภาพที่น่าสนใจได้อย่างอิสระ บางแบบอย่างอาจจะเหมาะกับการใช้งานเฉพาะอย่าง บางแบบอาจใช้ได้ทั่วไป การสร้างสรรค์อย่างอิสระนี้เอง ทำให้นักออกแบบสามารถนำเอาเทคนิคเกี่ยวกับภาพมาใช้ในงานออกแบบได้อย่างกว้างขวาง

6) การนำเสนอรูปแบบ รูปแบบสำหรับการนำเสนอ อาจจะแสดงออกได้หลายแนวทาง แต่ละแนวทางก็จะให้ความรู้สึกในคุณค่าทางการแสดงออกแตกต่างกันไป แนวทางการนำเสนอแต่ละรูปแบบจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการออกแบบ และการแสดงออกที่จะส่งผลในการกระตุ้นการเห็นอย่างดี รูปแบบต่างๆ อันได้แก่

6.1) การตัดกัน	6.2) การแย้งกัน
6.3) การคล้อยตามกัน	6.4) ความกลมกลืน
6.5) การเน้นทิศทาง	6.6) การเสนอแบบลวดลาย
6.7) การเน้นตัวอักษร	6.8) การเว้นพื้นที่ว่าง

2.2 อัตลักษณ์ (identity)

2.2.1 ความสำคัญ และความหมายของการออกแบบสัญลักษณ์

ยุคก่อนมีการบันทึกประวัติศาสตร์ ประมาณ 3500-4000 ปีก่อนคริสตกาลที่มนุษย์ยุคหินได้รู้จักวาดภาพสัญลักษณ์ขีด หรือ สลักให้เป็นรูปรอยลงบนแผ่นหิน บนกำแพง และมักจะมีการใส่สี ทำเป็นเครื่องหมาย (Mask, Sign) ไว้บนผนังถ้ำ

ซึ่งเป็นความคิดในการสื่อสารที่แสดงออกทางความรู้สึกอย่างธรรมชาติ ในลักษณะของการทำบันทึกถ่ายทอด มีข้อมูลหลายชิ้นที่มีลักษณะเป็นเครื่องหมาย สัญลักษณ์รูปภาพ (Pictorial Symbol) มีรูปร่างใกล้เคียง เลียนแบบสิ่งที่เห็นตามจริง

จากธรรมชาติเพื่อสื่อความหมายร่วมกัน บางชิ้นอาจเป็นเครื่องหมายสัญลักษณ์แสดงถึงแนวความคิดที่เป็นนามธรรมแฝงความหมายเป็น นัยสัญลักษณ์ (Ideogram) ผสมผสานสัญลักษณ์ภาพ เช่น สัญลักษณ์วงกลมดวงอาทิตย์ เริ่มเป็นสิ่งที่บ่งบอกความคิดที่หมายถึง กลางวัน แสงสว่าง หรือชีวิต สัญลักษณ์เส้นโค้ง ข้างขึ้นข้างแรมดวงจันทร์ เป็นสิ่งแสดงอำนาจลึกลับทางธรรมชาติที่มนุษย์ไม่อาจเข้าใจ

2.2.2 The Design Corporate Identity

- การถ่ายทอดความคิดและมโนทัศน์ (Ideas and Concepts) ออกมาเป็น โครงสร้างระเบียบแบบแผนต่างๆ ทางทัศนสัญลักษณ์
- การออกแบบที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องหมายและการออกแบบเกี่ยวกับการ พิมพ์ต่างๆ ที่ใช้ในวงการอุตสาหกรรม
- จัดว่าเป็นงานออกแบบเพื่อการเผยแพร่ คือ งานออกแบบที่มุ่งชักชวน เรียกร้อง หรือเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ บริการและความคิดต่างๆ ซึ่งเป็นงานในลักษณะสิ่งพิมพ์ งานออกแบบหีบห่อ งานโฆษณา

สรุป คือ การออกแบบ สร้างสรรค์ด้วยสัญลักษณ์ นั่นคือ สัญลักษณ์ ที่เป็นเครื่องมือที่สำคัญ เพราะเนื่องด้วยต้องการเป็นที่จดจำ ด้วยเวลาอันกระชับ จากข้อมูลนับร้อย สัญลักษณ์ดังกล่าวต้องแสดงพลังในการสื่อความ ในเวลาอันสั้น ได้อย่างชัดเจน และโดดเด่น และที่สำคัญ Message ควรสื่อไม่เพียงแต่ชัดเจนเพียงอย่างเดียว แต่ Design identity เป็นตัวร้อย Product กับ Brand และทุกผลิตภัณฑ์ย่อยได้

2.3 การออกแบบสัญลักษณ์ (Logo)

2.3.1 การออกแบบสัญลักษณ์ (Logo)

การที่จะเริ่มทำธุรกิจ การที่จะเปิดทำการดำเนินกิจการอะไรๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการค้า เพื่อหน่วยงานราชการ เอกชน กระทรวง ทบวง กรม กอง องค์กรส่วนรวมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน บริษัท ห้างร้าน ฯลฯ ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ล้วนแล้วแต่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการออกแบบสัญลักษณ์ หรือ Logo ประจำตัว เพื่อเป็นการสื่อเตือนความทรงจำ และทำให้เกิดผลด้านการสื่อความหมายต่อสาธารณชนได้ง่ายขึ้น

2.3.2 ความหมาย

สัญลักษณ์ หรือ Logo มาจากคำเต็ม Logotype หมายถึง สัญลักษณ์ เครื่องหมาย ตัวแทน หรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งที่บ่งบอก ประเภท รูปแบบ หรือรูปพรรณสัณฐานของสิ่งที่เป็นเจ้าของสัญลักษณ์ หรือ Logo นั้นๆ คุณดั่งเงาจริงๆ แล้วแทบจะไม่ต้องแปลความหมาย หรืออธิบายด้วยซ้ำกับคำคำนี้เพราะว่า ถ้าได้ยินคำว่า Logo ผู้ที่ฟังก็จะเข้าใจได้เลย ไม่ต้องแปล หรืออธิบาย จะเข้าใจได้ดี ตีความหมาย ขยายความได้มากกว่า และกว้างมากกว่าคำที่ได้อธิบายไว้แต่ต้น เหมือนที่ทุกคนเข้าใจ และลึกซึ้งกับคำว่า “เงิน” พอได้ยินคำคำนี้ทุกคนจะเข้าใจได้ดี ลึกซึ้ง และรู้ความหมายกับคำว่าเงินคือ อะไร แต่จะให้แปล และตีความนั้นค่อนข้างจะลำบาก เป็นต้น

2.3.3 ความสำคัญของตราสินค้า

Logo เปรียบเหมือนหน้าตาของเจ้าของกิจการ และเจ้าของสินค้า คุณดั่งเงา เช่น นายขวายเป็นคนค้า หน้าตาดีเห็น พูดจาเสียงดังไม่เข้าหูใคร ชอบช่วยเหลือเพื่อน กินเก่ง นอนกรนอ้าปาก ฯลฯ ถ้าจะถามว่า นายขวามีอะไรในตัวที่ทำให้เพื่อนๆ จำได้ บางคนก็จะจำเอาความดีเห็นของนายขว บางคนก็จะจำได้ในน้ำเสียงของเขาที่เป็นคนมีเสียงดังฟังชัด บางคนก็จะประทับใจการมีน้ำใจชอบช่วยเหลือผู้อื่น และบางคนก็จะจำเสียงกรนของเขา สิ่งเหล่านั้น คือ Logo ของนายคำที่มีต่อบุคคลต่างๆ เป็น Logo ที่เกิดขึ้น โดยไม่ได้ตั้งใจ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาโดยธรรมชาติของนายขว หรือพ่อแม่ให้มาตามบุญตามกรรมซึ่งถือว่าเป็น Logo โดยกำเนิด

สำหรับสัญลักษณ์ หรือ Logo มาจากความตั้งใจ และได้ผ่านขบวนการทางด้านศิลปะต่างๆ โดยเริ่มตั้งแต่การวางรูปแบบ ความหมาย หน้าตา รูปลักษณะ มีที่มา ที่ไป และอื่นๆ นั้น เช่น Logo ของสายการบินไทย ธนาคารกรุงเทพฯ ธนาคารกสิกร ธนาคารทหารไทย ฯลฯ ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดความเป็นมาในภายหลัง สาเหตุของความจำเป็นที่จะต้องมีการออกแบบสัญลักษณ์ หรือ Logo นั้น เป็นการเน้นดึงเอาจุดเด่นของสิ่งนั้นๆ ออกมานำเสนอ อธิบาย ความหมาย ใคร (Who) อะไร (What) อย่างไร (How) และลึกถึงไปถึงเมื่อไหร่ (When) สู่อุณหภูมิให้รับรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น

2.3.4 หลักการออกแบบสัญลักษณ์

หลักการออกแบบสัญลักษณ์ หรือ Logo นั้น เน้นความหมายของงานที่จะทำ แล้วหาสื่อมาเป็นตัวแทนอย่างเช่น ตัวอย่างของสายการบินไทย เป็นงานด้านการบริการนำพาผู้คน ในเรื่องของการคมนาคม และบริการด้านการขนส่ง เป็นหลัก การวางรูปแบบที่จะสื่อออกมา และทำเป็นสัญลักษณ์ หรือ Logo นั้น ได้นำเอาความเป็นไทยมาเป็นโจทย์ก่อน “ทำไมเป็นรูปเจ้าหัวจ่าปี” นั่นนะสิ ทำไมไม่เป็นช้าง วัด โบสถ์ คนยกมือไหว้ มังคุด มะม่วง บ้านทรงไทย แม่น้ำเจ้าพระยา มะละกอ ฯลฯ เป็นต้น สรุปแล้ว สิ่งต่างๆ เหล่านั้น ทางผู้ออกแบบเขาคิดไว้หมด แต่สุดท้ายมาสรุปเป็น “เจ้าหัวจ่าปี” และได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบมาถึง 3 ครั้ง โดยนำเอารูปแบบความเป็นไทยมาจากศิลปะไทยแต่โบราณ คือ หัวชฎา เหมือนดั่งที่เห็นในรูป โดยได้นำเอาหัวชฎา หรือหัวโขนนำมาดัดแปลง แล้วจับเป็นรูปนอน (ถ้าจับหัวชฎาเป็นรูปตั้งก็จะยิ่งดูแปลกประหลาด หากมองไปในรูปแบบ R late เมื่อไหร่ก็จะเห็นอะไรดูแปลกๆ วังบนท้องฟ้าเต็มไปหมด นางฟ้า เทวดา คงหน้าแดงอวย และหวาดเสียวกันเป็นแถว)

สำหรับธนาคารกรุงเทพ รูปแบบ (Concept) มาจากใบโพธิ์ ซึ่งเป็นเรื่องของการลงทุนด้านการเงิน การลงทุนก็เหมือนการปลูกต้นไม้ โดยเฉพาะต้นโพธิ์ ต้นโพธิ์โตเต็มใบใหญ่ก็จะเป็นร่มโพธิ์ ร่มโพธิ์ สร้างความร่มเย็น แล้วผู้ออกแบบก็นำเอาใบโพธิ์มาปรับปรุงเป็น Logo เหมือนที่เห็นในรูป และตัวอย่างสุดท้าย คือธนาคารกสิกรไทย เป็นการเน้นว่า ธนาคารฯ ให้บริการกลุ่มเป้าหมายคือ ชาวนา ชาวไร่มาก่อน และมุ่งไปทางภาคการเกษตร จึงนำเอารวงข้าวออกมาเป็นสื่อ แล้วปรับปรุงเป็น Logo และตัวอย่างสุดท้าย คือ ธนาคารทหารไทยจะมองเห็นได้ชัดเจนคือ การนำเอาธงชาติไทยออกมาเป็นสื่อให้เห็น ดูจากรูป

การวางรูปแบบ (Concept) หรือวางสื่อ จะนำเอาธรรมชาติ สิ่งมีชีวิต สัตว์ สิ่งของ หรือแม้แต่ตัวอักษรก็สามารถนำมาประยุกต์ ปรับใช้ได้ แล้วนำเอาทฤษฎี และหลักการทางด้านศิลปะเข้าไปประกอบ

สำหรับผู้ที่กำลังจะออกแบบสัญลักษณ์ หรือ Logo ร้านอาหารของตัวเอง ข้อควรคำนึงเบื้องต้นที่จะยึดถือเป็นแนวทาง คือ

1. ประเภทธุรกิจ คือ ร้านอาหาร
2. ประเภทอาหาร จานด่วน ก๋วยเตี๋ยว หรือ เต็มรูปแบบ
3. การตกแต่งร้าน รูปแบบ เช่น สมัยใหม่ ร่วมสมัย โบราณ
4. พื้นเพ ความหลัง หรือภูมิปัญญา ที่อยากจะนำเสนอ
5. สี และรูปทรง ที่ชื่นชอบ

แนวทางหลักๆ 5 ประการดังกล่าวก็น่าจะเพียงพอในการวางรูปแบบ (Concept) หรือวางสื่อในการออกแบบ สัญลักษณ์ หรือ Logo เบื้องต้น ไม่ว่าจะเปิดดำเนินการใดๆ ก็สามารถนำหลักการนี้ไปใช้ได้

2.4 การบริจากร่างกาย

2.4.1 วัตถุประสงค์ของการบริจากร่างกาย เพื่อให้นักศึกษาแพทย์นำไปศึกษา

การบริจากร่างกายแยกออกเป็น 3 แบบ

1. บริจาคเพื่อให้นักศึกษาแพทย์ได้ศึกษา ระยะเวลาในการเรียน 3 ปี

ข้อจำกัด

- ขณะเสียชีวิตอายุต้องไม่เกิน 80 ปี น้ำหนักโดยประมาณ ไม่ต่ำกว่า 40 กิโลกรัม
- ไม่เป็นศพเกี่ยวกับคดี
- ไม่เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง, โรคไต, โรคเบาหวาน และอุบัติเหตุ
- ไม่เป็นศพที่มีสภาพไม่เหมาะสม เช่น ศพเน่าเปื่อย อวัยวะขาดหายไปไม่ครบสมบูรณ์ ยกเว้น

กรณีบริจาคดวงตา

- ที่เก็บศพของภาควิชาฯ เต็ม

2. บริจาคเพื่อให้แพทย์เฉพาะทางฝึกผ่าตัด

ข้อจำกัด

- ไม่เคยผ่าตัดบริเวณข้อต่อต่างๆ
- เมื่อเสียชีวิตญาติต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ภาควิชาฯ ให้มารับศพทันที
- ให้ญาติตัดผม และเล็บของศพใส่โถงเพื่อสวดทำบุญ
- ไม่ฉีดยารักษาศพ

3. บริจาคเพื่อให้ภาควิชาฯ เก็บโครงกระดูกเพื่อการศึกษาตลอดไป

ข้อจำกัด

- ขณะเสียชีวิตอายุต้องไม่เกิน 55 ปี
- ญาติสามารถนำอวัยวะบางส่วนของศพดอง ไปทำพิธีทางศาสนาได้
- ไม่ฉีดยารักษาศพ เพราะจะทำให้ไม่สามารถเก็บเป็นโครงกระดูกได้

เอกสารที่ใช้

1. รูปถ่ายหน้าตรงขนาด 1 นิ้ว หรือ 2 นิ้ว จำนวน 2 ใบ เขียนชื่อ-นามสกุลที่ด้านหลังรูปเห็นชัดเจน
2. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน 1 ใบ (รับรองสำเนาถูกต้อง)

2.4.2 ขั้นตอนการบริจาคร่างกาย

1. กรอกแบบฟอร์ม ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ตามทะเบียนบ้านด้วยตัวบรรจง
2. ระบุ ชื่อ-นามสกุล ผู้แจ้งการถึงแก่กรรม (ผู้แจ้งการถึงแก่กรรมหมายความว่า ผู้ที่เต็มใจจะรับเป็นธุระในการแจ้งให้ภาควิชาฯ ไปรับศพของผู้บริจาคร่างกายเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับมรดกอื่นใดของผู้บริจาคร่างกาย)
3. ส่งแบบฟอร์มที่กรอกแล้วพร้อมรูปถ่ายหน้าตรงขนาด 1 นิ้ว หรือ 2 นิ้ว จำนวน 2 ใบ ทางไปรษณีย์มาที่ ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
4. รับบัตรประจำตัวผู้บริจาคได้ภายใน 1 เดือน โดยให้ระบุว่าต้องการรับด้วยวิธีใด
 - 4.1 รับทางไปรษณีย์เป็นจดหมายลงทะเบียน (ต้องมีคนอยู่บ้านเพื่อลงชื่อรับ)
 - 4.2 มารับบัตรด้วยตัวเอง
5. หากทำบัตรหายกรุณาโทรศัพท์แจ้งภาควิชาฯ
6. หากผู้บริจาคเปลี่ยนแปลงที่อยู่กรุณาแจ้งภาควิชาฯ ทราบด้วย
7. ท่านที่ต้องการยกเลิกพินัยกรรมฉบับนี้ ไม่ต้องแจ้งให้ภาควิชาฯ ทราบ จะไม่ถือว่าเป็นความผิดทางกฎหมายแต่ประการใด

ผู้บริจาคควรปฏิบัติตามข้อกำหนดในการกรอกและส่งแบบฟอร์มอย่างเคร่งครัด และถูกต้อง มิฉะนั้น ถ้าไม่ได้ข้อมูลครบถ้วน จะถือว่าเป็น โฆษะหรือเมื่อส่งใบบริจาคมาแล้วสามารถโทรมาติดตามได้ ตามเบอร์โทรที่ให้ไว้

พื้นที่ที่รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ข้อปฏิบัติเมื่อผู้บริจาคร่างกายเสียชีวิต

1. ห้ามพูดคุยกันศพหน้า เจ้าหน้าที่ของภาควิชาฯ จะไปฉีดให้
2. โทรศัพท์แจ้งเจ้าหน้าที่ภาควิชาฯ ภายใน 24 ชั่วโมง ให้ไปตรวจสภาพศพ และฉีดยารักษาสภาพศพ

3. ญาติเป็นผู้ดำเนินการเรื่องใบมรณะบัตร และจัดหาที่ศพเอง

ข้อปฏิบัติเมื่อได้รับศพของผู้บริจาคร่างกาย

1. บริการฉีดยา และรับศพหลังเสร็จพิธี โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น
2. ให้ญาติสวดตามประเพณีนิยมได้ไม่เกิน 5 วัน
3. ออกหนังสือรับรองการรับศพของผู้บริจาคร่างกายภายใน 2 วัน
4. จัดส่งใบอนุโมทนาบัตร หลังจากรับศพของผู้บริจาคร่างกายภายใน 1 เดือน

ข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมพิธีพระราชทานเพลิงศพ

1. ญาติสามารถนำศพของผู้บริจาคร่างกายที่ศึกษาเสร็จแล้วไปประกอบพิธีทางศาสนาเองได้
2. จัดเก็บอัฐิของผู้บริจาคร่างกายไม่เกิน 5 ปี

เอกสารที่ใช้ประกอบการทำหนังสือที่ระลึกในพิธีพระราชทานเพลิงศพ

1. รูปถ่ายของผู้บริจาคร่างกายขนาด 1 นิ้ว หรือ 2 นิ้ว จำนวน 1 ใบ
2. ประวัติส่วนตัวของผู้บริจาคร่างกาย
3. คำไว้อาลัยของญาติ

2.5 ทานและการบริจาคร่างกาย

2.5.1 ทานกุศล

ธรรมเนียมปฏิบัติที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ ในวันแรกที่ทรงแสดงพระโอวาทปาติโมกข์แก่พระอรหันต์ที่มาประชุมพร้อมกัน โดยมีได้นัดหมายที่เวฬุวันมหาวิหาร กรุงราชคฤห์นั้นพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงหลักสำคัญในการปฏิบัติธรรมและการเผยแผ่พระสัทธรรมไว้ ซึ่งเราทราบกันดีว่าเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา คือ ละชั่ว ทำความดี ทำจิตใจให้ผ่องใส

เรื่องของการละชั่ว ได้แก่ความประพฤติปฏิบัติที่ไม่ดีที่เป็นบาปอกุศล ทางกายก็ดี ทางวาจา กิติ ทางใจก็ดี ซึ่งมีลักษณะหรือสภาวะที่เป็นความเบียดเบียนตนเองด้วย และเบียดเบียนผู้อื่นด้วย อันนั้นเป็นความชั่ว และความชั่วนั้นเมื่อผู้ใดประพฤติปฏิบัติไปแล้ว ให้ผลเป็นโทษเป็นความทุกข์เดือดร้อนทั้งแก่ตนเอง และแก่ผู้อื่นผู้เกี่ยวข้องด้วย ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และแม้ข้ามภพ ข้ามชาติ กล่าวคือเป็นชนกรรมนำไปให้เกิดในที่ๆ ไม่สบายเรียกว่า ทุกคติภูมิ มีภูมิเปรต สัตว์นรก อสุรกาย สัตว์ดิรัจฉาน เป็นต้น หรือแม้ว่า ได้อัฏฐภาพมาในสุคติภพก็ยังเสวยผลของกรรมชั่วที่ติดตามให้ผลมาเป็นความทุกข์เดือดร้อนต่อไป พระพุทธองค์จึงทรงแสดงข้อปฏิบัติธรรม และข้อเผยแผ่ธรรมะเป็นหลักไว้ในใจว่า ละชั่วด้วยกาย วาจา ใจ

ส่วนการที่ตรัสให้บุคคลประกอบกรรมด้วยกาย วาจา ใจ เป็นประเด็นที่จะกล่าวถึง มีทานกุศล เป็นแม่บทใหญ่ของการทำความดี คือ ทานกุศล หรือ จาคะ

ส่วนการทำใจให้ผ่องใสได้แก่การเจริญภาวนาสมาธิอันจะเป็นเหตุให้ เป็นปัจจัยให้ได้เจริญปัญญาผู้แจ้งในสภาวะธรรมและสังขารตามความเป็นจริง อันนั้นชื่อว่า “สมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน” ที่เราปฏิบัติกันอยู่เสมอๆ ในส่วนที่ทำให้ทำดีด้วยกาย วาจา ใจ

ทาน คือ การให้

ความประพฤติปฏิบัติที่เป็นคุณความดีนั้นมีมาก แต่ทานกุศลคือ ความประพฤติปฏิบัติที่เป็นคุณความดีได้แก่ ทานคือการให้ หรือจาคะคือการเสียสละ เป็นแม่บทใหญ่ซึ่งขยายหรือกินความกว้างออกไปถึงธรรมปฏิบัติข้ออื่นๆ ด้วย พระโพธิสัตว์หรือมหาบุรุษ ที่จะบำเพ็ญบารมีเพื่อความบรรลุมรรคผลนิพพานและความบรรลุพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระพุทธเจ้า ไม่ว่าจะ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพระพุทธเจ้าก็ตาม ย่อมต้องบำเพ็ญ ทานบารมี เป็นหลักฐานสำคัญในเบื้องต้น และทานบารมีนี้ยังเป็นอุปการะแก่คุณความดีข้ออื่นๆ ให้เจริญงอกงามไปด้วย และเฉพาะทานกุศลเองยังเจริญขึ้นเป็น ทานบารมี เป็น ทานอุปัชฌายะ และ ทานปรมัตถบารมี ต่อไปตามลำดับ นี่เป็นหนึ่งในบารมี 10 ทศซึ่งผู้ใดประกอบบำเพ็ญบารมีทั้ง 10 ข้อ ให้เต็มส่วนถึงปรมัตถบารมีแล้ว ผู้นั้นย่อมมีพลวปัจจัยคือกำลังที่จะเป็นปัจจัยแก่การปฏิบัติธรรมให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้ เรื่องทานกุศลจึงนับเป็นแม่บทใหญ่ แม่บทสำคัญและเป็นธรรมปฏิบัติที่อยู่ใกล้ตัว เพราะการที่จะเสียดสหรือบริจาคสิ่งที่ยังความสุขความเจริญแก่ตนให้แก่ผู้อื่นนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องมียุคุณความดีข้ออื่นประกอบด้วยหลายประการ ทานกุศลข้อเดียว ซึ่งกินความถึงจาคะคือ การเสียดสด้วยนั้น พิจารณาในวงแคบก็แค่การให้ กว้างออกไปคือการเสียดส และย่อมเกี่ยวเนื่องกับเมตตา กรุณาพรหมวิหารซึ่งเป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ ที่จะมองเห็นสัตว์โลกอื่นด้วยใจจริงว่าเราปรารถนาสุขไม่ปรารถนาความทุกข์ โศก โรคภัย ภัยอันตรายใดๆ เราปรารถนาความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตของตนทั้งในระดับโลกๆ และถึงขั้น โลกกล่าวคือ เรามีความปรารถนาในความสุขความเจริญด้วยมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ ถึงนิพพานสมบัติเพียงใด สัตว์โลกอื่นก็ประสงค์เช่นนั้นเหมือนกัน เพราะฉะนั้นทานกุศล คือคุณความดีที่เราจะเสียดสไป จึงเนื่องไปถึงคุณธรรมข้ออื่นอีกหลายข้อ ครอบคลุมไปถึงการละชั่วจากความเสียดสความสุขส่วนตัวของเรา ไปจนถึงปฏิบัติธรรมเพื่อชำระกิเลสเหตุแห่งทุกข์แล้วประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นด้วย

จุดเริ่มต้นการละกิเลส

ทานกุศลหรือจาคะกินความหมายกว้างจนถึงกิเลสประเภทต่างๆ ได้แก่ความโลภ ความเห็นแก่ตัวจัด ความตระหนี่เหนียวแน่น ฯลฯ จึงครอบคลุมไปถึงธรรมะในข้อละชั่วและทำให้ใสด้วย เพราะการละชั่ว เมื่อละทางกาย ทางวาจา กายและวาจาก็สงบ เมื่อละความชั่วหรือบาปอกุศลคือความมัวหมองในจิตใจด้วยกิเลสหายได้แก่ความโลภ และความเห็นแก่ตัวจัด เป็นต้น ไปถึงกิเลสกลางๆ ที่เรียกว่ากิเลสนิวรณ์ จิตใจก็โปร่งใส ก็ไปเข้าในข้อที่ว่า ทำให้ใจใส และเมื่อถึงละอวิชชาความไม่รู้พระสัจจธรรมตามที่เป็นจริง ละความหลง ปัญญาย่อมเกิดขึ้นเจริญขึ้น หมายถึงคุณความดีที่สูง ที่ประเสริฐที่ละเอียดขึ้น ไปถึงทำให้ใจโปร่งใสและบริสุทธิ์ เมื่อบริสุทธิ์ใจก็สงบ เมื่อใจสงบก็ถึงนิพพาน ทานกุศลข้อเดียวจึงกระจายขยายคุณธรรมไปถึงเพียงนั้น และจำเพาะข้อพรหมวิหารธรรมทานกุศลหรือจาคะเมื่อเจริญขึ้นแล้วยังครอบคลุมถึงคุณธรรมข้อนั้นทั้ง 4 ประการ คือ 1. เมตตา, 2. กรุณา, 3. มุทิตา, 4. อุเบกขาพรหมวิหาร ทำไมถึงเป็นอุเบกขาด้วย? เมื่อใจได้รับการอบรมให้หยุดให้นิ่งเพื่อชำระกิเลสนิวรณ์ออกจากใจหยุดนิ่งละเอียดเข้าไปให้ใจใสสะอาดบริสุทธิ์ไปเพียงใด ใจก็เป็นอุเบกขาไปเพียงนั้นด้วยการข่มกิเลส แต่พอเจริญเมตตา กรุณาธรรม ปรารถนาให้สัตว์เป็นสุขและพ้นทุกข์และให้เจริญรุ่งเรืองด้วยมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติ ละเอียดยิ่งๆ ขึ้น ไปจนถึงจุดหนึ่ง คือจุดที่ละวางอุปาทาน คือความยึดมั่นถือมั่นเสียได้มากเพียงใด

จิตใจก็เป็นอุเบกขา คือ ไมอินตียินร้ายเพราะเห็นด้วยปัญญาว่า เราช่วยสัตว์โลกได้เท่าที่ทำได้แล้วเลย
นั้นไปช่วยอะไรไม่ได้ ก็ต้องวางใจเป็นอุเบกขาทานกุศลอันกินความถึงจาคะนั้นจึงขยายเขตออกไป
ถึงพรหมวิหารธรรมทั้ง 4 ประการด้วย ถึงละชั่ว ทำดี ทำใจให้ใสอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา
ด้วย และ เมื่อเจริญยิ่งขึ้นไปเพียงใดก็ย่อมเป็นอุปการะ ครอบคลุมไปถึงคุณธรรมข้ออื่นที่เป็นการทำ
ดีด้วย กาย วาจา ใจ ตลอดถึงกันหมด โดยมีทานกุศลและจาคะเป็นแม่บทสำคัญเป็นตัวขึ้น เมื่อเป็น
เช่นนี้เราทั้งหลายพึงเห็นความสำคัญของทานกุศล ซึ่งจะเจริญและเป็นอุปการะแก่คุณธรรมข้ออื่นๆ
ขยายขอบข่ายให้กว้างขวางและสูงยิ่งขึ้นไปเช่นนี้ เราลองมาพิจารณาดูว่าทานกุศลทำได้กี่วิธี

ทานกุศลแบ่งออกเป็น 2วิธีใหญ่ๆคือ 1. อามิสทาน 2.ธรรมทานและอภัยทาน ดังจะได้
อธิบายโดยลำดับดังต่อไปนี้

อามิสทาน คืออะไร

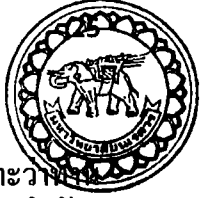
การบริจาคหรือการเสียสละทรัพย์สินเงินทองข้าวของ ตลอดทั้งกำลังกายและสติปัญญา
ความรู้ความสามารถของตนเอง เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ด้วยคุณธรรมคือ เมตตา กรุณา มุทิตา
พรหมวิหาร การเสียสละวัตถุสิ่งของหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เหมือนกันเช่นกำลังกาย สติปัญญา ความรู้
ความสามารถ เป็นต้น เหล่านี้เรียกว่า อามิสทาน เมื่อเราบริจาคหรือเสียสละไปแล้ว เป็นกุศลคุณ
ความดี มีอานิสงส์หรือมีผลอย่างไร ?

มีผลเกิดขึ้นทั้งในทางจิตใจของเราและมีผลที่เรียกว่าเป็นวิบาก คือจะมีผลของกรรมนี้ให้บังเกิดผล
แก่ตน ถ้าจะว่าถึงคุณความดีคือทานหรือจาคะ คือการเสียสละเช่นนี้ เมื่อมีการเสียสละไปเพื่อ
ประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น ประการแรกที่เราเห็นชัดเจนคือ ผู้ที่นั้นเป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวางเปี่ยมด้วยเมตตา
กรุณา มุทิตา แก่สรรพสัตว์โลกอื่น คุณธรรมนี้เกิดขึ้นแล้วในใจและมีปกติเป็นผู้มีจิตใจที่ถูกชำระ
ความตระหนี่ เหนียวแน่น ความเห็นแก่ตัว จำเพาะตัว จำเพาะตน จำเพาะหมู่เหล่าให้หมดสิ้นไป
จุดเริ่มต้นละความโลภ

ทานกุศล จึงเป็นธรรมชาติชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ส่องใสจากกิเลสประเภทโลภเกินเหตุ เกิน
ต้องการ เห็นแก่ตัว ตระหนี่เหนียวแน่นจนเกินไป กิเลสเหล่านี้ถ้ามีขึ้นแล้ว มีแต่โทษต่อตนเอง
เพราะตน ไม่ได้รับประโยชน์สุขจากทรัพย์สมบัตินั้นทั้งสิ้นปวง และยังไม่ให้ความสุขแก่ผู้อื่น จะไป
หามิตรแท้ที่จะมาคบค้าสมาคมอย่างเสมอกันได้ที่ไหน หรือจะมีมิตรหรือผู้น้อยเข้ามาพึ่งพาอาศัยได้
จากไหน คนใจแคบย่อมมีเพื่อนแต่น้อยลง ที่จะถูกชักนำไปสู่คุณธรรมความดีเป็นทางบุญทางกุศล
ย่อมเป็นไปได้ด้วยยาก เพราะไม่มีใครอยากคบค้าสมาคมด้วย แต่ผู้ที่ให้ด้วยใจเปี่ยมด้วยเมตตา กรุณา
มุทิตาพรหมวิหาร ไปจนถึงอุเบกขาพรหมวิหาร ไปที่ไหนมีแต่มิตร ทั้งมนุษย์และอมมนุษย์ มีเทพดา
เป็นต้น เทพดาต่างอยู่ดีมีความสุขจนไม่รู้ว่าจะให้อะไรแก่กันและกัน เป็นต้น เทพดาต่างอยู่ดีมีความสุข จึง
ไม่รู้ว่าจะให้อะไรกัน แต่เทพดามีสิทธิ์ที่จะอนุโมทนาส่วนบุญที่มนุษย์ประกอบการบุญการกุศล
อย่างเช่นทานกุศล เป็นต้นได้ เขาย่อมมีโอกาสได้อนุโมทนาบุญด้วย ส่วนสัตว์อื่นแม้แต่สัตว์

ป.
QP
34.5
1432 B
2554

23 ค.ย. 2554

ดิฉันจำเมื่อเราให้ท่านไป ผลของท่านนั้นย่อมได้มิตร หรืออย่างน้อยที่สุดก็ไม่มีศัตรู เพราะวา
กุศล หรือ จาคะที่จะเกิดขึ้นย่อมเกิดขึ้นด้วยพรหมวิหารธรรม กุศลในอดีตส่งผลปัจจุบันใจก็ด้วยใจ
เรื่องนี้เคยมีอยู่ในสมัยพุทธกาลว่า

15520487

ในสมัยหนึ่งเกิดข้าวยากหมากแพง พระโมคคัลลานะรับอาสาพระพุทธเจ้าว่าพระภิกษุสงฆ์
อึดขัดขาดสนเหลือเกิน ภัตตาหารบิณฑบาตไม่ค่อยได้ ต้องฉันแต่ข้าวตั่วข้าวแห้ง ออกอยากมาก เพราะ
ข้าวยากหมากแพง ประชาชนออกอยาก เคยอาสาที่จะพาพระพุทธเจ้าด้วยฤทธิ์และคณะภิกษุสงฆ์
ทั้งหมดไปบิณฑบาตที่อุตตรกุรุทวีป ไปอยู่ที่นั่นสักระยะหนึ่งเพื่อจะไม้ออด แต่พระพุทธองค์ไม่ทรง
อนุญาต ในขณะที่นั้นมีพระภิกษุสงฆ์จากทิศต่างๆ บ้างก็เดินทางมาเฝ้าพระพุทธเจ้า และมานมัสการ
พระเถระผู้ใหญ่ บางรายมาด้วยความซุบซอมเพราะออกอยาก บางรายก็มาด้วยความเปล่งปลั่ง เพราะ
มาจากถิ่นที่มีอยู่มีกิน ปรากฏว่ามีภิกษุสงฆ์ชุดหนึ่ง ความออกอยากมีน้อยเพราะว่าไปบิณฑบาต
หมู่บ้านนั้น ปรากฏว่าประชาชนในหมู่บ้านนั้นๆ ที่ยากจน เกิดความรู้สึกเวทนาสาธุการภิกษุทั้งหลาย
เหล่านั้นเหมือนบุตร พยายามแบ่งภัตตาหารถวายพระ ไปส่วนหนึ่งเสมอ พระพุทธองค์ทรงทราบก็
ทรงแสดงมูลเหตุที่พระภิกษุที่อยู่ในถิ่นกันดารแต่ไม่ออกอยากนั้นว่า พระภิกษุชุดนี้เมื่ออดีตชาติได้เท
เศษอาหารและตั้งจิตเป็นกุศลขอให้อาหารเป็นที่อิมหน้าสำราญของมด มดเหล่านี้ได้รับอาหารจาก
พระภิกษุเหล่านี้พอยังชีวิต เมื่อเกิดมาในหมู่บ้านนั้น และพอดีพระภิกษุเหล่านี้เกิดมาอีกชาติหนึ่งใน
สมัยพุทธกาล ได้ผ่านมาบิณฑบาต ชาวบ้านเหล่านั้นก็เกิดมีความรู้สึกเหมือนกับว่าเป็นลูกหลาน
เกิดเวทนาพระขึ้นมามาก จึงใส่บาตรเป็นประจำนี้แม้ว่าเราบริจาคทานตั้งจิตให้เป็นกุศล เป็นพรหม
วิหาร แล้วให้ท่านแก่สัตว์ดิรัจฉาน ยังได้อานิสงส์ถึงเพียงนี้ ถ้าเราหรือบุคคลใดบริจาคทาน ให้ท่าน
เสียดสทรัพย์สินเงินทองความสุขส่วนตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นตามควรแก่ฐานะแล้ว ผู้นั้นไม่
ว่าจะไปถิ่นแคว้นแดนไหนย่อมไม่ตกต่ำ ย่อมมีแต่มิตรคอยอุปการะทุกเมื่อเป็นอย่างน้อยที่สุด
นอกจากนั้นท่านกุศลในส่วนที่เป็นอามิสทาน ยังเป็นพลวปัจจัยส่งผลเป็นวิบากคือ ผลของกรรมดี
ให้เป็นมนุษย์สมบัติบังเกิดมีแก่ผู้มีปกติจากการบริจาคทานนั้นด้วย

มนุษย์สมบัติได้มาอย่างไร

มนุษย์สมบัติ มี “รูปสมบัติ” คือให้เป็นบุคคลที่งดงามด้วยกิริยามารยาท น่ารักน่าใคร่
ผิวพรรณ หน้าตา น่าดูน่าชม “ทรัพย์สมบัติ” และ “คุณสมบัติ” เพราะทำให้ท่านแก่บุคคลซึ่งจะสืบ
ต่อหรือจะเจริญคุณความดีสืบต่อไป ให้ได้ทำความดีอื่นๆ ขึ้นไป ความดีนั้นย่อมมีผลสนองกลับเข้า
มาสู่ผู้บริจาคทานนั่นเอง ผู้อุปการะหรือผู้อุปฐากนั่นเอง ให้ได้รับผลเป็นคุณธรรมกลับมาเป็น
สมบัติส่วนตนเรียกว่า “คุณสมบัติ” ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด รู้จักเอา
ตัวรอดได้ด้วยวิธีการอันชอบ และมี “บริวารสมบัติ” เป็นต้นทั้งนี้เพราะสืบเนื่องมาจากท่านกุศลกิน
ความไปถึงคุณธรรมดีข้ออื่นอีก

บุญต่อบุญ

ทานกุศล เมื่อเราทำไปแล้วเราอุทิศส่วนกุศลให้กับสัตว์โลกใดๆ ก็ตาม มีผลอุปมาเหมือนว่าเราจุดเทียนเล่มใหญ่ เมื่อเราอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ใดหรือสรรพสัตว์โลกทั้งหลายไม่มีประมาณก็เหมือนกับเราเปิดประตูหน้าต่างให้สรรพสัตว์โลกทั้งหลายมาต่อเทียนกับเรา เมื่อสรรพสัตว์โลกทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ด้วยกัน เพื่อนมนุษย์ด้วยกันญาติพี่น้อง หรือเพื่อนสหธรรมิกคือผู้มีธรรมเสมอกัน หรือแม้แต่สัตว์โลกในหมู่อื่นๆ ที่พอจะรู้บุญกุศลอันเรากระทำแล้วมาอนุโมทนาบุญได้ ได้ร่วมอนุโมทนาบุญด้วย อุปมาเหมือนว่าสรรพสัตว์โลกอื่นทั้งหลายต่างก็มาขอต่อเทียนจากเราแต่ละคนมีเทียนมาคนละเล่ม เมื่อเขามาต่อเทียนมากเท่าใด แสงสว่างจากคนอื่นสะท้อนถึงเราด้วยหรือไม่? เราขอมสว่างยิ่งขึ้นไปอีก ฉะนั้นคนนั้น การอุทิศส่วนบุญมิได้ทำให้บุญหมดไป แต่กลับจะมีเพิ่มมากขึ้น และความมีเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้จิตใจสว่างไสวมากขึ้น สะอาดบริสุทธิ์มากขึ้น ไม่เห็นแก่ตัว ส่วนผู้ที่มาอนุโมทนาบุญก็เป็นคนที่ไม่อิจฉาริษยา รู้ว่าเป็นคุณความดีที่อนุโมทนาคุณความดีเช่นนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ก็แปลว่า ดีต่อดีมาพบกันก็ยิ่งดีประเสริฐ “การอุทิศส่วนบุญ” และ “การอนุโมทนาบุญ” จึงจัดเป็นทานกุศลเหมือนกัน คำว่าทานกุศลจึงไม่จำเพาะแต่ว่าเสียสละด้วยตนเองเท่านั้น เราอุทิศให้คนอื่นด้วยก็เป็นทานกุศล ผู้อื่นอนุโมทนาบุญกับเราด้วยก็เป็นทานกุศล และแม้ “การชวนชวช่วยการบุญการกุศลโดยชอบ” ก็เป็นบุญเช่นกัน นี่ก็เป็นทานกุศลเช่นกัน เช่นว่าทอดกฐินเราก็ช่วยกันคนละไม้คนละมือ ผ้าป่าสามัคคีก็ช่วยกันเป็นบุญเป็นกุศลหมด มาถึงสถาบันไม่นั่งดูตาย เห็นอะไรกรงรังก็ช่วยกันเก็บ ช่วยกันแก้ไข เห็นต้นไม้มันเหี่ยวแห้งก็ช่วยกันรดน้ำ บุญกุศลเป็นของเราทั้งสิ้นนี้เรียกว่าชวนชวช่วยการบุญ บุญกุศล คืออย่างไร? ช่วยอย่างนั้น ต้นไม้เจริญงอกงาม เราเองมานั่งธรรมะลมเย็นๆ ก็อาจถึงธรรมะได้ หรือบุคคลอื่นมานั่งธรรมะลมเย็นๆ ถึงธรรมะผลของกุศลที่เราช่วยทำนุบำรุงต้นไม้มันสะท้อนถึงเราหมดเรียกว่าชวนชวช่วยการบุญก็เป็นทานกุศล บุญกุศลจากการชักนำผู้อื่นให้มาร่วมการบุญการกุศล และการอุทิศส่วนบุญอย่างนี้ย่อมมีผลให้เป็นผู้เจริญด้วยบริวารสมบัติ เพราะมีแต่พรรคพวก คำว่า “บริวาร” อย่าไปนึกว่ามีแต่ลูกน้อง หรือว่าคนอื่นทำบุญแล้วเราไปอนุโมทนาบุญกับเขา แล้วจะไปเป็นลูกน้องคนอื่นเขา คำว่าบริวาร จริงๆ แท้ๆ ณ ที่นี้หมายถึง ผู้ที่จะมาอุปการะช่วยเหลือเราได้ เช่นเราไปชักจูงผู้หลักผู้ใหญ่มาทำบุญทำกุศล มีทานกุศล เป็นต้น อันนั้นผู้ใหญ่ที่มาขอมเข้าใจในบุญกุศลมิตรจิตมิตรใจก็เกิดขึ้น ผลคือว่าต่อไปในกาลข้างหน้า เมื่อเรามีปัญหาใดๆ มีอันตรายใดๆ เราก็ได้สหายหรือเพื่อน คือผู้ใหญ่ที่สูงกว่าเราคอยช่วยเหลือเราแล้วแต่บุคคลที่เราชักชวน ที่สูงกว่าเราก็มี เสมอกับเราก็มี ต่ำกว่าเราก็มีและผู้ทีอนุโมทนาบุญกับเรา อนุโมทนาบุญเฉยๆ ก็ได้บุญ และบุญนั้นทำให้เราไปเป็นลูกน้องเขาหรือ? อาจจะเป็นก็ได้ คำว่าบริวาร ณ ที่นี้มีได้กินความแต่ว่า “ลูกน้อง” อาจจะเป็นญาติเป็นมิตรเป็นลูกหลานเป็นเพื่อนสนิทก็ได้ แต่ว่าถ้าเราเองผู้อนุโมทนาบุญรู้จักชวนชวช่วยที่จะทำบุญเองและที่จะเป็นหัวหน้าหรือผู้นำบุญด้วย ก็มีสิทธิ์ที่จะเจริญขึ้นตามฐานะได้และเมื่อเป็นเช่นนี้ก็กลายเป็น

“บุญต่อบุญ” ไม่ว่าจะอยู่ในที่ใด ทำงานใดๆ ก็ย่อมจะมีแต่ผู้อุปการะทั้งบุคคลเสมอทั้ง ต่ำกว่ากัน และสูงกว่ากัน บริวารสมบัติ ณ ที่นี้กินความหมายกว้างเช่นนี้ อย่างนี้กว่าบริวารคือลูกน้อง เป็นได้ ทั้งนั้นไปตามส่วนของบุญ สมมติว่าขณะใดบุญบารมียังไม่ส่งถึงให้เราเป็นใหญ่เป็นโตถึงไหนก็แล้วแต่ เราก็อาจเป็นมิตร อาจเป็นลูกน้องญาติสนิทใกล้ชิดถึงสายโลหิตของผู้ที่ทำบุญทำกุศลนั้น ในขณะนั้นก็ได้เสวยผลบุญเป็นความสุขไปด้วยกัน ไม่เสียหายแต่อย่างใด

ผู้นำคนเกิดจากผลผู้นำบุญ

เมื่อใดบุญส่วนที่เรานำคนอื่นให้ผล บุญจากการที่เคยชักนำผู้อื่นให้ร่วมการบุญการกุศล หรือที่เราเคยอุทิศส่วนบุญนั้นก็ส่งให้เราได้ในลักษณะของผู้นำนั้นอยู่แล้ว ทานกุศลหรือจาคะคือการเสียสละ มีผลให้ได้ทั้งชำระจิตใจให้ใสสะอาดบริสุทธิ์จากกิเลส โดยเฉพาะอย่างยิ่งความโลภจัด ความเห็นแก่ตัวจัด ความทะยานอยากไม่รู้จักจบสิ้น ความสะสมจนเกินจำเป็น อันเป็นเหตุให้ต้องบริหารดูแล ปกป้องรักษาจนเกินจำเป็น ให้เป็นผู้มีความสันติสุขด้วยการรู้จักปล่อย รู้จักวาง รู้จักพอดี กิเลสตัณหาอุปทานก็ลดลงความสันติสุขก็เกิดขึ้นกับบุคคลเช่นนี้เพราะความสันติสุข ถ้าไม่มีคุณธรรมดังกล่าวต่อให้ร่ำรวยเป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี ต่อให้อยู่ในฐานะใดๆ ย่อมมีความทุกข์น้ำตาไหล ได้อยู่เสมอ โศกเศร้าอาดูรเสียยิ่งกว่าคนที่มิฐานะปานกลางเสียอีก ความสุขมิได้อยู่ที่ทรัพย์เสมอไป แต่อยู่ที่ความพอเหมาะพอดี ด้วยมโนย์สมบัติทั้งสิ้นทั้งปวง และละเอียดขึ้นไปเป็นสวรรค์สมบัติ สูงขึ้นไปเป็นนิพพานสมบัติที่เป็นไปเช่นนั้น ได้ก็ด้วยบุญ เมื่อทำมากๆ เข้า ใจก็ใสสะอาดบริสุทธิ์ ธรรมชาติของบุญเมื่อใจใสสะอาดบริสุทธิ์ ชาติธรรมของเราที่สะอาดบริสุทธิ์ไปตามด้วยด้วยบุญอยู่ที่กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ตรงศูนย์กลางกายของเรา และดวงบุญนี้เมื่อประกอบกับการบุญการกุศลต่างๆ เช่นนี้ อย่างเช่นทานกุศลจนดวงบุญโตหนึ่งคืบของตัว จะกลั่นตัวเองหรือเรียกว่า “แก่กล้า” ดวงบุญจะกลั่นตัวเองอยู่ตลอดเวลาเป็น “บารมี” ได้ประมาณ 1 องคุลีมือของผู้เป็นเจ้าของ และเมื่อบารมีนั้นแก่กล้ากลั่นตัวเองจนเต็ม โตเต็มส่วน 1 คืบของตัวเองโดยประมาณจะกลั่นตัวเองเป็น “อุบารมี” ได้ 1 องคุลีมือ และอุบารมีเมื่อแก่กล้ามากเข้าเต็มส่วน 1 คืบ จะกลั่นตัวเองเป็น “ปรมัตถบารมี” ได้ 1 องคุลีมือของผู้เป็นเจ้าของ โดยประมาณ และถ้าคุณความดี 10 อย่างคือ ทาน คีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา เจริญแก่กล้าเป็นปรมัตถบารมีเต็มส่วน 1 คืบของผู้เป็นเจ้าของ ผู้นั้นย่อมมีพลังหรือมีพลังปัจจัยที่จะให้ประพฤติปฏิบัติธรรมกำจัดกิเลสเป็นสมุจเฉทปหานได้ และสามารถบรรลุพระอรหัตผลได้ในชาตินั้น ในระดับปกติสาวก แต่ถ้าปรารถนาที่จะบำเพ็ญบารมีมีสูงไปกว่าปกติสาวก เมื่อตั้งจิตอธิษฐานบารมีนั้นไปแล้ว คุณความดีที่จะเป็นบุญเป็นบารมี อุบารมี ปรมัตถบารมีนั้นก็มิชอบเขตที่ใหญ่ไปกว่าประมาณ 1 คืบของตัวเองตามส่วน เช่น ผู้ปรารถนาเป็นเอตทัคคะคือ มีความชำนาญพิเศษ เป็นพระอสีติมหาสาวกหรือพระอัครสาวก หรือพุทธอุปัฏฐาก พุทธบิดา พุทธมารดา เป็นต้น สูงขึ้นไปเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าก็ต้องบำเพ็ญบารมีมากขึ้น ไป พระสัพพัญญูพุทธเจ้า เช่นพระพุทธเจ้าของเรานี้ก็ต่อบำเพ็ญบารมีนานถึง

สื่อสงขัยแสนกัปปี้จ้จจะยงบารมีให้เต็ม เป็นปรมัตถบารมี สำหรับจะไ้บรรลุพระอนุตรสัมมา
สัมโพธิญาณเป็นพระสัพพัญญูทเจ้าในชาตินั้น

ทานปรมัตถ

ความเสี่ยสละ ความบริจก เราจะดูผู้ที่มีบุญบารมีแก่กล้าเพียงใด ให้ดูว่าความเสี่ยสละอย่าง
ไม่เสี่ยคาย และอิมใจอยู่ในความเสี่ยสละนั้น ทั้งก่อน ขณะ และภายหลังที่มากน้อยกล้าเสี่ยสละด้วย
ใจอันบริสุทธิ์ด้วยศรัทธาในทานกุศลนั้นที่มากน้อย หยิบยกเอาพระชาติสุดท้ายของสมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าสุดท้ายก่อนที่จะบรรลุพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ไ้ทรงบำเพ็ญบารมีเฉพาะ
ในส่วนทานปรมัตถบารมี เรียกว่า “มหาบริจก” หรือเรียกว่า “มหาปัญญาบริจก” บริจกได้ทั้ง 5
อย่าง คือ

1. ธนบริจก ทรงบริจกทรัพย์สินเงินทอง ข้าวของ แม้กระทั่งข้าทาสาบริวารให้เป็นทานได้ไม่
เสี่ยคาย มีจิตใจเปี่ยมด้วยทานกุศลด้วยศรัทธา ทั้งก่อน ทั้งขณะและภายหลัง เพื่อให้เป็นประ โยชน์
แก่ผู้อื่น
2. อังคบริจก ทรงเสี่ยสละอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย กระทั่งเนื้อ หัวใจ นัยน์ตา ควักให้คนอื่น
นับไม่ถ้วน โลหิตสละให้แก่คนอื่นนับไม่ถ้วน แม้ศิระษะของพระองค์ไ้ถวายให้เป็นทานแก่ผู้อื่น
มาแล้วนับ ไม่ถ้วนเช่นกัน เพื่อยังพระบารมีให้เต็ม
3. ชีวิตบริจก แม้ชีวิตที่ทรงบริจกสละให้เป็นทานได้และทรงสละให้มาแล้วนับครั้งไม่ถ้วน
4. ปุตตบริจก บุตรที่ทรงบริจกได้และทรงบริจกมาแล้ว
5. ทารบริจก ภรรยาที่ทรงสละได้ ให้เป็นทานได้ ไ้ใครมาขอให้ไปหมดในสมัยที่เสวยพระชาติเป็น
พระมหาวสสันดรท่านบริจกให้หมดแม้บุตร ภรรยา ซึ่งเสมอด้วยลมปราณ ก็บริจกเสี่ยสละ

ทานบารมี

ความบริจกเหล่านั้นเป็นผลคืออย่างใดในการบำเพ็ญบารมี เบื้องต้นคนที่ไม่มีทานบารมี
หรือไม่มีทานกุศล ความขัดสนกันดารมันเกิดขึ้น แม้จะบวชเป็นพระก็อดอยาก ถ้าดูให้ละเอียดแล้ว
บางทีจะทราบว่าพระที่ไปรุดงค์ถ้าเป็นผู้มีทานบารมีจะไม่อด หมายถึง ไปโดยธรรมมิไ้หมายถึงไป
อย่างอธรรม ถ้าโดยอธรรมหมายถึง ไปรุดงค์เข้าเมือง เข้าตลาด ปักกลคอยู่ชายบ้าน มีศีลไม่บริสุทธิ์
อย่างเช่นพระที่อยู่ในวัดบางที่พระลูกวัดเพื่อนสหธรรมิกไปทำความเสี่ยหายมาก กระเทือนถึงพระ
อื่นๆ บิณฑบาตแล้วไม่ได้ แสดงว่าพระที่เป็นเพื่อนสหธรรมิกกันเวลาเมื่อสมัยเขาให้ทานกันก็อาจ
เคยเข้าไปขัดข้อง ขัดทางบุญเขา ผลจึงปรากฏออกมาว่าพระลูกวัดองค์หนึ่งไปทำเสี่ย ทำให้
ประชาชนขาดความเลื่อมใสศรัทธา พระอื่นๆ เหล่านั้นเวลาไปบิณฑบาตที่ไหน พอเขารู้ว่าอยู่วัด
เดียวกันเลยไม่ให้ได้รับภัตตาหารไปด้วย ทานกุศลที่ไ้ทำเองด้วยแล้วยังขัดทางบุญกุศลของผู้อื่น
อีกด้วยจึงมีผลเช่นนี้ ถ้าว่าผู้มิตานกุศลหรือมิตานบารมี บางทีท่านไปในป่าลึกๆ เป็นผู้มิตลบริสุทธิ์

ด้วยก็ปรากฏว่าอภิมุขมาใส่บาตร เทพธิดามาใส่บาตร พระทีเล่าหรือข่าวที่ว่านี้เป็นเรื่องที่เชื่อถือได้พอสมควร นี่เป็นทานกุศลในส่วนของอามิสทานอย่างเดียว

ธรรมทาน

ปฏิบัติธรรมเองเพื่อชำระกิเลสออกจากกาย วาจา ใจของตนเอง ตั้งตนอยู่ในคุณความดี เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เรียกว่าแจกธรรมะ ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ที่ดำเนินชีวิตประจำวันพูดแต่คำพูดไม่ดี ทำแต่กรรมที่ไม่ดี คิดแต่ความคิดที่ไม่ดีมาตลอด ประพฤติปฏิบัติตัวอย่างที่เลวแก่ผู้อื่น ชื่อว่าแจกธรรม ธรรมทานต้องปฏิบัติเองเพื่อละชั่ว ทำดี ทำใจให้ใส เพื่อชำระกิเลสหาย กลาง และละเอียดๆ ยิ่งขึ้นไปถึงวิสุทธิ คือ ความบริสุทธิ์แห่งใจ แล้วจึงจะพบสันติสงบ และจะถึงนิพพานคือความดับกิเลสไม่มีเหลือ จะถึงนิพพานต้องเป็นลำดับจนถึงที่สุดอย่างถาวรนี้เรียกว่าธรรมทาน เบื้องต้นเป็นปฐมคือทำความดี ละชั่ว ทำใจให้ใสเองทั้งหมด และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น แล้วยังให้การแนะนำสั่งสอนอบรมผู้อื่น ให้ประพฤติปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามพระธรรม พระวินัย และสนับสนุนอุปการะแก่ความประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเช่นนั้นของบุคคล หรือคณะบุคคล ผู้ที่กำลังเพียรประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อชำระกิเลสแห่งทุกขันธ์ให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ตรงนี้ก็ยิ่งด้วยธรรมทานไปอีก

ศุขยอดของทาน

ความสนับสนุนด้วยทั้งธรรมทานกับด้วยอามิสทานสูงขึ้น ไปเพียงใดย่อมยังผลให้เจริญด้วยบุญบารมี อุบารมี ปรมัตถบารมีเจริญแก่ตนเร็วขึ้นไปเพียงนั้น ผู้ที่ประกอบอามิสทานเฉยๆ เป็นความดีขั้นต้น ถ้าได้ประกอบธรรมทานอันเป็นคุณความดีชั้นกลางและชั้นสูงเข้าไปด้วย รวมเป็นคุณความดีขั้นที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ถึงที่สุด และยิ่งไปสนับสนุนบุคคลที่ดี คณะบุคคลที่ดีที่ทั้งประพฤติธรรมเองด้วย อบรมสั่งสอนคนอื่นด้วย กว้างขวางเพียงใด หากให้การทำนุบำรุงบุคคลหรือคณะบุคคลเช่นนั้น บุญกุศลที่เกิดขึ้นกับตนย่อมทับทวีทั้งในส่วนที่เป็นคุณความดีของตนเองโดยตรง และในส่วนที่เป็นคุณความดีกับผู้ที่เรารูปการะ คณะบุคคลที่เราอุปการะนั้น ได้ประกอบคุณความดียิ่งๆ ขึ้นไป บุญบารมีก็ยิ่งเพิ่มส่วนเป็นอัตรารวบรวมหรืออัตราทวิคูณแก่เราต่อไปตามลำดับ นี่คือธรรมทานด้วย ย่อมจัดว่าเป็นเลิศ ถ้าทำนุบำรุงบุคคลและคณะบุคคลที่ดีหรือบุคคลทั่วไปก็ดี หรือผู้ประพฤติธรรมผู้แนะนำสั่งสอนคนอื่น ณ ที่ใดๆ ก็ตาม ต้องดูไปอีกว่าบุคคลนั้นๆ ไม่ว่าจะป็นฆราวาส พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ใดๆ ก็ตามว่าเจตนาความคิดอ่านในความประพฤติปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบที่จะประพฤติปฏิบัติยิ่งๆ ขึ้นไป บริสุทธิ์สมบูรณ์และบริบูรณ์เพียงใด ถ้ายังบริสุทธิ์เราไปทำนุบำรุงผลก็ยิ่งเกิดแก่เราอย่างบริสุทธิ์ คือไม่มีส่วนเสีย และหากเราต้องเวียนว่ายตายเกิดเราก็จะได้อยู่ในหมู่คนกลุ่มคนที่มีสติปัญญาอันเห็นชอบ นำเราไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขแต่อย่างเดียว ไม่ประกอบด้วยทุกข์ ไม่ประกอบด้วยโทษ ไม่ประกอบด้วยภัยอันตรายเพียงนั้น

อภัยทาน

ก็เมื่อบุคคลเจริญธรรมขึ้นด้วยทานกุศล ศีลกุศล และภาวนากุศลเพื่อละชั่ว ทำดี ฝึกอบรมจิตใจให้ผ่องใสและอบรมปัญญาให้บริสุทธิ์ยิ่งขึ้นเพียงใด ความเข้าใจ ความซึ้งใจในบาปบุญคุณโทษก็เจริญมากขึ้น และพรหมวิหารธรรมอันมีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ก็เจริญขึ้นเป็นบุญบารมี เป็นเมตตาบารมี และ อุเบกขาบารมี อุปบารมี และ ปรมัตถบารมียิ่งขึ้นเพียงนั้น ความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจในความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของสัตว์โลกผู้ยังมีจัญอันมีคบอดด้วยความหลงผิด จึงคิดผิด พุคผิด ทำผิดๆ ในเราก็มียมากขึ้น ความรักปรารถนาให้สัตว์โลกเป็นสุขด้วยเมตตาพรหมวิหารธรรม และความเวทนาสงสารปรารถนาให้สัตว์โลกให้พ้นจากความทุกข์ด้วยกรุณา พรหมวิหารธรรม แม้จะถูกร้าวร้าว ปรามาส ล้วงเกิน และถูกก่อกรรมทำเข็ญแก่ตนมาแล้วมาก จากทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคตเพียงใด ย่อมไม่คิดใจ โกรธพยาบาทยิ่งขึ้น และสามารถอดทน อดกลั้นต่อความก้าวร้าว ปรามาส ล้วงเกิน ความเบียดเบียนจากสัตว์โลกทั้งหลายผู้ล่วงเกิน และผู้เบียดเบียนโดยรอบทั้งหลายเหล่านั้น ได้มากขึ้นเพียงนั้น จนถึงวางใจเป็นอุเบกขาไม่ยินดี ยินร้ายได้มั่นคง นี้ชื่อว่า “อภัยทาน” จัดเป็นทานอันเยี่ยมยอดไปอีก

พุทธประวัติเกี่ยวกับอภัยทาน

มีความปรากฏในพระธรรมบทว่า พระพุทธองค์ได้ทรงเป็นผู้มีอภัยทานเป็นเยี่ยมด้วยทาน ปรมัตถบารมี ตลอดถึงเมตตาและอุเบกขาปรมัตถบารมีอันได้อบรมมาดีแล้วเป็นเวลาถึง 4 อสงไขยแสนกัปปี พระองค์ทรงได้รับการก่อกรรมล่วงเกิน เบียดเบียนจากพระเทวทัตในระหว่างที่ทรงบำเพ็ญบารมีอยู่ครั้งไม่ถ้วน จนแม้ถึงสมัยพุทธกาลที่ทรงบรรลุพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ขณะเมื่อพระพุทธองค์ยังทรงดำรงพระชนม์อยู่ที่ทรงรับพระเทวทัตให้เข้ามาบวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา แม้จะทรงทราบเหตุแห่งพระเทวทัตว่าจะมาก่อกรรมทำเข็ญอีก แต่ด้วยพระเมตตาและพระกรุณาว่า หากพระเทวทัตมิได้บวชเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาแล้วจะกระทำการก่อกรรมทำเข็ญหนักยิ่ง อันจะมีโทษหนัก โดยที่พระเทวทัตก็จะมิได้กระทำให้เป็นบุญกุศลให้เป็นนิสสัยปัจจัยในภพชาติต่อไปอีก จึงทรงรับพระเทวทัตให้บวชและเมื่อบวชมาแล้วก็ก่อกรรมทำเข็ญ ล้วงเกิน เบียดเบียนพระพุทธองค์อีกมากจนได้ ทั้งๆ ที่ในอดีตชาตินั้นได้กระทำผิดต่อพระพุทธเจ้าอีกมากมายหลายประการ เช่น กลิ้งก้อนหินใส่พระพุทธเจ้าหมายจะฆ่าพระพุทธองค์ แต่ไม่สำเร็จ เพียงแต่พระบาทหื้อพระโลหิต ให้คนปล่อยช้างนาพาศิริกลับคุกเข้าถวายบังคมพระองค์ สุดท้ายจึงขออำนาจในการปกครองสงฆ์เองแทนพระพุทธเจ้า แต่พระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาต จึงคิดอุบายที่จะทำสังฆเภทโดยแก่งไขว่ 5 ประการ ได้แก่

1. ขอให้พระภิกษุทั้งหลายจงเป็นผู้อยู่ป่าตลอดชีวิต
2. ขอให้พระภิกษุทั้งหลายจงเป็นผู้เที่ยวไปเพื่อบิณฑบาตตลอดชีวิต
3. ขอให้พระภิกษุทั้งหลายจงเป็นผู้ทรงผ้าบังสุกุลตลอดชีวิต

4. ขอให้พระภิกษุทั้งหลายจงเป็นผู้อยู่ ณ โคนต้นไม้ตลอดชีวิต

5. ขอให้พระภิกษุทั้งหลายจงไม่ฉันปลาและเนื้อตลอดชีวิต

ครั้นเมื่อพระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาต ก็ถือโอกาสชักชวนพระภิกษุผู้บวชใหม่ ผู้ยังไม่รู้พระธรรมวินัยอันพระพุทธองค์ตรัสและบัญญัติไว้ดีแล้วดีพอ ให้เห็นว่าพระพุทธองค์ไม่ทรงเคร่งครัด ในพระธรรมวินัยผู้พระเทวทัตไม่ได้ ถ้าใครต้องการพ้นจากทุกข์ก็จงไปกับพระเทวทัต พระภิกษุผู้บวชใหม่ยังมีได้เรียนรู้พระธรรมวินัยดีพอประมาณ ๕๐๐ รูปก็เห็นดีเห็นงามไปด้วย เลยชักชวนกันไปกับด้วยพระเทวทัต พระเทวทัตได้ยังสงฆ์คือหมู่ภิกษุให้แตกแยกกันแล้ว ชื่อว่า สังฆเภท

เมื่อได้ภิกษุผู้เป็นบริวาร ๕๐๐ ไปแล้วสู่คยาสีสะประเทศ พระเทวทัตและบริวารก็เลี้ยงชีวิตอยู่ด้วยการหลอกลวงชาวบ้านผู้มักศรัทธาแต่ในวัตถุเสฐราหมอง (ลูขัปปมาณิกา) ว่า พวกตนนี้แหละเป็นผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย คือในวัตถุ ๕ ประการที่เคยทูลขอกะพระพุทธเจ้า แต่พระองค์ไม่ทรงอนุญาตนั้น แล้วยังแสดงตนประหนึ่งว่าเป็นพระพุทธเจ้าเสียเองอีก คือนั่งบนอาสนะอันจัดไว้แบบพระพุทธ โดยให้มีพระอัครสาวกซ้ายขวา และแวดล้อมด้วยหมู่พระภิกษุเพื่อแสดงธรรม ด้วยการเอียงกราย คือด้วยพุทธลีลาอย่างพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ได้ตรัสให้ภิกษุทั้งหลายทราบว่าจะทำตามพระองค์ในคราวนี้ แต่ว่าได้ทำตามพระองค์มาแล้วแต่อดีตชาติ และได้ทรงเล่าเรื่องที่รกรากชาดกว่า ในอดีตชาติที่พระพุทธองค์ได้ทรงเสวยพระชาติเป็นกาน้ำ ชื่อว่า วีระกะ ผู้เที่ยวไปทั้งในน้ำและบนบก ผู้บริโภคน้ำดิบเป็นปกติ มีกาดัวหนึ่งชื่อ สวิฏฐกะ เห็นกาน้ำวีระกะบริโภคน้ำดิบอยู่เป็นประจำ อยากรับบริโภคน้ำนั้นบ้าง จึงทำตาม (คาน้ำ หาบปลา) อย่างกาน้ำ จึงถูกสาหร่ายพันติดตัวตาย

ต่อมาพระพุทธเจ้าได้ทรงให้พระอัครสาวกทั้ง ๒ คือ พระสารีบุตร และพระมหาโมคคัลลานะ ไปแสดงธรรมและสั่งสอนพระภิกษุ ๕๐๐ รูปผู้บวชใหม่นั้น ผู้ยังรู้เท่าไม่ถึงการณ์จึงไปอยู่กับพระเทวทัตที่คยาสีสะประเทศ ให้เข้าใจทั่ว แล้วพาหะกลับมาจากอากาศสู่พระเชตวันวิหาร พระภิกษุคู่มือของพระเทวทัตชื่อ โภกาสิกะ ไม่พอใจที่พระเทวทัตไปคบหาสมาคมกับพระอัครสาวกทั้ง ๒ แต่ก่อน เป็นเหตุให้พระอัครสาวกทั้ง ๒ มานำภิกษุผู้บริวารกลับไปได้ จึงตีเข้าที่ยอดอกของพระเทวทัตจนกระอักเลือดและป่วยหนัก ภายหลังเทวทัตจึงสำนึกในความชั่วของตนและสำนึกในพระคุณของพระพุทธเจ้าได้ จึงขอให้ถูกศิษย์ยกตนขึ้นใส่เตียงน้อยและให้พาไปเฝ้าพระพุทธเจ้าโดยสำนึกว่า พระพุทธองค์นั้น มิได้ทรงมีความอาฆาตแม้สักเท่าปลายผมในตน (พระเทวทัต) ผู้กระทำผิดแล้วในพระองค์มาตลอด และว่าพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นทรงมีพระทัยเสมอกันหมดในชนทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นพระเทวทัต หรือว่านายขมังธนูผู้พระเทวทัตให้ไปประทุษร้ายพระองค์ ใจรองकुสิมาล ช้างนาราศิริ หรือว่าพระราหุลผู้เป็นราชโอรส แต่ว่าพระเทวทัตก็ไม่มีโอกาสได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เพราะผลแห่งกรรมชั่วอันหนักที่กระทำผิดในพระพุทธองค์หลายประการ ชื่อว่ากระทำอนันตริยกรรม จึงถูกรณีสูปที่สระ โบกขรณิ ก่อนที่จะถึงพระวิหารเชตวันเพียง ๑ คาจุด (ประมาณ

๑๐๐ เส้น) ขณะเมื่อถูกธรณีสูบเข้าสู่แผ่นดินลงจนถึงคางแล้วก็พอมีสติ จึงตั้งจิตอธิษฐานขอถึง พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง และขอบูชาพระพุทธเจ้าด้วยกระดูกคางของตน แล้วได้ไปบังเกิดในอเวจีมหา นรก อันมีเหล็กแหลมขนาดเท่าต้นตาลแทงทะลุตลอด ซ้าย-ขวา หน้า-หลัง ล่าง-บน ตรึงอยู่ เสวยผล กรรมชั่วอันทารุณแสนร้อน จากไฟนรกอันร้อนแรงเผาไหม้ (แต่ไม่ตาย) อยู่ชั่วกาลนาน

แม้ว่าพระเทวทัตจะได้กระทำผิดในพระพุทธเจ้ามาตลอด พระพุทธองค์ก็ได้ทรงถือเป็น ข้อไกรธพยาบาลแม้แต่สักเท่าปลายแห่งเส้นผม ทรงมีพระทัยสม่าเสมอ เปี่ยมด้วยพรหมวิหารธรรม และอภัยทานอันเยี่ยม ไม่นินดีอินร้าย แม้พระเทวทัตถึงซึ่งความวิบัติภัยเพราะผลแห่งกรรมชั่ว ของตน

ทำทานอย่างผู้มีปัญญา

พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในธรรมบทว่า ทานที่เลือกให้พระตถาคตเจ้าทรงสรรเสริญเรื่อง นี้ เป็นเรื่องที่ฟังดูแล้วเหมือนใจแคบที่ไปเลือกให้ทานแต่ที่ดีๆ ทุกอย่างที่เราจะดำเนินไปในชีวิต ของเรานี้ เราต้องใช้สติปัญญาว่าทำอะไรจึงจะดีที่สุด จะเสียน้อยที่สุดเป็นธรรมดา เพราะผู้มี ปัญญาที่ย่อมคิดถูก พูดยถูก ทำถูก ความเจริญรุ่งเรืองก็เกิด แต่ถ้าคิดผิด รู้ผิด เห็นผิด ทำผิด เข้าไป ผล ที่ไม่ดีก็ปรากฏขึ้นตามส่วน เหมือนกับเราปลูกต้นไม้ ถ้าพันธุ์ดีปลูกในพื้นที่ดินดีด้วย บรรยากาศดี และเราขยันทำนุบำรุงด้วย ผลไม้ที่ออกมาก็ย่อมดี ดีทั้งคุณภาพและปริมาณเป็นของธรรมดา พระ พุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้มีในสังยุตตนิกาย สคาถวรรค มีว่า “วิเจย ทานํ สุกตปปสถถ” แปลความ ว่า การเลือกให้อันพระสุคตทรงสรรเสริญ ต้องเลือกให้ ถ้าให้กับคนพาล คือคนที่คิดไม่ดี ทำไม่ดี หลอกลวงเขา คิดจะหาแต่เล่ห์เหลี่ยมหลอกลวงเขา และทำก็ทำไม่ดี ไม่ซื่อสัตย์ ไม่สุจริต ไม่บริสุทธิ์ ใจ แม้กระทั่งพระภิกษุสงฆ์ เป็นต้น ถ้าเราให้โดยไม่เลือก ไม่ดูให้ดี บางทีเราอาจไปเจอคนพาลแบบ कुछๆ ที่เรามองผ่านๆ ไม่เห็น อย่างนี้มีได้เป็นได้ หรือแม้แต่เราจะให้ทานบุคคลทั่วไปก็เป็นของ ธรรมดา ถ้าเราให้คนมีจิตใจชั่วก็ทำให้เขาไปทำความชั่วต่อ มีกำลังไปทำความชั่วต่อ ถ้าให้คนดีเขา มีกำลังที่จะทำความดีต่อ แล้วเราจะเลือกให้ใคร? มันเป็นเรื่องธรรมดา คือเราต้องเลือกในทางที่ดีที่สุด แม้คณะบุคคล จะเป็นภิกษุก็ดี สามเณรก็ดี อุบาสก-อุบาสิกาที่ดี ก็ต้องดูเช่นนั้นเหมือนกัน แต่มีได้ หมายความว่ามานั่งเลือกเสมอไป การให้ย่อมได้บุญเสมอไป แต่บุญที่จะได้จะเป็นไปตามคุณภาพ ของผู้ให้และผู้รับ ทั้งสิ่งที่ให้และทั้งเจตนาผู้ให้บริสุทธิ์ใจต้องการให้เป็นทานด้วยใจศรัทธา ปรารถนาให้เขาเป็นสุข ปรารถนาให้เขาพ้นทุกข์ ให้เขาเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป เจตนาของผู้ให้ดี และเป็นผู้มีศีล มีธรรม มีปัญญา ปัญญาเป็นเรื่องสำคัญ มีปัญญาจึงให้และให้คนที่ควรให้ ถ้าให้ เช่นนี้จะเช่นไร? เวลาที่เราไปในถิ่นแคว้นแดนไหน จะพบกับผู้มีคุณธรรมเช่นนั้น หรือเราเกิด ในภพชาติใด เมื่อเรายังไม่บรรลुरुหัดผล ยังไม่ได้เข้าอนุภาติเสสนิพพาน ถ้าเกิดชาติใดไปพบใคร คณะใดเข้าถ้าเราไปอยู่ในคณะที่ตั้งใจแต่จะประพาศแต่คุณความดี ไม่มีคดในข้ออในกระดูก พระ บาลีท่านว่า “วงก” คดๆ โกงๆ ถ้าเป็นพระภิกษุกระทำนอกรีตนอกรอยสมณะ ด้วยความเลี้ยวซัพ

ในทางไม่สมควร คคๆ งอๆ ไม่ตรงตามพระธรรมวินัย ชื่อว่า “อนสนา” ก็ต้องพิจารณาดูให้ดี ถ้า เช่นภิกษุออกอุตตริมนุสสรธรรม โดยตรงหรือโดยอ้อมเพราะเหตุแห่งการเลี้ยงชีพ หรือออกปากขอ ของต่อคนไม่ควรขอ หรือในเวลาที่ไม่ควรขอ อย่างนี้ถ้าดูไม่ดีจะไม่เห็น ต้องดูให้ดีจึงเห็น

เพราะฉะนั้นถ้าเราไปเจอสิ่งที่คคๆ หรือไปทำบุญกับคนคคๆ เราก็จะได้ไปอยู่ในหมู่คนคคๆ และจะไม่สบายไปตลอด แต่ถ้าเรามองดูว่าที่ไหน ไม่คค ทั้งบุคคลทั้งคณะบุคคลทั้งเจตนา ทั้ง กิจกรรมเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ใจ ถ้าเราไปทำบุญกับท่าน หรือ ทำนุบำรุงท่าน และกิจกรรมอันดี ของท่าน เมื่อไปเกิดในภพใดชาติใดก็เจอแต่คนดีๆ เช่นนั้นก็สบายไปด้วยกัน จะไม่ไปในทาง ทุกข์

ทานที่บริสุทธิ์

ทานที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่า ทานนั้นต้องเลือกให้แต่ความที่เลือกให้ บางทีเราก็ให้ บุคคลอื่นซึ่งเราไม่รู้ว่าเขาเป็นพาลหรือไม่ เราให้ด้วยใจเมตตา เราก็ได้บุญเหมือนกัน อย่างเช่น พระภิกษุในสมัยพุทธกาลที่เคยได้ให้ทานกับมด อย่างเรื่องที่เล่าให้ฟัง ให้เศษอาหารกับมดก็ยังได้อา นิสงค์ถึงเพียงนั้น พระพุทธองค์ทรงแสดงเหตุปัจจัยและผลแห่งการให้ทานไว้หลายประการคือ

ถ้าเราให้ทานในฐานะที่ผู้ให้มีความบริสุทธิ์ด้วยเจตนาบริสุทธิ์ประการหนึ่ง ผู้รับก็เป็นผู้ บริสุทธิ์ใจ บริสุทธิ์กาย บริสุทธิ์วาจา ตั้งใจประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ถูกต้องบริสุทธิ์ไม่คคไม่ งอด้วยเจตนาความคิดอ่านทั้งหลาย ประการหนึ่ง และสิ่งที่ให้เป็นของบริสุทธิ์ คือที่เราได้มาโดย บริสุทธิ์ อีกประการหนึ่ง แล้วเราก็ให้หรือถวายไปด้วยความบริสุทธิ์ใจและเจตนาบริสุทธิ์ ๓ ประการ ความบริสุทธิ์ ๓ ประการนี้เกิดขึ้นแก่ผู้ให้ทานคนใด ผลทานย่อมบังเกิดผล เป็นความสุข ความเจริญแก่ผู้ให้นั้นอย่างสมบูรณ์ยิ่ง ไม่มีความเสื่อม ยิ่งๆ ขึ้นไปจากทานกุศล เป็นทานบารมี อุป บารมี ปรมัตถบารมี และยังช่วยส่งเสริมบารมีอื่นๆ เช่น ศีลบารมี ฯลฯ ให้เจริญก้าวหน้าไปด้วย เรา จะดำเนินชีวิตอย่างไรก็ไม่ยากจน มีแต่สุข สมบูรณ์ บริบูรณ์ด้วยมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติ เรื่อยไป แม้เจริญรุ่งเรืองด้วยสมบัติดังกล่าวก็ไม่หลง จึงไปได้เช่นนี้ไม่ยากจนด้วย และแม้จะร่ำรวยอยู่ในฐานะที่สูงเพียงใดก็ไม่หลง เมื่อไม่หลงก็เป็นบารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมี มา รักษาศีล ภาวนาย่อมทำได้สะดวก ถ้าเดือดร้อนมากๆ จะมาไม่ได้ รักษาศีลก็ไม่ได้ พอรักษาไป รักษาไป ประเดี๋ยวเกิดความทุกข์ร้อนหนักขึ้นมาก็ต้องทำความไม่ดี ศีลก็ผิด แต่ทว่าไม่เดือดร้อน ด้วยทรัพย์สินเงินทอง ข้าวของ หรือด้วยมนุษย์สมบัติ อย่างน้อยก็ด้วยคุณสมบัติ จะยากจนขึ้นแค้นก็ ไม่อับจน เพราะมีสติปัญญารักษาดนได้ อยู่ได้ด้วยความสุขสบาย หรือถึงซึ่งความเจริญได้ในกาล ภายหลัง

ทานกุศลเช่นนี้ ทั้งที่เป็นอามิสทาน ธรรมทาน และอภัยทานย่อมบังเกิดผลหลายประการคือ ประการแรก คือ เป็นวิบาก คือให้ผลเป็นความสุขความเจริญแก่ตนด้วยมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ประการที่สอง ให้ผลเป็นความสะอาดบริสุทธิ์แห่งจิตใจปราศจากกิเลส หรือลดกิเลสคือ ความโลภอย่างยิ่ง ความเห็นแก่ตัวอย่างจัด ความตระหนี่เหนียวแน่น ให้เป็นบุคคลมีจิตใจกว้างขวาง มีจิตใจอันปล่อยวาง เมื่อบุคคลมีจิตใจอันปล่อยวางได้เพียงใด การจะเจริญสมาธิและปัญญาเป็นไปได้ง่ายเพียงนั้น ย่อมทำให้ศีลเจริญ สมาธิเจริญและเนกขัมมะเจริญ ก็เป็นศีลบารมี เนกขัมมะบารมี อุปลบารมี ปรมาัตถ์บารมี และปัญญาก็เจริญ บารมีอื่นๆ ก็เจริญตามกันไปด้วย อาการอย่างนี้ สำหรับ ข้อที่ ๑ และข้อที่ ๒ พระพุทธองค์ทรงแสดง เวลาพระให้พร ออกคสมิ ทานํ ททตฺ อคคํ ปุญญํ ปวทณฺติ อคคํ อายุ จ วณฺ โณ จ ยโส กิตติ สุขํ พลํ แปลความว่า บุญอันเลิศย่อมเจริญแก่บุคคลผู้มาให้ทาน ด้วยวัตถุอันเลิศ อายุ วรรณะ เกียรติ สุข กำลัง อันเลิศก็เจริญด้วย เป็นมมนุษย์สมบัติ เจริญรุ่งเรืองด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ เกียรติยศทั้งหลายทั้งปวงตามกันไปหมด

ประการที่สาม ที่ว่าท่านให้เลือกทำ มีข้อพิเศษอยู่ข้อซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้มีปรากฏใน ขุททกนิกายชาดก ว่า ผู้ใดไม่ให้ทานในคนที่ไม่ควรให้ ย่อมให้ในคนที่ควรให้ ผู้นั้นแม้ประสบความเสื่อมเพราะภยันตรายย่อมได้สหาย ผู้ใดไม่ให้ทานในคนที่ควรให้ ย่อมให้ในคนที่ไม่ควรให้ ผู้นั้นประสบความเสื่อม เพราะภยันตรายย่อมไม่ได้สหาย เพราะว่าความเป็นสหายในคนพาลไม่มี พระพุทธองค์ตรัสอีกบทหนึ่งว่า นตฺถิ พาเล สหายตา แปลความว่า คุณเครื่องแห่งความเป็นสหายย่อมไม่มีในเพราะคนพาล คนพาลคือคนคด คนทุจริต คนไม่จริงใจ มักคิดชั่ว คิดไม่ดี จะขบถคด โกงผู้อื่นเสมอ หลอกได้ก็หลอก ตุ่นได้ก็ตุ่น พุดก็พุดในทางไม่จริงใจ พุดอย่างทำอีกอย่าง และมักกระทำความที่ไม่ดีต่อหน้าคนทำดีอย่างหนึ่งลับหลังก็ทำไม่ดี นี่เป็นลักษณะของคนพาล ถ้าไปทำบุญทำทานให้กับคนเช่นนี้ก็บุญในส่วนที่เขาให้เขามีกำลัง เราก็มีกำลัง แต่สติปัญญาสะท้อนกลับมาถึงเรา เพราะเราไปบำรุงอย่างนั้น เวลาเราเกิดมีภยันตรายขึ้นมา เราจะหาที่พึ่งก็มีแต่คนพาลคนคด พวกนี้ก็หนีหน้าหมด บางทีกลับซ้ำร้าย มาทำลายเหยียบย่ำเราเสียอีก จะหาคนจริงใจ คนที่เป็นกัลยาณมิตรที่แท้จริงไม่ได้ มีแต่มิตรเทียม แต่ถ้าให้ทานกับคนที่ควรให้ ไม่ให้กับคนที่ไม่ควรให้ คือคนพาล คือไม่ให้เช่นนั้นแล้ว เวลาเราประสบอันตรายก็จะได้เพื่อนที่เป็นคนดี มีผู้อุปการะมีผู้เกื้อหนุนอย่างนี้เป็นต้น นี่เป็นธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงให้เข้าใจว่า ทานหนทางสู่การกำจัดกิเลส

ทาน คืออะไร คือการให้ การเสียสละ เมื่อให้ไปแล้วเป็นบุญอย่างไร? เป็นบุญเพราะว่าเป็นคุณเครื่องกำจัดกิเลส ได้แก่ โลภ เห็นแก่ตัวจัด ตระหนี่เหนียวแน่นจนเกินเหตุ หรือเป็นผู้มักสะสมจนเกินจำเป็น เป็นผู้ทะยานอยากไม่รู้จักจบสิ้น ช่วยชำระจิตใจให้ใสสะอาดบริสุทธิ์จึงชื่อว่าบุญ เมื่อแก่กล้ามากเข้าเป็นบารมี อุปลบารมี ปรมาัตถ์บารมี และยังเกื้อกูลสนับสนุนบุญบารมีอื่นๆ ให้เจริญขึ้นและเต็มขึ้นได้ และทานกุศลเป็นทั้งอามิสทานและธรรมทาน ส่วนอามิสทาน คือทานที่ให้เป็นวัตถุสิ่งของ ได้แก่ปัจจัย ๔ หรือข้าวของเงินทอง ความสุขส่วนตัว สติปัญญาความสามารถและแรงงาน เป็นต้น ส่วนธรรมทาน ได้แก่ ความประพฤติปฏิบัติตนเอง เพื่อชำระกิเลสเหตุแห่งทุกข์ และยังความ

ดี คือบุญกุศลที่เกิดขึ้นในสันดาน และรักษาบุญกุศลที่เกิดขึ้นแล้วมิให้เสื่อม เหล่านี้ชื่อว่าธรรมทาน สูงขึ้นไปถึงอภัยทาน ทำเองด้วย สนับสนุนให้ผู้อื่นทำด้วย ชักนำให้ผู้ที่ยังไม่ศรัทธาให้มีศรัทธาด้วย ช่วยผู้ที่มีศรัทธาน้อยให้มีศรัทธามากด้วย การชักนำคนอื่นเข้ามาจัดว่าเป็นทานกุศลเช่นกัน การประพฤติตน วางตนเป็นคนดีเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่น ก็เป็นธรรมทานเช่นกัน

ร่วมด้วยและช่วยกัน

การชวนชวนช่วยส่วนบุญ การอุทิศส่วนกุศล การอนุโมทนาส่วนบุญก็เป็นทานกุศล เหมือนกัน เป็นทั้งธรรมทาน อภัยทาน และอามิสทานไปด้วยกัน การอุปการะเกื้อหนุนบุคคลหรือคณะบุคคลผู้ตั้งใจทำความดี มีพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา เป็นต้น และบุคคลหรือคณะบุคคลที่ช่วยแนะนำสั่งสอนอบรมผู้อื่นให้กระทำความดียิ่งๆ ขึ้นไป ก็เป็นทั้งอามิสทาน ธรรมทาน และอภัยทาน ซึ่งจะกล่าวว่าเป็นทานสมบูรณ์แบบก็คือทานอย่างนี้

พระพุทธองค์ทรงแสดงว่าทำทานหรือบุญกุศลนี้ พึงเลือกทำหรือเลือกให้ เพราะเมื่อเราให้ในบุคคลที่ควรให้ ไม่ให้ในบุคคลที่ไม่ควรให้ เวลาเราประสบความสำเร็จหรือประสบอันตรายก็จะมีสหายผู้จริงใจคอยช่วยอุปการะดูแลเรา และเมื่อเราเกิดชาติใดภพใด เราจะพบแต่คนที่ เป็นบัณฑิต หรือแม้แต่ในชาตินี้จะมีเพื่อนฝูง จะมีคนสูงกว่าเรา เสมอกับเรา ต่ำกว่าเรา คอยเกื้อหนุน เราก็ต่างเป็นบุคคลที่เป็นคนดีมีศีลธรรมก็จะสุขสบายไปด้วยกันทั้งสิ้น ทานกุศลนั้นพึงทำทั้งอามิสทาน ธรรมทาน และอภัยทาน ที่เป็นไปด้วยกัน ไม่ว่าจะที่ไหนเป็นที่ๆ มีบุคคล มีคณะบุคคลประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อขจัดขจัดเคลกิเลส แล้วยังอบรมผู้อื่นให้ประพฤติปฏิบัติดี ละชั่ว ทำใจให้ใส ยิ่งๆ ขึ้นไปเพียงใด บุคคลหรือคณะบุคคลเช่นนั้นควรแก่การอุปการะด้วยปัจจัย ๔ และเครื่องอำนวยความสะดวก ควรแก่การอุปการะในการประพฤติปฏิบัติและเผยแพร่ธรรมะเช่นนั้น ตัวท่านทายก ทายิกา ผู้ให้ทานเองก็พึงประพฤติปฏิบัติธรรมด้วย เมื่อกระทำได้ครบสูตรนี้ชื่อว่าท่านได้กระทำความดีในทานกุศลนี้อย่างบริสุทธิ์ใจพร้อมทั้งเจตนาความคิดอ่านทั้งหลาย ครบบริบูรณ์ด้วยทั้งอามิสทาน ธรรมทาน และอภัยทาน อันจะติดตามให้ผลแก่ท่านเป็นความสุขสมบูรณ์ บริบูรณ์ด้วย มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติได้เร็ว

อาตมาสละชีวิต พร้อมด้วยคณะเข้ามาที่ด้วยเจตนาที่เข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรม และนำญาติโยมทั้งหลายให้ประกอบคุณความดีด้วยทานกุศลอย่างนี้ และด้วยศีลกุศลและด้วยภาวนากุศล ดังที่ทุกคนได้เห็นอยู่แล้ว หากมีใครมักจะคิดอยู่ว่าจะทำบุญกุศลอย่างไร อย่างเช่นทานกุศลที่จะให้ผลเป็นบุญ เป็นบารมี อุปบารมี ปรมาัตถบารมี ได้เร็ว? ก็ต้องทำทานกุศลที่เป็นทั้งอามิสทาน ธรรมทาน และอภัยทาน นอกจากนั้น ตัวอย่างอื่นๆ ที่มีให้ทำ ถ้าได้ประสบก็อย่าได้ละโอกาส เช่น การสร้างอุโบสถอันเป็นที่ประกอบสังฆกรรมของพระสงฆ์ คือเสมือนหนึ่งเป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้า และเป็นที่ทำให้กุลบุตรเป็นภิกษุเป็นคณะสงฆ์และนอกจากนั้น ถ้ายิ่งพระประธานและพระคู่บารมีของพระประธานที่จะมีขึ้นนั้นเป็นปูชนียวัตถุที่ศักดิ์สิทธิ์ด้วย เอื้ออำนวยให้แก่ทั้ง

ศรัทธา ปสาทะ และให้แก่การประพฤติปฏิบัติธรรมให้ถึงธรรมกาย คือพระพุทธรัตตะ พระธรรมรัตตะ และพระสังฆรัตตะ ได้ดีเพียงใดด้วย ตัวอย่างเช่นนี่ก็เป็นมหากุศลเพียงนั้น เพราะทานลักษณะเช่นนี้มีสภาวะเป็นทั้งอามิสทาน ธรรมทานในตัวเองอันเยี่ยมแก่ผู้เสียสละ และบริจาคสร้างขึ้นนั้น ที่ได้กล่าวนี้มีใช้ว่าอาตมากำลังทำหรือก่อสร้างอยู่ ถ้าท่านเห็นว่ามิได้ก็ทำไป ถ้าที่นั่นมีเช่นนี้หรือมีดีกว่านี้ก็ทำไป เป็นคุณความดี พระคุณเจ้าที่สงสัยว่าจะทำบุญหรือทานกุศลอะไรที่ดี? ก็ดังตัวอย่างที่ยกมานี้ว่า การอุปการะบำรุงบุคคลและคณะบุคคลที่ตั้งใจ ประพฤติปฏิบัติธรรมให้ถึงเป็นอภัยทานด้วย อบรมแนะนำสั่งสอนบุคคลอื่นด้วย จนถึงที่สุดในศีล สมาธิ ปัญญา ให้ถึงวิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ดีที่สุดเท่าที่เราจะพอจะมีได้ ณ ที่ใดก็ตามมีอย่างนี้จึงทำ เป็นมหานิสงส์แรงมาก หรืออย่างเช่นการสร้างโบสถ์ วิหารการเปรียญ อันเป็นที่ประดิษฐานของพระประธานและพระคูบารมีอันเป็นไปเพื่อการประกอบสังฆกรรม ชังกถบุตรให้เป็นพระภิกษุและเป็นคณะสงฆ์ เป็นปูชนียวัตถุอันศักดิ์สิทธิ์อันเป็นอุปการะแก่การปฏิบัติภาวนาธรรมให้ถึงธรรมกาย คือ พุทธรัตตะ ธรรมรัตตะ และสังฆรัตตะ ได้ดี ไม่ว่าที่ใด ถ้าประกอบการบุญการกุศลที่นั่น ย่อมจะเกิดเป็นบุญกุศลแรง และจะทำให้บารมีเจริญขึ้นเต็มเร็วขึ้น ตนเองก็จะมีแต่ความเจริญและสันติสุข หมู่คณะและสังคมประเทศชาติก็จะมีแต่ความร่มเย็นเป็นสุขไปด้วยกัน เจริญพร (มติมหาเถรสมาคม วัดหลวงพ้อสด ธรรมกายาราม)

2.5.2 อานิสงส์ของการให้ทาน

1. นั้งสมาธิอย่างน้อยวันละ 15 นาที (หรือเดินจงกรมก็ได้)

เพื่อสติปัญญาที่เฉลียวฉลาดขึ้นทั้งภพนี้และภพหน้า เพื่อจิตใจที่สว่างผ่องปรนจากกิเลส ปลดอวางได้ง่าย จิตจะรู้วิธีแก้ปัญหาชีวิต โดยอัตโนมัติชีวิตจะเจริญรุ่งเรืองไม่มีวันอัปมงคล ผ่องใส สุขภาพกายและจิตแข็งแรง เจ้ากรรมนายเวรและญาติมิตรที่ล่วงลับจะได้บุญกุศล

2. สวดมนต์ด้วยพระคาถาต่างๆอย่างน้อยวันละครั้งก่อนนอน

เพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองชีวิตหน้าที่การงานเจริญก้าวหน้า เงินทองไหลมาเทมา แคล้วคลาดจากอุปสรรคทั้งปวงจิตจะเป็นสมาธิได้เร็วแนะนำพระคาถาพาหุงมหากา , พระคาถาชินบัญชร , พระคาถายอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก เป็นต้น เมื่อสวดเสร็จต้องแผ่เมตตาทุกครั้ง

3. ถวายยารักษาโรคให้วัด, ออกเงินค่ารักษาให้พระตามโรงพยาบาลสงฆ์

อานิสงส์ ก่อให้เกิดสุขภาพร่มเย็นทั้งครอบครัว โรคที่ไม่หายจะทุเลาสุขภาพกายจิตแข็งแรง อายุยืนทั้งภพนี้และภพหน้าถ้าป่วยก็จะไม่ขาดแคลนการรักษา

4. ทำบุญตักบาตรทุกเช้า

ได้ช่วยเหลือศาสนาต่อไปทั้งภพนี้และภพหน้า ไม่ขาดแคลนอาหารตายไปไม่หิวโหย อยู่ในภพที่ไม่ขาดแคลน ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์

5. ทำหนังสือหรือสื่อต่างๆเกี่ยวกับธรรมะแจกฟรีแก่ผู้คนเป็นธรรมทาน

อานิสงส์ เพราะธรรมทานชนะการให้ทานทั้งปวงผู้ให้ธรรมจึงสว่างไปด้วย ลาภยศ สรรเสริญ ปัญญา และบุญบารมีอย่างท่วมท้น เจ้ากรรมนายเวร อโหสิกรรมให้ชีวิตจะเจริญรุ่งเรือง อย่างไม่คาดฝัน

6. สร้างพระถวายวัด

อานิสงส์ ฟ่อนปรนหนักกรรมให้บางเบา ให้ชีวิตเจริญรุ่งเรือง สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง แคล้วคลาดจากอุปสรรคทั้งปวง ครอบครัวยั่งยืน สุข ได้เกิดมาอยู่ในร่มโพธิ์ของพุทธศาสนาตลอดไป

7. แบ่งเวลาชีวิตไปบวชชีพราหมณ์หรือบวชพระอย่างน้อย 9 วันขึ้นไป

อานิสงส์ ได้ตอบแทนคุณพ่อแม่อย่างเต็มที่ฟ่อนปรนหนักกรรมอุทิศผลบุญให้ญาติมิตรและ เจ้ากรรมนายเวร สร้างปัจจัยไปสู่นิพพานในภพต่อไปได้เกิดมาอยู่ในร่มโพธิ์ของพุทธศาสนาจิต เป็นกุศล

8. บริจาคเลือดหรือร่างกาย

อานิสงส์ ศิวพรพรรณผ่องใส สุขภาพแข็งแรง ช่วยต่ออายุต่อไปจะมีผู้คอยช่วยเหลือไม่ให้ตกทุกข์ได้ยาก เทพดาปกปักรักษาได้เกิดมามีร่างกายที่งดงามในภพหน้า ส่วนภพนี้ก็จะมียาดี ผดผอง

9. ปลดปล่อยปลาที่ซื้อมาจากตลาดรวมทั้งปล่อยสัตว์ไถ่ชีวิตสัตว์ต่างๆ

อานิสงส์ ช่วยต่ออายุ ขจัดอุปสรรคในชีวิต ชดใช้หนักกรรมให้เจ้ากรรมนายเวรที่เคยกินเข้าไปให้ทำมาค้าขึ้น หน้าที่การงานคล่องตัวไม่ติดขัด ชีวิตที่ผิตหวังจะค่อยๆฟื้นคืนสภาพที่สดใสเป็น อิศระ

10. ให้ทุนการศึกษา, บริจาคหนังสือหรือสื่อการเรียนต่างๆ, อาสาสอนหนังสือ

อานิสงส์ ทำให้มีสติปัญญาดี ในภพต่อไปจะฉลาดเฉลียวมีปัญญาได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนอย่างรอบรู้ สติปัญญาสมบูรณ์พร้อม

11. ให้เงินขอกทาน, ให้เงินคนที่เดือดร้อน (ไม่ใช่การให้ยืม)

อานิสงส์ ทำให้เกิดลาภไม่ขาดสายทั้งภพนี้และภพหน้า ไม่ตกทุกข์ได้ยาก เกิดมาชาติหน้าจะร่ำรวย และไม่มีหนี้สิน ความยากจนในชาตินี้จะทุเลาลง จะได้เงินทองกลับมาอย่างไม่คาดฝัน

12. รักษาศีล 5 หรือศีล 8

อานิสงส์ ไม่ต้องไปเกิดเป็นเปรตหรือสัตว์นรกได้เกิดมาเป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐครบบริบูรณ์ ชีวิตเจริญรุ่งเรืองกรรมเวรจะไม่ถาโถม ภัยอันตรายไม่ย่างกราย เทวดา นางฟ้า ปกปักรักษา

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงตัวอย่างบุญที่ยกขึ้นมาเพื่อแสดงให้เห็นถึงอานิสงส์ที่ท่านพึงจะได้รับจง เร่งทำบุญเสียแต่วันนี้ เพราะเมื่อท่านล่วงลับท่านไม่สามารถสร้างบุญได้อีกจนกว่าจะได้เกิด หาก ท่านไม่มีบุญมาหนุนนำแรงกรรมอาจดึงให้ท่าน ไปสู่ภพเดรัจฉาน ภพเปรต ภพสัตว์นรกที่ไม่อาจ สร้างบุญสร้างกุศลได้ต่อให้ญาติโยมทำบุญอุทิศให้ก็อาจไม่ได้รับ (ชีวิตพงษ์ วุฒานันท์)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 ชื่อเรื่องงานวิจัย

การออกแบบการออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคโลหิต โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2.6.2 บทคัดย่อ

การออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคโลหิต โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีจุดมุ่งหมาย เพื่อต้องการการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับศูนย์รับบริจาคโลหิต โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกให้เกิดความน่าสนใจ และหันมาบริจาคโลหิตให้กับทางโรงพยาบาลมากขึ้น

การดำเนินการวิจัยมีแนวทางในการศึกษาถึงรูปแบบของการออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคโลหิต โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีวิธีการวิจัย โดยศึกษาข้อมูลทางภาคเอกสารและข้อมูลวิจัยทางภาคสนามที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบจนถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแล้วสรุปการออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคโลหิต โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกเพื่อนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญการออกแบบและสาขาที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมินผลงาน โดยการวิจารณ์ อภิปรายและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาข้อสรุป ในการแก้ไขครั้งสุดท้าย ให้เป็นผลงานในการออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคโลหิต ที่มีความสมบูรณ์ และสามารถทำการเผยแพร่ไปได้อย่างเหมาะสม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาอัตลักษณ์องค์กร มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นมาและวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อหาแนวทางพัฒนาการออกแบบอัตลักษณ์องค์กร โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการวิจัยดังนี้

3.1 วิธีการดำเนินงานวิจัยและแผนพัฒนาการดำเนินงานตลอดโครงการ

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร เว็บไซต์ เพื่อความรู้พื้นฐานสร้างแนวคิดและกำหนดกรอบการศึกษาข้อมูล สภาพทั่วไปขององค์กร

- 1.แหล่งข้อมูลประเภทตำราเอกสาร โดยศึกษาจากหนังสือเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง
- 2.แหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยการศึกษาข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์เรื่องข้อมูลขององค์กร

และการออกแบบอัตลักษณ์

ขั้นตอนที่ 2 ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามภายใต้กรอบแนวความคิดจากการศึกษาเอกสาร เว็บไซต์และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยเข้าสู่กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารเว็บไซต์ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและข้อมูลจากการลงพื้นที่ เพื่อกำหนดแนวความคิดในการพัฒนาออกแบบอัตลักษณ์องค์กร

ขั้นตอนที่ 4 กระบวนการพัฒนาและสร้างสรรค์ภายใต้กรอบแนวความคิดการพัฒนาออกแบบอัตลักษณ์มาพัฒนางานออกแบบอัตลักษณ์และสร้างผลงานจากผู้เชี่ยวชาญคณะกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอนที่ 5 สรุปประเมินผล อภิปราย นำเสนอผลงานแนวทางการพัฒนาการออกแบบอัตลักษณ์องค์กรและรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากคณะกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา วิจัย ตลอดจนเว็บไซต์ที่บริการข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นกรอบความคิดของการวิจัยในข้างต้น ประเด็นที่นำมาร่างประกอบงานวิจัยประกอบด้วย

- 1) เอกสารเกี่ยวกับการออกแบบอัตลักษณ์องค์กร
- 2) ศึกษากระบวนการผลิตอัตลักษณ์องค์กร

3) ศึกษาสภาพทั่วไป ประวัติความเป็นมาของศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์ การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

4) ศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์องค์กรของศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์ การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดพื้นที่ขอบเขตในการวิจัย

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ขอบเขตในการวิจัย ทางด้านการออกแบบอัตลักษณ์องค์กร ผู้วิจัยเลือกพัฒนาการออกแบบแบบอัตลักษณ์องค์กร ดังนี้

2.1 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1) ประวัติความเป็นมาของศูนย์รับบริจาคร่างกาย

2.2 ขอบเขตด้านการออกแบบ

1) แนวคิดที่มาของการออกแบบอัตลักษณ์ให้กับศูนย์รับบริจาคร่างกาย

2) กระบวนการคิดในการออกแบบกราฟิกให้กับศูนย์รับบริจาคร่างกาย

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

โดยแยกแยะข้อมูลเป็นประเด็นตามขอบเขตเนื้อหาของการศึกษาค้นคว้าตรวจสอบข้อมูล และนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหา เพื่อสรุปหาแนวทางในการพัฒนาและออกแบบสร้างสรรค์อัตลักษณ์องค์กร ซึ่งตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำไปสู่การศึกษาและวางแนวทางการออกแบบ

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาและการสร้างสรรค์

เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือขั้นตอนการออกแบบ โดยรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาเป็นพื้นฐานสำหรับออกแบบอัตลักษณ์องค์กร โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการ ตรวจสอบ

ขั้นตอนที่ 5 สรุปประเมินผล อภิปราย นำเสนอผลงาน

อภิปรายผลและสรุปพร้อมบันทึกข้อเสนอแนะซึ่งอ้างอิงข้อมูลจากข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่สืบค้นจากสื่ออื่นๆ และวิเคราะห์ผลตามประเด็นที่ตั้งขึ้นเป็นกรณีศึกษาและการออกแบบ ของการออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินงานในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาด้านการออกแบบอัตลักษณ์องค์กร สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นการพัฒนาการออกแบบอัตลักษณ์ให้สามารถสื่อถึงและทำให้เกิดความน่าสนใจ หลังจากการเก็บข้อมูลสภาพทั่วไป ของศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวรผู้วิจัยนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการพัฒนาสร้างสรรค์งานออกแบบ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 บทวิเคราะห์และสรุปเงื่อนไขการออกแบบ (Design Brief)

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการร่างแบบ (Sketch)

ส่วนที่ 3 การพัฒนาและการสร้างสรรค์ (Development and Design)

ส่วนที่ 4 ผลงานที่สร้างสรรค์ (Corporate Identity Design)

4.1 บทวิเคราะห์และสรุปเงื่อนไขการออกแบบ (Design Brief)

1. ชื่อโครงการ (Project Title) การออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์บริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2. ข้อมูลองค์กร (Client data)

ชื่อองค์กร (Name of Company) ศูนย์บริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ที่อยู่ (Address) 99 ม.7 ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000 คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

โทรศัพท์ (Telephone) โทร 0-5596-4705,0-5596-4752,0-5596-4792

เว็บไซต์ (Website) www.medsci.nu.ac.th

3. ความเป็นมาของโครงการ (Background)

ประวัติขององค์กร

เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2537 คณะรัฐมนตรีมีมติให้มหาวิทยาลัยนเรศวรจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ขึ้นและในคราวเดียวกันก็ได้อนุมัติให้ดำเนินการก่อสร้างอาคารวิทยาศาสตร์การแพทย์ (ปัจจุบันคืออาคารคณะแพทยศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์) เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนนิสิตแพทย์ในระดับชั้นปริคณีก (ชั้นปี 2,3) ทำให้มีการก่อตั้งศูนย์รับบริจาคร่างกายขึ้นภายในคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์

4. ความเป็นมาของการออกแบบและวัตถุประสงค์ (Graphic Design Brief Background and Objectives)

การออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์บริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เกิดขึ้นเพื่อเป็นการศึกษาการออกแบบและออกแบบภาพลักษณ์ใหม่ให้กับศูนย์รับบริจาคร่างกาย เนื่องจากในปัจจุบัน การบริจาคร่างกายถือเป็นเรื่องที่ยังไม่ได้รับการสนใจและเป็นเรื่องที่ยังคงคิดว่าเป็นเรื่องที่ห่างไกลสำหรับตัวเอง แต่อัตราของนิสิตที่มีการเพิ่มจำนวนในการศึกษาเรียนรู้นั้นมากขึ้นทุกวัน ร่างของอาจารย์ใหญ่จึงไม่เพียงพอ จึงมีแนวคิดที่จะออกแบบและสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ให้กับทางศูนย์รับบริจาคร่างกาย โดยต้องการให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์กรในภาพลักษณ์ใหม่ๆ

5. ข้อมูลทางการตลาด (Marketing Data) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค โอกาสทางการตลาด (SWOT)

จุดแข็ง	ศูนย์รับบริจาคร่างกาย มีความน่าเชื่อถือมาหลายปีตั้งแต่มหาวิทยาลัยจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ขึ้นมา
จุดอ่อน	มีการประชาสัมพันธ์ที่ค่อนข้างน้อยและดูเป็นเรื่องที่น่ากลัว
อุปสรรค	มีความเข้าใจได้ยากในการเข้าถึงกลุ่มผู้ไม่เคยทราบข้อมูลทางด้านนี้และเป็นเรื่องที่ไม่ได้อยู่ในชีวิตประจำวัน
โอกาส	เมื่อคนพบเห็นสื่อประชาสัมพันธ์นี้จดลคความกลัว ทำให้สนใจในการบริจาคและสนใจเข้าศึกษาต่อในสายวิชาชีพนี้มากขึ้น

6. กลุ่มเป้าหมาย (Target Group)

ทางกายภาพ - เพศชายและหญิงที่มีอายุ 20 - 30 ปี
 - เป็นนิสิตและบุคลากรที่อาศัยในจังหวัดพิษณุโลก

ทางจิตภาพ

- บุคคลที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการเรียนการสอนของสายสุขภาพ
- บุคคลที่ให้ความสำคัญกับเรื่องละเอียดอ่อน
- บุคคลที่มีจิตใจเมตตา

7. ความคิดรวบยอด (Design Concept)

เชี่ยวชาญก้าวไกลไปในระดับสากล The practiced, get ahead to universal standard

Mood and Tone/Personality

Concept	ทันสมัย	เรียบง่าย	เชี่ยวชาญน่าเชื่อถือ
Mood & Tone	Modern	Simple	Authoritative

Support Concept

ศูนย์รับบริการร่างกายคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์มีความเชี่ยวชาญน่าเชื่อถือในระดับ
 วงการแพทย์ที่มีความทันสมัยและเรียบง่าย

Design Brief

.....

นายภาณุพงศ์ มาอุดม

Project Title การออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์บริการร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Problem 1. ภายในมหาวิทยาลัยในปัจจุบันการบริการร่างกายถือเป็นเรื่องที่ไม่ได้รับการให้ความสนใจ

2. นิสิตสายวิทยาศาสตร์สุขภาพในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้นและความต้องการร่างกายอาจารย์ใหญ่มาใช้ในการศึกษาก็เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย แต่การบริการร่างกายในปัจจุบันนั้นกลับลดน้อยลงไปอย่างต่อเนื่อง

3. อาจจะมีผู้ที่สนใจแค่เพียงกลุ่มคนที่สนใจในการบริการอยู่แล้วหรือคนที่ใช้ชีวิตคลุกคลีกับสถานทีนั้น ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงต้องศึกษาวิธีการออกแบบอัตลักษณ์ขององค์กร เพื่อสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้

Objectives เพื่อเป็นการศึกษาการออกแบบและออกแบบภาพลักษณ์ใหม่ให้กับศูนย์รับบริการร่างกายโดยต้องการให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร ในภาพลักษณ์ใหม่ๆ

Target Group ทางกายภาพ

- เพศชายและหญิงที่มีอายุ 20 - 30 ปี
- เป็นนิสิตและบุคลากรที่อาศัยในจังหวัดพิษณุโลก

ทางจิตภาพ

- บุคคลที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการเรียนการสอนของสายสุขภาพ
- บุคคลที่ให้ความสำคัญกับเรื่องละเอียดอ่อน
- บุคคลที่มีจิตใจเมตตา

Concept เชี่ยวชาญก้าวไกลไปในระดับสากล, The practiced, get ahead to universal standard

Support Concept

ศูนย์รับบริการร่างกายคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์มีความเชี่ยวชาญน่าเชื่อถือในระดับวงการแพทย์ที่มีความทันสมัยและเรียบง่าย

Mood and Tone/Personality

Modern	ทันสมัย
เรียบง่าย	Simple
เชี่ยวชาญน่าเชื่อถือ	Authoritative

Design responds

กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจจดจำและมีภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร

Diagram

เชี่ยวชาญก้าวไกลไปในระดับสากล

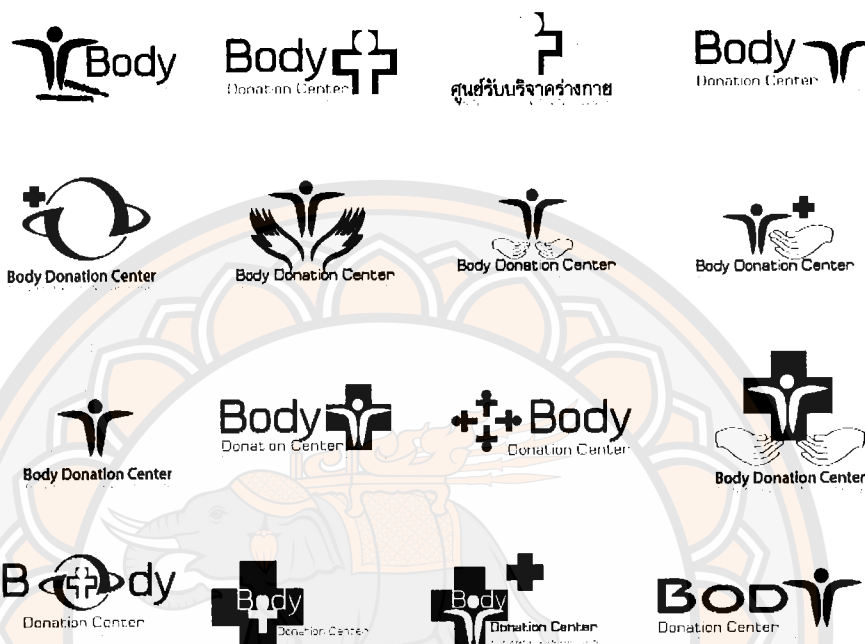
Support Concept
 ศูนย์รับบริการร่างกายคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์มีความเชี่ยวชาญน่าเชื่อถือในระดับวงการแพทย์ที่มีความทันสมัยและเรียบง่าย

Concept	ทันสมัย	เรียบง่าย	เชี่ยวชาญน่าเชื่อถือ
Mood & Tone	Modern	Simple	Authoritative
Graphic element	Color	Font	Shape

4.2 ขั้นตอนการร่างแบบ (Sketch Design)

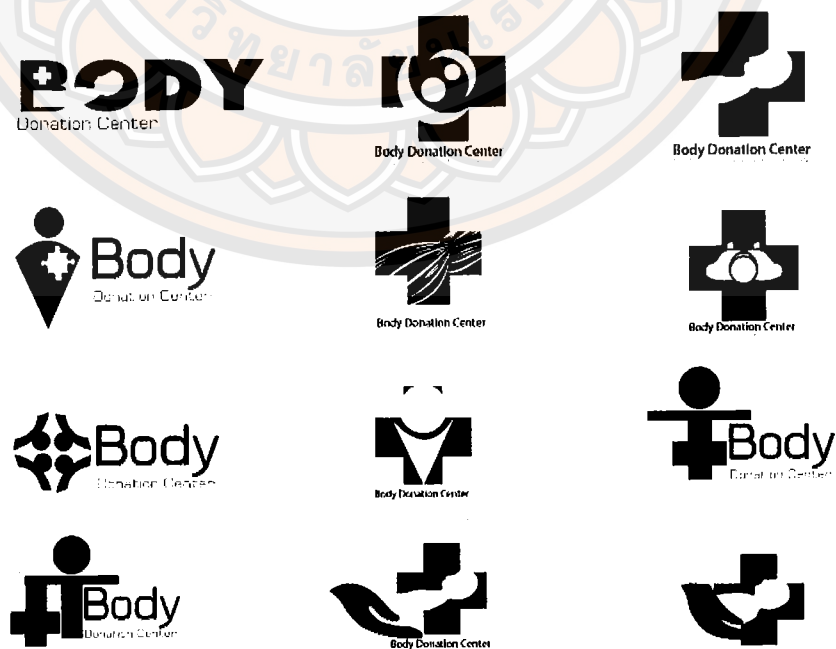
การออกแบบตราสัญลักษณ์

แบบร่างที่ 1

ภาพที่ 4.1 ภาพร่างตราสัญลักษณ์ ขั้นที่ 1

แบบร่างที่ 2

ภาพที่ 4.2 ภาพร่างตราสัญลักษณ์ ขั้นที่ 2

แบบร่างที่ 3

ภาพที่ 4.3 ภาพร่างตราสัญลักษณ์ ชั้นที่ 3

แบบร่างที่ 4 เป็นการสรุปรูปแบบตราสัญลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภาพที่ 4.4 ภาพร่างตราสัญลักษณ์ ชั้นที่ 4

ตราสัญลักษณ์ของศูนย์รับบริจาคร่างกายคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีลักษณะเป็นรูปร่างของมนุษย์ที่นอนหงายอยู่รับกับ รูปมือสีเทาที่กำลังผายมืออยู่บนพื้นรูป เครื่องหมายบวกสีแดง และมีข้อความว่าศูนย์รับบริจาคร่างกายเป็นภาษาไทยและแปลด้วยภาษาอังกฤษด้านล่างพร้อมชื่อสถาบัน

ตราสัญลักษณ์ศูนย์รับบริจาคร่างกาย แบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ

1. กรอบพื้นหลังรูปเครื่องหมายกาชาด

เครื่องหมายกาชาดเป็นเครื่องหมายที่บ่งชี้ถึงการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ เมื่อเกิดภัยพิบัติต่างๆ กฎหมายมนุษยธรรมได้กำหนดเป็นข้อตกลงระหว่าง ประเทศ ห้ามทำร้ายและห้ามทำลายบุคคล สถานที่ ยานพาหนะ ตลอดจน อุปกรณ์การแพทย์ของกาชาด เมื่อเห็นสัญลักษณ์กาชาด ณ ที่ใด ณ ที่นั้น จะแสดงถึงการให้ความช่วยเหลือและการรับความช่วยเหลือ เพื่อบรรเทาทุกข์ เพื่อนมนุษย์ที่ประสบภัยพิบัติ จึงนำมาอ้างอิงเพื่อสื่อถึงความช่วยเหลือและการให้

ภาพที่ 4.5 ภาพเครื่องหมายกาชาด

2. รูปร่างของมนุษย์ลักษณะนอนหงาย

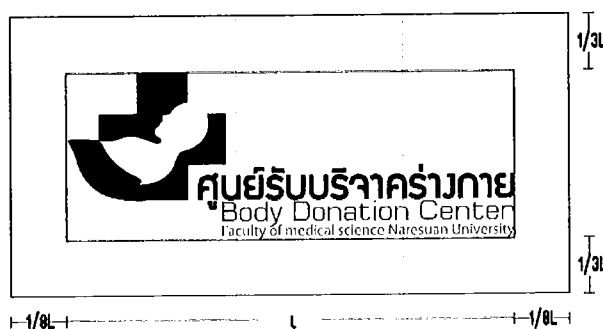
รูปของมนุษย์ในท่าทางนอนหงาย แสดงถึงการนอนหลับและร่างที่ไร้ชีวิต การนิพพาน

3. รูปมือลักษณะผาย

รูปมือของมนุษย์ที่แสดงลักษณะการผายมือ หมายถึง การยื่นให้ การให้ บริจาค ด้วยความอ่อนน้อม ความเต็มใจ

ภาพที่ 4.6 ภาพตราสัญลักษณ์ขนาดเล็กที่สุด

ภาพที่ 4.7 ภาพตราสัญลักษณ์ขนาดใหญ่ที่สุด

**Body
Donation
Center**

ศูนย์รับบริจาคร่างกาย

ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
มหาวิทยาลัยเมทรู (สวนหลวงวอ)

ต้นตอโพธิ์ 5 ซอยตติยรังสี แขวงบางเขน กรุงเทพฯ 10310
หมายเลขโทรศัพท์ 0-6596-4705, 0-6596-4752, 0-6596-4792

www.medsci.mru.ac.th

ภาพที่ 4.12 ป้ายประชาสัมพันธ์ ภาษาอังกฤษ

**ศูนย์
รับบริจาค
ร่างกาย**

Body Donation Center

ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
มหาวิทยาลัยเมทรู (สวนหลวงวอ)

ต้นตอโพธิ์ 5 ซอยตติยรังสี แขวงบางเขน กรุงเทพฯ 10310
หมายเลขโทรศัพท์ 0-6596-4705, 0-6596-4752, 0-6596-4792

www.medsci.mru.ac.th

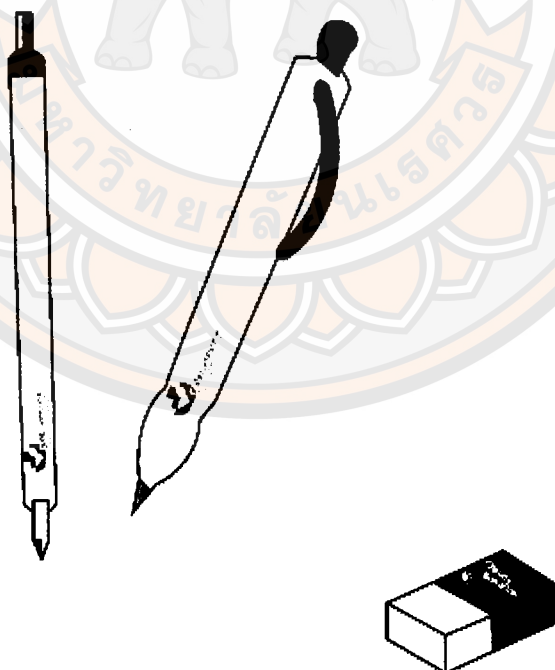

ภาพที่ 4.13 ป้ายประชาสัมพันธ์ ภาษาไทย

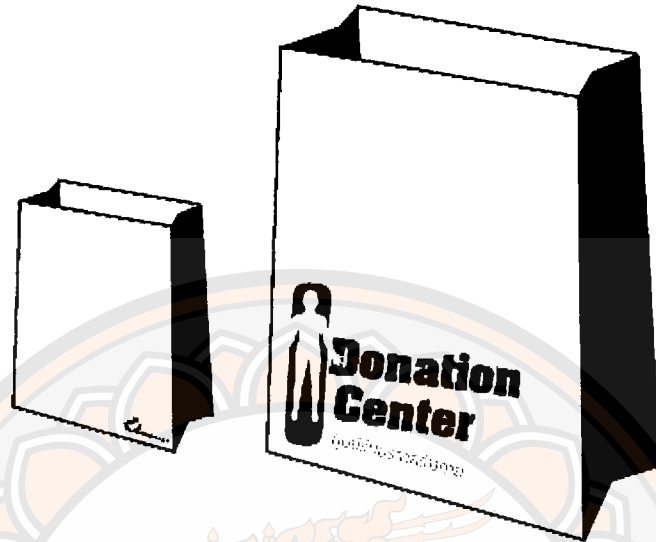
2. เครื่องใช้ในสำนักงานและของที่ระลึก

ภาพที่ 4.14 แก้วกาแฟ/จานรองแก้ว

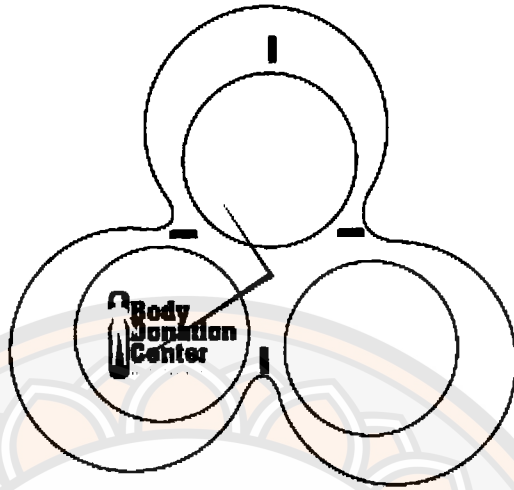
ภาพที่ 4.15 ปากกา/ยางลบ

ภาพที่ 4.16 ถุงใส่เอกสารและของที่ระลึก

ภาพที่ 4.17 ที่คั่นหนังสือ

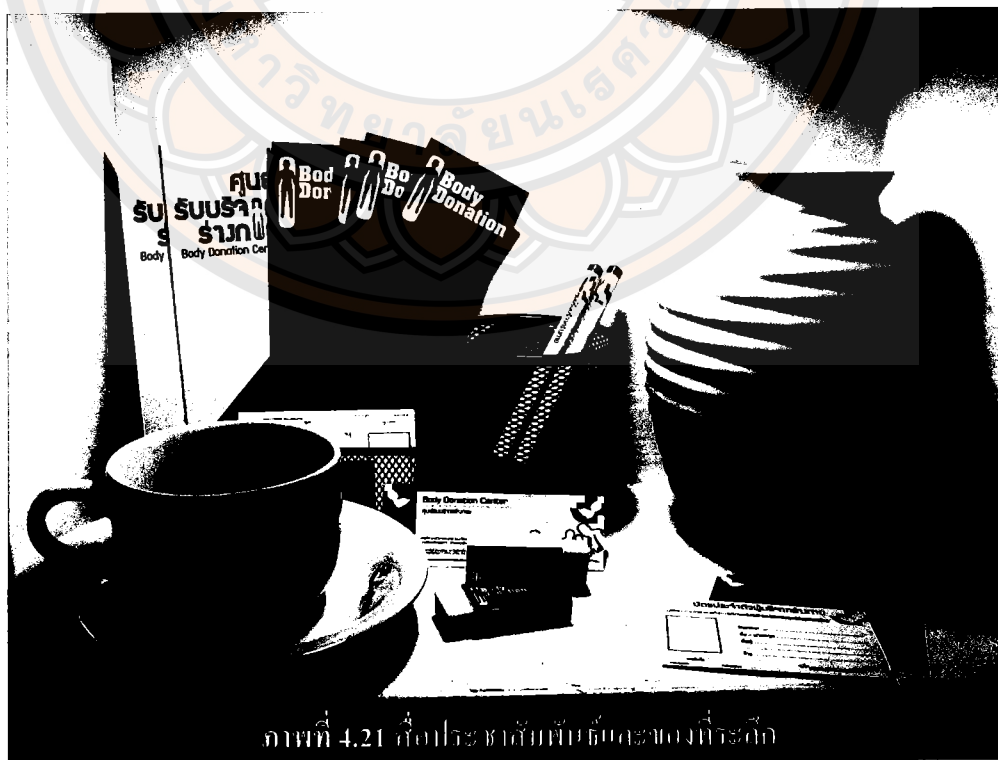
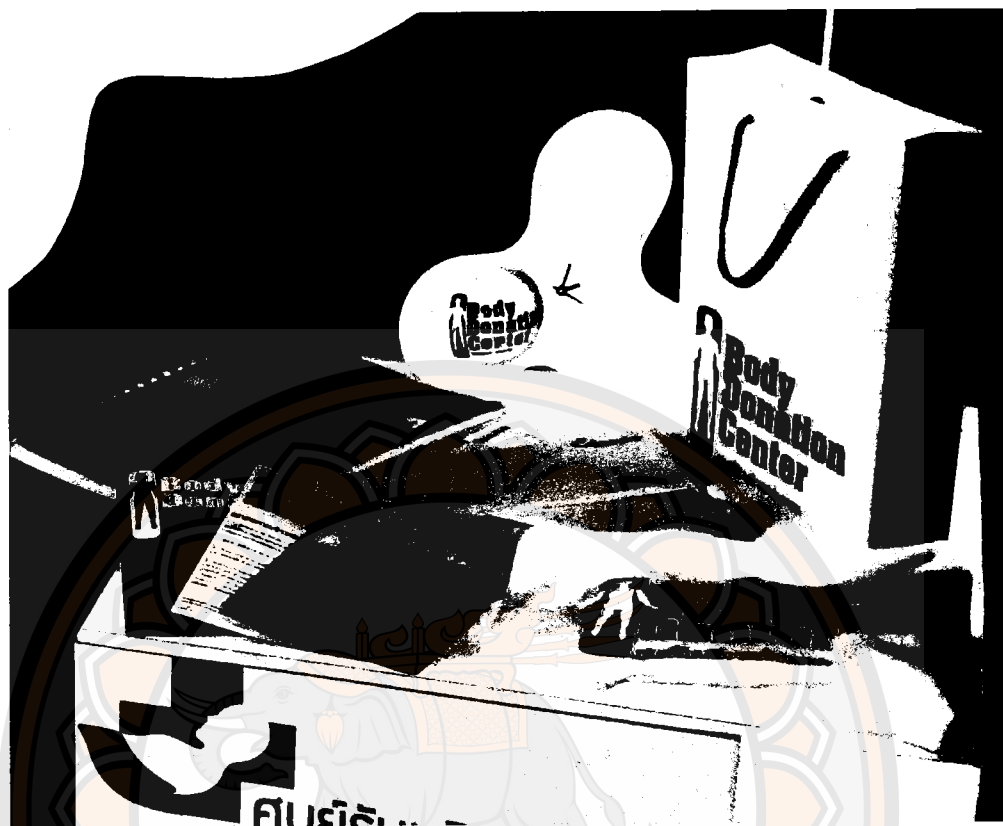

ภาพที่ 4.18 นาฬิกา

ภาพที่ 4.19 เสื้อยืด POLO

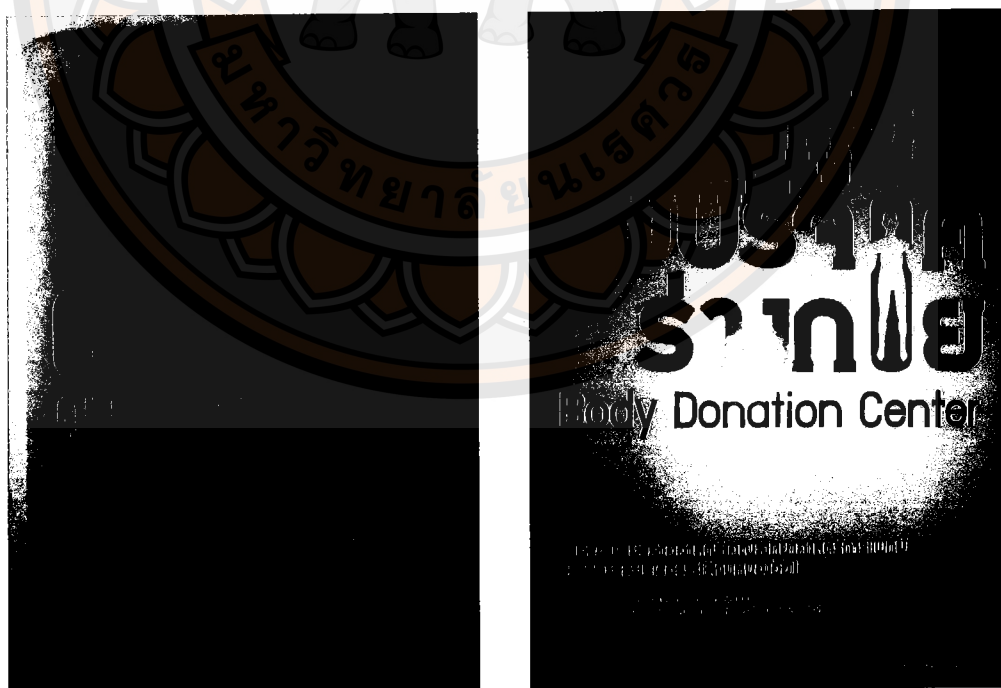
4.4 ผลงานที่สร้างสรรค์ (Corporate Identity Design)

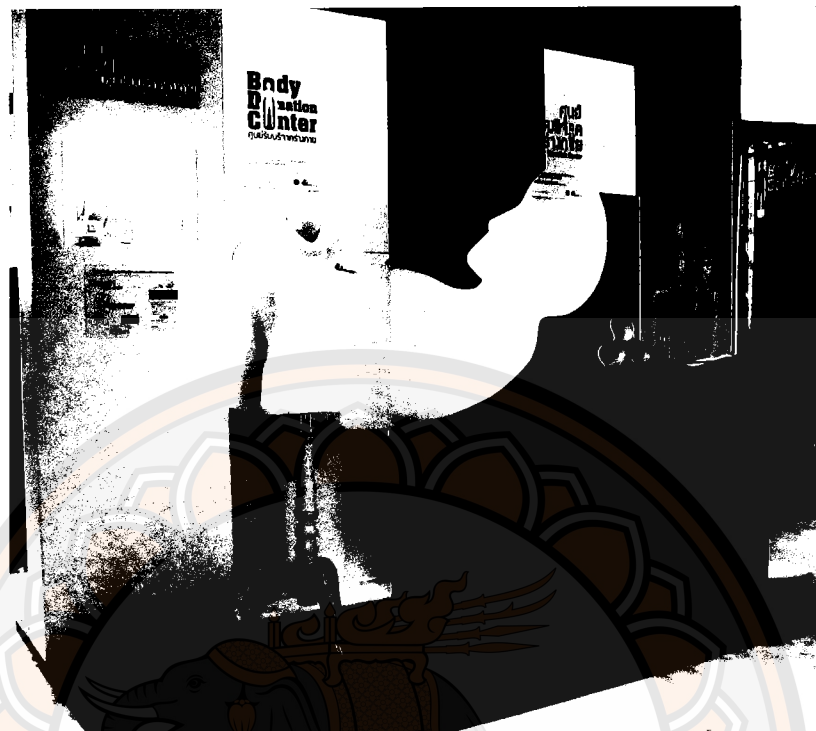
ภาพที่ 4.21 สื่อประชาสัมพันธ์ระดับคณะของทีระศักดิ์

ภาพที่ 4.22 เสื้อยืด POLO

ภาพที่ 4.23 ป้ายประชาสัมพันธ์

ภาพที่ 4.24 บุคลากรรับบริจาคอวัยวะ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ในหัวข้อ การออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับองค์กรและประชาสัมพันธ์ให้มีคนสนใจและเกิดภาพลักษณ์ใหม่ที่ติดต่อศูนย์รับบริจาคร่างกาย ซึ่งสามารถสรุปผลการออกแบบได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งหมายที่จะศึกษาเพื่อออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

1. ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. ศึกษาถึงแนวคิดและปัญหาต่างๆ ในการสร้างภาพลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงออกแบบพัฒนา ซึ่งนักวิจัยในที่นี้หมายถึง นิสิตวิชาเอกการออกแบบสื่อวัฒนธรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

1.ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

- ศูนย์รับบริจาคร่างกายนั้น มีพื้นที่ตั้งอยู่ชั้น 1 คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2.ขอบเขตด้านการออกแบบ

- ประวัติความเป็นมาของศูนย์รับบริจาคร่างกาย
- แนวคิดที่มาของการออกแบบอัตลักษณ์ให้กับศูนย์รับบริจาคร่างกาย
- กระบวนการคิดในการออกแบบกราฟิกให้กับศูนย์รับบริจาคร่างกาย

ประกอบด้วย

- 2.1 ตราสัญลักษณ์
- 2.2 แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์
- 2.3 แผ่นพับประชาสัมพันธ์
- 2.4 นามบัตร
- 2.5 บัตรประจำตัวผู้บริจาคร่างกาย
- 2.6 เครื่องใช้ในสำนักงาน
- 2.7 ของที่ระลึก
- 2.8 บุคลากรรับบริจาคร่างกาย

สรุปผลงานการออกแบบ

ผลจากการศึกษาเรื่องการออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพทั่วไปของอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. สร้างสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ให้มีความน่าสนใจ เป็นที่จดจำและมีภาพลักษณ์ที่ดี

แนวทางการแก้ปัญหา

เนื่องจากศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ยังไม่ได้ รับการให้ความสนใจของนิสิตนักศึกษาและบุคคลทั่วไป ดังนั้น

1. ควรออกแบบอัตลักษณ์ให้มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ ทำให้องค์กรไม่น่ากลัวที่จะให้นิสิต นักศึกษาหรือบุคคลทั่วไปเข้าไปบริจาค
2. ออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ให้กับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยการออกแบบให้สะดุดตา น่าจดจำและมีความสวยงาม
3. มีการจัดกิจกรรมโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้นิสิตนักศึกษาหรือบุคคลทั่วไปหันมาสนใจและเข้าร่วมบริจาค

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการค้นคว้าครั้งนี้ในหัวข้อการออกแบบอัตลักษณ์สำหรับศูนย์รับบริจาคร่างกาย คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลงานที่นำมาศึกษาและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลที่เป็นไปไม่ราบรื่น เนื่องจากองค์กรค่อนข้างหนาแน่น แต่ก็ได้รับความร่วมมือจากผู้ก่อตั้งองค์กรเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูล
2. ขั้นตอนการออกแบบ ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นจุดสำคัญที่สุดของการทำภาคนิพนธ์ ผลจะออกมาดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของผู้วิจัย นับเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการออกแบบ
3. การจัดความสำคัญในการทำงาน หรือการวางแผนที่ดีในการทำงานเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ภาคนิพนธ์เป็นไปด้วยความราบรื่น
4. ในด้านของอัตลักษณ์ที่ได้รับการพัฒนาการออกแบบ ที่สื่อถึงภาพลักษณ์องค์กร ถือว่าเป็นเอกภาพเดียวกันกับหน่วยงาน
5. การทำวิจัยไม่สามารถทำได้ด้วยตนเองเพียงฝ่ายเดียว ต้องมีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำ ปรึกษา ตลอดจนการทำวิจัย
6. การตัดสินใจในการพัฒนาการออกแบบควรใช้เหตุผลข้อมูลส่วนประกอบในการตัดสินใจมากกว่าความรู้สึกส่วนตัว
7. วางแผนความสำคัญของงานก่อนหลังและความอดทนจะช่วยให้ผลงานออกมาสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
8. พัฒนาในด้านการออกแบบต้องมีกระบวนการที่ต่อเนื่องมากขึ้นและมีขั้นตอนการพัฒนาเพิ่มขึ้นอีก

บรรณานุกรม

- พาศนา ตัณฑลัภษณ์, 2526. หน้า 18
- วิรุณ ตั้งเจริญ, 2527, หน้า19
- สาคร คันทโชติ, 2528, หน้า 5
- สิทธิศักดิ์ รัชศรีสวัสดิ์กุล, 2529, หน้า5
- พาศนา ตัณฑลัภษณ์, 2526, หน้า293
- วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539. หน้า 21
- นพวรรณ หมั่นทรัพย์, 2539. หน้า 32
- วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์, 2538. หน้า 162
- อาจารย์สุกัญญา ฮื่อเผ่าพันธุ์.อภาดกุตตานุสรณ์.2551
- วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม.ทานกุตต.[Online]. Available:
<http://www.dhammadakaya.org/dhamma/dana01.php> วันที่เข้าถึงข้อมูล1 พฤศจิกายน 2353
- Give2all.อานิสงส์ของการให้ทาน.[Online]. Available:
<http://www.give2all.com/writer/view.php?id=688> วันที่เข้าถึงข้อมูล1 พฤศจิกายน 2353